

Jaarverslag 2021

mondriaan
fonds

Inhoudsopgave

2	Voorwoord
6	2021 in cijfers
7	Regelingen
33	Pilots
39	Corona-ondersteuning
46	Activiteiten
59	Organisatie & financiën
84	Colofon

Voorwoord

Eelco van der Lingen. Foto: Aad Hoogendoorn

2021 was het eerste jaar van de beleidsplanperiode 2021-2024, maar stond bij het Mondriaan Fonds natuurlijk ook in het teken van de coronacrisis en van de coronasteunpakketten die via het fonds zijn gelopen. Er kwamen regelingen voor kunstenaars en curatoren om de coronacrisis te helpen overbruggen en de kunstpodia in Nederland kregen steun om te overleven. Er ging steun naar de musea, kunsthallen en private collecties om inkomstenverlies op te vangen, maar ook om werkgelegenheid te behouden.

De coronacrisis leidde tot een flinke verzwaring van de taken voor het fonds, maar tegelijkertijd werd er nog steeds hard gewerkt aan het uitvoeren van de taken zoals we die onszelf hebben gesteld in het beleidsplan *Buiten de perken*.

In de periode 2021-2024 wil het fonds de dialoog tussen publiek, instituten en makers versterken en de relevantie van cultureel erfgoed en beeldende kunst nog meer voor het voetlicht brengen. Dat moet leiden tot een groter en breder draagvlak voor de kunst- en erfgoedsector, die daardoor meer kan excelleren. Het is van belang dat de sector organisatorisch sterker wordt, zodat iedereen die zich inzet voor een goed functionerende sector daar uiteindelijk ook de juiste waardering voor krijgt.

Er zijn in 2021 regelingen opgezet gericht op innovatie, betrokkenheid en (nieuw) publieksbereik. Er kwamen vouchers voor (internationale) netwerkverbreding en voor de ondersteuning van zaken als HR, communicatie en leiderschap.

Setareh Noorani, winnaar Museumtalentprijs 2021

Het fonds heeft ook naar zichzelf gekeken en heeft onderzocht waar zij zelf in de communicatie van haar aanbod verbetering kan aanbrengen. Sinds november heeft het Mondriaan Fonds een nieuwe huisstijl en een meer toegankelijk ingerichte website.

Alexis Blake, *rock to jolt [] stagger to ash*, 2021. Prix de Rome 2021. Photo: Daniel Nicolas

Het fonds heeft verder natuurlijk nog steeds regelingen gericht op de reguliere praktijk van kunstenaars en instellingen en is ook gewoon nog steeds de organisator van activiteiten als de Prix de Rome, de tentoonstelling *Prospects*, erfgoedtalentprijzen en de Nederlandse inzending van de Biënnale van Venetië.

Sophie Steengracht, *Root, rise, bloom, fall, wilt*, 2020 (detail). Prospects 2021. Foto: Jordi Huisman

Oorspronkelijk zou melanie bonajo in 2021 Nederland vertegenwoordigen, maar vanwege de coronacrisis wordt de presentatie *When the body says Yes* nu in 2022 getoond, in de Chiesetta della Misericordia. Het Rietveld paviljoen, waar normaliter de Nederlandse vertegenwoordiging gepresenteerd wordt, wordt voor een keer overgedragen aan Estland. Deze overdracht was aanleiding tot wederzijdse bezoeken van kunstprofessionals en journalisten uit Nederland en Estland.

v.l.n.r. Iris de Groot, Eelco van der Lingen, Maria Arusoo en Taaniel Raudsepp. Foto: Joosep Kivimäe

De pandemie bracht lockdowns, verplicht thuiswerk, beperkte sociale contacten en een gebrek aan fysieke en emotionele troost. Dit zorgde voor onzekerheid en had, net als bij veel andere instellingen en bedrijven, impact op de leef- en werkomstandigheden van het personeel van het Mondriaan Fonds. Ondanks de zware omstandigheden is het gelukt om naast de reguliere taken op zorgvuldige wijze de extra opdracht te vervullen en steun te geven aan alle instellingen en professionals in het veld die onder de verantwoordelijkheid van het fonds vielen.

Ik ben trots op de medewerkers die zich bleven inzetten om alle taken naar behoeven te voldoen, en op het systeem dat het fonds is. Het Mondriaan Fonds is het resultaat van decennia cultureel beleid, fusies, bezuinigingen, investeringen en innovaties. Het fonds is dynamisch, heeft bewezen zich te kunnen aanpassen aan maatschappelijke ontwikkelingen, en is binnen het culturele landschap van Nederland een onmisbare en stabiele factor geworden. Dat is het resultaat van de inzet van heel veel mensen die hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van het Mondriaan Fonds door de jaren heen. Er staat iets dat een flinke storm aankan. Dat is het afgelopen jaar wel gebleken.

Eelco van der Lingen
directeur

2021 in cijfers

3.483	aanvragen
2.045	toekenningen
449	projecten
5	kunstenars naar een residency
133	buitenlandse presentaties
29	publicaties
14	aankopen
43	programma's
44	opdrachten
5	prijzen
329	KunstKoopcontracten
214	Kunstenaarshonoraria
1.226	coronacompensaties
13.500	bezoekers Prospects
500	deelnemers online spreekuren
376	deelnemers Get a Grant events voor academieverlaters
28.678	bezoekers Prix de Rome Beeldende Kunst
7.600	abonnees nieuwsbrief
182.350	websitebezoekers
59.390	volgers op Facebook, Twitter, Instagram en LinkedIn
79	adviseurs in de poule
55	medewerkers

totaal toegekend bedrag € 60.687.141

Regelingen

Alle subsidieregelingen zijn in januari 2021 vernieuwd als onderdeel van de nieuwe beleidsplanperiode 2021-2024. Het aanbod is vereenvoudigd en de namen van de meeste regelingen zijn aangepast. Daarmee is het doel en de functie van de regeling sneller herkenbaar voor een bredere doelgroep. Ook zijn er nieuwe regelingen ontwikkeld zoals Kunst Verbinding en Erfgoed Innovatie.

Aankopen

De bijdrage Aankopen is bestemd voor Nederlandse musea en andere erfgoedinstellingen die, indien mogelijk in samenwerking met andere erfgoedinstellingen, bijzondere objecten of deelcollecties willen verwerven: van hedendaagse kunst en nijverheid tot oude handschriften en natuurhistorische collecties. Doel is het vergroten van de kwaliteit en de zichtbaarheid van de Collectie Nederland. De bijdrage is bedoeld voor aankopen die de Collectie Nederland verrijken en die (semi)permanent aan het publiek worden getoond. De bijdrage van het Mondriaan Fonds is maximaal 40% van de aankoopprijs.

In 2021 behandelde het fonds 20 aanvragen, daarvan werden er 14 gehonoreerd. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2020 (14 aanvragen, waarvan 11 gehonoreerd). Het Mondriaan Fonds heeft 3 aanvragen voorgelegd aan het ministerie van OCW voor een bijdrage uit het Nationaal Aankoopfonds. Dit aankoopfonds is bedoeld voor aankopen die van belang zijn voor de verrijking van de Collectie Nederland en niet alleen gefinancierd kunnen worden vanuit het budget van het fonds. Alle 3 de aanvragen zijn gehonoreerd.

Patricia Kaersenhout, *Guess Who's Coming to Dinner Too?*, 2017-2021. Foto: Charlott Markus

Het merendeel van de gehonoreerde aanvragen betrof erfgoed. In 3 gevallen werd bijgedragen aan aankopen van hedendaagse beeldend kunstenaars. Een voorbeeld is *Guess Who's coming to Dinner Too?* van Patricia Kaersenhout. Een gezamenlijke aankoop van het Frans Hals Museum, het Centraal Museum, het Van Abbemuseum en het Stedelijk Museum Amsterdam. Met deze aankoop voegen de musea nieuwe verhalen toe aan hun bestaande collecties. Kaersenhout bouwt met bovengenoemd kunstwerk verder op de traditie en het concept van het iconische werk *The Dinner Party* (1974-1979) van Judy Chicago. Het werk van Chicago bood ruimte aan belangrijke historische vrouwen die werden ondergerepresenteerd in de dominante geschiedenis. In de uitvoering van Kaersenhout is de Amerikaans-Europese focus van Chicago doorbroken en wordt ruimte geboden aan 60 vrouwen van kleur.

Zie [hier](#) een overzicht van alle aankopen die met een bijdrage van het Mondriaan Fonds mogelijk zijn gemaakt.

Aantal aanvragen: **20**

Gehonoreerd: **14**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 9.372.984**

Toegekend bedrag: **€ 3.837.234**

Art Fair Internationaal

Nederlandse en buitenlandse galeries kunnen bij deelname aan een kunstbeurs in het buitenland een bijdrage ontvangen voor het presenteren van werk van levende beeldend kunstenaars uit Nederland. Daarnaast kunnen Nederlandse uitgevers die deelnemen aan een internationale kunstbeurs een bijdrage ontvangen voor het presenteren van publicaties over hedendaagse beeldende kunst. Met Art Fair Internationaal wil het Mondriaan Fonds de internationale positie van hedendaagse beeldende kunst uit Nederland versterken, de bekendheid met en de waardering voor de Nederlandse beeldende kunstpraktijk vergroten.

Het gaat om een bijdrage aan standhuur voor deelname aan een kunstbeurs met beeldende kunst uit Nederland; een bijdrage aan kosten voor bijzondere presentaties van bestaand werk in een aparte sectie op een kunstbeurs; en productiekosten van nieuw werk voor een presentatie in een aparte sectie op een kunstbeurs. Het Mondriaan Fonds stelt elke 2 jaar een [lijst](#) vast van kunstbeurzen met internationale uitstraling, inspeliend op de actualiteit. Aanvragen gericht op een kunstbeurs of kunstboekenbeurs buiten deze lijst worden ter beoordeling voorgelegd aan een adviescommissie.

Werk van Nora Turato en Elaine Cameron-Weir, gerepresenteerd door LambdaLambdaLamba (Prishtina/Brussels) en Hannah Hoffman (Los Angeles) tijdens Frieze Los Angeles 2021. Foto: Casey Kelbaugh

In 2021 behandelde het Mondriaan Fonds 14% meer aanvragen dan in 2020: 65 in totaal, waarvan 51 werden toegekend. Het ging voornamelijk om beurzen in Europa en Noord-Amerika. Van de toegekende aanvragen waren er 6 afkomstig van Nederlandse uitgevers. Net als bij de regeling Kunst Presentatie Internationaal werden ook bij Art Fair Internationaal de meeste aanvragen pas later in het jaar ingediend: de eerste piek lag in juli en augustus. Ondanks de covid-crisis kwamen er toch ook nieuwe beurzen van de grond. Zo ontvingen we een aanvraag voor de beurs Art Antwerp die eind 2021 voor het eerst werd georganiseerd. Vijf toekenningen waren bestemd voor presentaties in een aparte sectie op kunstbeurzen. Een voorbeeld is kunstenaar Nora Turato die door curator Cedric Fauq werd uitgenodigd een werk te maken tijdens Frieze Art Fair 2021 voor het Frieze London Entrance Corridor project. Het werk werd getoond in de gang die bezoekers de beurs op leidde, en bestond uit lichtbakken die doen denken aan lichtbakken met advertenties.

Deelname aan kunstbeurzen is voor aanvragers belangrijk om professionele netwerken van internationale curatoren, museumdirecteuren, institutionele verzamelaars, privé-collectiehouders, critici en collega-galeristen te kunnen uitbouwen.

Aantal aanvragen: **65**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 613.492**

Gehonoreerd: **51**

Toegekend bedrag: **€ 364.386**

Beschermd Cultuurgood

De bijdrage Beschermd Cultuurgood is bestemd voor eigenaren en beheerders van objecten en collecties die in het [Register](#) van beschermde cultuurgooden geregistreerd zijn. Doel is eigenaren te stimuleren zorg te dragen voor deze objecten en collecties en deze voor zover mogelijk publiekstoegankelijk te maken en te houden.

De bijdrage wordt gebruikt voor alles dat verband houdt met de zorg voor en het behoud van dit cultureel erfgoed. Bijvoorbeeld kosten voor conservering, restauratie en duplicering. Het Mondriaan Fonds draagt maximaal 60% bij.

In 2021 zijn 3 aanvragen gehonoreerd, alle gericht op de restauratie van objecten die als beschermd geregistreerd zijn. Zoals de restauratie van het schilderij *Heilige familie met Anna* in de R.K. Parochie O.L. Vrouw Tenhemelopneming in Maastricht, waar sprake is van roetvervuiling. Aan Stichting CEPIG is een bijdrage toegekend om het interieur van de Portugese Synagoge in Amsterdam conserverend te restaureren met als doel het voor de toekomst veilig te stellen.

Aantal aanvragen: **4**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 414.044**

Gehonoreerd: **3**

Toegekend bedrag: **€ 339.044**

Collectiemobiliteit

De bijdrage Collectiemobiliteit is bestemd voor musea en andere erfgoedinstellingen die collectieonderdelen willen selecteren, afstoten of herplaatsen om zo de kwaliteit van collecties, de zichtbaarheid voor het publiek en de focus van collectieprofielen te vergroten. Doel is het bevorderen van het inzicht in hetgeen belangrijk is voor de Collectie Nederland waardoor de kwaliteit en de zichtbaarheid daarvan vergroot worden. Het Mondriaan Fonds draagt maximaal 40% van de kosten bij.

In 2021 werden 2 projecten ondersteund: een herwaarderingstraject en een publicatie over het proces van ontzamelen. Museum Vlaardingen ontving een bijdrage om de focus van het collectieprofiel te vergroten met een herwaarderingstraject en deze beter te laten aansluiten bij de vernieuwde missie van het museum. Door de collectie te herwaarderen wordt inzicht verkregen in de intrinsieke waarde van de objecten voor het verhaal van het museum en wordt de beheersbaarheid en bruikbaarheid van de collectie vergroot.

Objecten of deelcollecties die niet (meer) binnen de waarden en criteria van een instelling passen komen in aanmerking voor herbestemming volgens de richtlijnen van de **LAMO (Leidraad Afstoting Museale Objecten)**. Het Bijbels Museum ontving een bijdrage voor een publicatie over ervaringen met het proces van het ontzamelen. Het museum werkt samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) aan de publicatie en sluit hiermee aan bij het curriculum van de Reinwardt Academie.

Aantal aanvragen: **2**

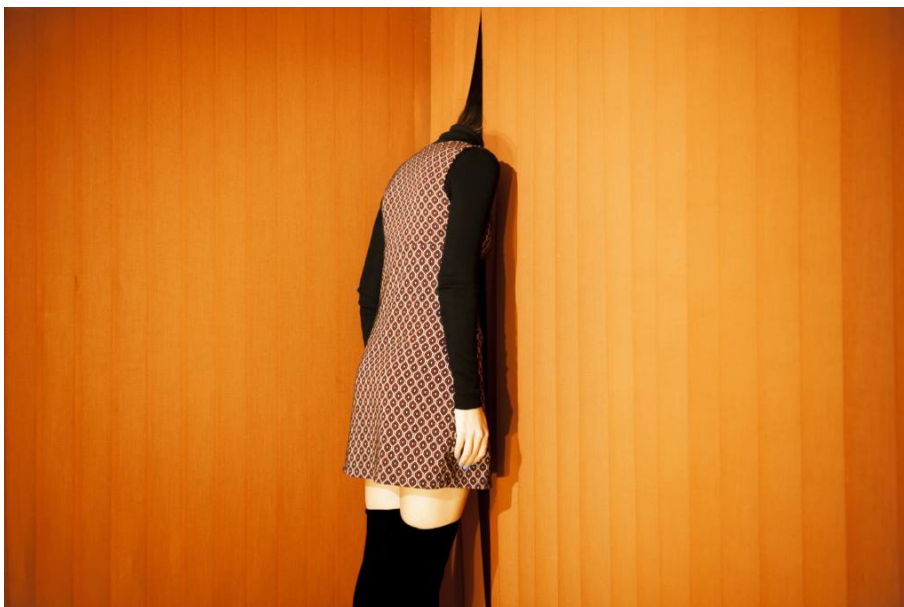
Totaal gevraagd bedrag: **€ 85.000**

Gehonoreerd: **2**

Toegekend bedrag: **€ 75.000**

Collectieprogramma's

Kunstmusea kunnen via de regeling Collectieprogramma's hun collecties beeldende kunst en/of vormgeving van na 1945 uitbreiden op basis van hun collectieprogramma en aankoopplan. Het gaat om aankopen die in het collectieplan van het museum passen en (semi)permanent aan het publiek worden getoond. Ook kunnen instellingen de bijdrage gebruiken om aan een beeldend kunstenaar een opdracht te verstrekken een werk te maken dat wordt opgenomen in de collectie. Doel is het verhogen van de kwaliteit, de samenhang en de zichtbaarheid van de Collectie Nederland: alle kunst- en erfgoedobjecten in publiek bezit.

Sanja Marušić, *Flowers in December 4*, 2016/2017, editie 1/7. Aankoop Nederlands Fotomuseum in 2021

In 2021 was er een aanvraagronde Collectieprogramma's 2022-2023: 21 kunstmusea deden een aanvraag en ontvingen een bijdrage voor het aankopen van beeldende kunst en/of vormgeving na 1945. De toegezegde bedragen varieerden van € 33.000 tot € 250.000, voor een periode van 2 jaar. De aankoopplannen zijn bij sommige instellingen al heel concreet, maar kunnen ook minder vastomlijnd zijn. Diversiteit en Inclusie maakt in toenemende mate onderdeel uit van de tentoonstellings- en aankoopprogramma's van musea. Nadruk lijkt vooral op demografische diversiteit te liggen, hoewel er soms ook aandacht wordt besteed aan fysieke beperkingen en genderidentiteit. Zo heeft het Van Abbemuseum zich ten doel gesteld om jaarlijks 50% van het aankoopbudget te besteden aan werk van vrouwelijke kunstenaars en wil het museum deze doelstelling verder aanscherpen door breder te kijken dan alleen gender. Daarnaast is het museum een sterk voorstander van het aankopen van kunstwerken in gedeeld eigendom.

Er is bij de kunstmusea veel aandacht voor het verstrekken van opdrachten aan beeldend kunstenaars om deze werken vervolgens te kunnen aankopen. Het TextielMuseum bijvoorbeeld wil opdrachten geven aan of werk verwerven van kunstenaars met diverse culturele achtergronden, die textiel als instrument gebruiken om te reageren op actuele thema's in een globaliserende wereld. Alle werken die in opdracht in het Textiellab worden ontwikkeld, zijn al tijdens het maakproces zichtbaar voor het publiek.

Aantal aanvragen: **21**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 3.514.000**

Gehonoreerd: **21**

Toegekend bedrag: **€ 2.880.000**

Curator Beschouwer

Curatoren, critici, theoretici en beschouwers die minimaal 2 jaar professioneel werkzaam zijn op het gebied van beeldende kunst en erfgoed kunnen een bijdrage Curator Beschouwer aanvragen. Met deze nieuwe regeling stimuleert het Mondriaan Fonds de praktijk van curatoren en beschouwers die met nieuwe visies en verhalen een sleutelrol vervullen tussen kunst en erfgoed en het publiek. In de vorige cultuurplanperiode maakte deze regeling deel uit van de Projectinvestering Kunstenaar en Bemiddelaar. Eind 2021 zijn bij deze oude regeling een groot aantal aanvragen van curatoren en bemiddelaars binnengekomen die in 2022 zijn behandeld.

De bijdrage kan gebruikt worden voor het uitwerken van plannen en het ontwikkelen van visies en verhalen die de kwaliteit van beeldende kunst en erfgoed versterken en belichten voor het publiek. Het gaat om een vaste bijdrage variërend van 1 tot maximaal 12 maanden. Het standaardbedrag is € 2.050 per maand.

In 2021 behandelde het Mondriaan Fonds 28 aanvragen, waarvan 16 werden gehonoreerd. De diversiteit in aanvragen is groot, zowel op het gebied van beeldende kunst als erfgoed. Zo doet Hanne Hagens onderzoek naar kunstwerken die iemand gedenken. De uitkomst zal een publicatie zijn waarin Hagens ingaat op verschillende mogelijke manieren waarop iemand kan 'voortleven' en de context van dit herdenken. Ellen de Vries doet onderzoek naar componist en concertpianist Majoie Hajary (1921-2017) uit Paramaribo die in 1937 als 16-jarige naar het Conservatorium van Amsterdam werd gestuurd en cum laude afstudeerde. Via interviews, literatuur- en archiefonderzoek achterhaalt De Vries muziekregistraties en partituren en weet zij lacunes in de tijdlijn op te vullen. De onderzoeksresultaten worden gepubliceerd op de website MajoieHajary en vormen de basis voor een biografie, een muziek-cd en muziekuitvoeringen die een herevaluatie van het werk mogelijk maken en zorgen voor een meer inclusieve muziekcanon. Tenslotte gebruikt Yasmine Ostendorf de biomimicry van de netwerken van paddenstoelen voor het ontwikkelen van een rhizomatisch model voor culturele samenwerking en kennisdeling op basis van diversiteit. Dit model functioneert als blauwdruk voor de toekomst van de Green Art Lab Alliance (GALA), een kennisalliantie van kunstorganisaties betrokken bij sociale en milieukwesties.

Aantal aanvragen: **28**

Gehonoreerd: **16**

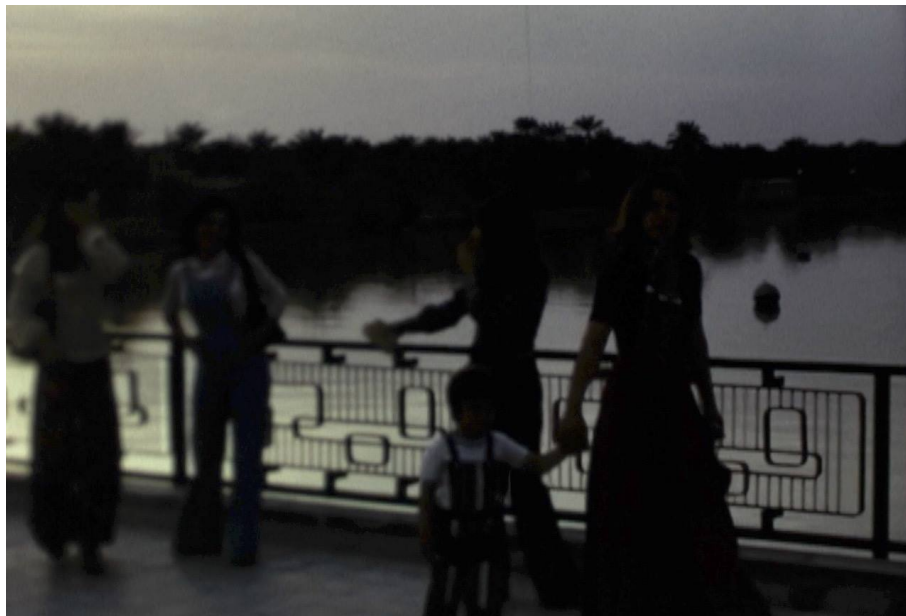
Totaal gevraagd bedrag: **€ 423.530**

Toegekend bedrag: **€ 228.165**

De Verbeelding

De Verbeelding biedt beeldend kunstenaars samen met filmproducenten de mogelijkheid een artistieke film van speelfilmlengte te realiseren. Doel is het stimuleren van films die hun oorsprong voornamelijk vinden in de beeldende kracht van het medium, films die de grenzen tussen beeldende kunst en film verkennen en die de artistieke potentie hebben om op internationale filmfestivals geselecteerd te worden. De Verbeelding is een samenwerkingsproject van het Mondriaan Fonds en het Filmfonds.

Aanvragen kunnen één keer per 2 jaar worden ingediend. Er zijn 2 selectierondes. I in het ene jaar selecteert een gezamenlijke adviescommissie van het Mondriaan Fonds en het Filmfonds maximaal 4 projecten voor een ontwikkelbijdrage. Via deze tussenfase kunnen de kunstenaar en de producent samenwerken aan de ontwikkeling van het filmplan. In het andere jaar selecteert de commissie uit deze ontwikkelbijdragen 2 films voor een realiseringsbijdrage.

Film still: *Headless Trees*, Sara Rajaei (producent Stichting near/by film en coproducent seriousFilm)

In 2021 zijn 3 projecten geselecteerd voor een ontwikkelbijdrage van maximaal € 10.000 per project. Dit zijn: *Headless Trees* van Sara Rajaei (producent Stichting near/by film en coproducent seriousFilm); *Love-22-Love* van Jeroen Kooijmans (producent Submarine Animation); en *De Mantra van de Dief* van David Verbeek (producent Conijn Film). Twee van deze projecten komen in het voorjaar van 2022 in aanmerking voor een realiseringsbijdrage van maximaal € 450.000 per project.

Filmprojecten in het kader van De Verbeelding zijn (deels) te bekijken op deverbeelding.site.

Erfgoed Innovatie

Musea en andere erfgoedinstellingen die collecties beheren en zichtbaar maken voor publiek kunnen via de regeling Erfgoed Innovatie aanvragen doen voor vernieuwende programmeringen en duurzame thematische samenwerkingen. Ook kan worden bijgedragen aan haalbaarheidsonderzoeken naar samenwerking en/of vernieuwende programmering. Met de nieuwe regeling Erfgoed Innovatie stimuleert het Mondriaan Fonds erfgoedinstellingen vernieuwende trajecten in te zetten die leiden tot transitie, waaronder onderzoek, nieuwe programmeringen, bijzondere thematische samenwerkingen en herinrichtingen, die recht doen aan actuele visies en verhalen voor een divers publiek.

Het gaat om een bijdrage voor onderzoek of programma's gericht op nieuwe presentatievormen en herinrichtingen van erfgoedinstellingen en samenwerkingen op het gebied van onderzoek en/of wetenschap, publieksbereik of collectiebeleid. De hoogte van de bijdrage is maximaal 40% van de flexibele kosten. Voor een haalbaarheidsonderzoek is de bijdrage maximaal 70%, met een maximum bedrag van € 15.000.

Mock-up van dansrobot Trize op een VJ-scherm in een club, ontwikkeld door Thunderboom Records, 2021

In 2021 werden 39 aanvragen ingediend, waarvan 19 toekend. De aanvragen betreffen verschillende erfgoed domeinen en zijn afkomstig van archieven, musea, kastelen, buitenplaatsen en archeologische instellingen. In veel plannen wordt aansluiting gezocht bij actuele ontwikkelingen in de maatschappij. Ook werd aangevraagd voor presentaties waar gebruik wordt gemaakt van vernieuwende technieken zoals 3D-visualisaties en kunstmatige intelligentie. Bij verschillende gehonoreerde aanvragen staat publieksparticipatie centraal om zo de collecties en verhalen van instellingen een nieuwe context of betekenis te geven.

Zo ontving Museum Boijmans Van Beuningen een bijdrage voor het project *Family of Objects*, een 2 jaar durend programma waarmee het museum in gesprek gaat met het publiek om zo verhalen en informatie rondom objecten in de collectie op te halen. Deze nieuwe inzichten vormen het uitgangspunt voor nieuwe presentaties en publieksprogramma's. Beeld en Geluid ontving een bijdrage voor het programma *PITCHED*, een 'slim dj-systeem' dat door middel van kunstmatige intelligentie audiovisueel erfgoed live kan verwerken tot nieuwe elektronische muziek. Dit programma sluit aan bij de doelstelling van de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed om audiovisueel erfgoed naar uiteenlopende doelgroepen te brengen en culturele en creatieve industrieën in staat te stellen nieuwe producties te maken met bestaand archiefmateriaal.

Aantal aanvragen: **39**

Gehonoreerd: **19**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 2.865.219**

Toegekend bedrag: **€ 1.147.870**

Herdenking Slavernijverleden

Jaarlijks vindt in Nederland de herdenking plaats van de afschaffing van de slavernij op 1 juli 1863 in de toenmalige koloniën Suriname en de Nederlandse Antillen. Daarnaast worden in het hele land lokale herdenkingen van het slavernijverleden georganiseerd. Een bijdrage voor het organiseren van de nationale herdenking en het stimuleren en faciliteren van lokale herdenkingen kan alleen worden aangevraagd door het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee).

Met de bijdrage Herdenking Slavernijverleden stimuleert het Mondriaan Fonds de verbreding en verdieping van de nationale herdenking, waarbij een relatie wordt gelegd tussen verleden en heden. Het gaat om een bijdrage van maximaal € 200.000 per jaar.

Herdenking Slavernij Verleden 2021

Het NiNsee organiseerde op 1 juli 2021 de Nationale Herdenking Nederlands Slavernijverleden bij het slavernijmonument in het Oosterpark in Amsterdam. Centraal in de herdenking stonden één minuut stilte en kransleggingen. De herdenking werd omlijst door een optreden van Jeangu Macrooy en toespraken van toenmalig demissionair minister van Binnenlandse Zaken Kajsa Ollongren, voorzitter van het NiNsee Linda Nooitmeer en burgemeester van Amsterdam Femke Halsema. De Nationale Herdenking werd rechtstreeks door de NOS op de televisie uitgezonden.

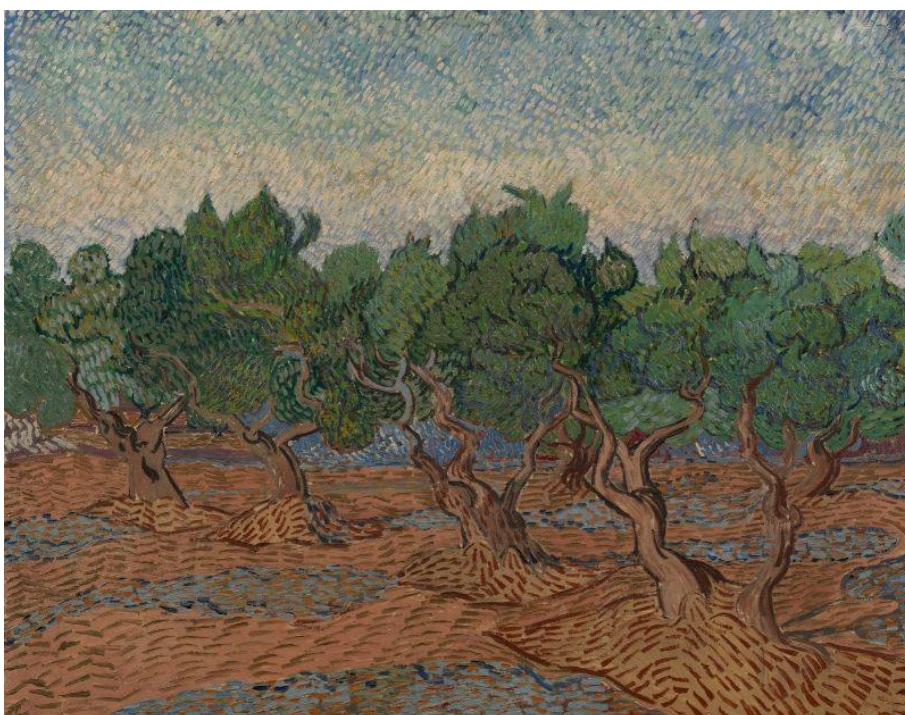
Gehonoreerd: **1**

Toegekend bedrag: **€ 200.000**

Internationale Samenwerkingsprojecten

Erfgoedinstellingen

Nederlandse erfgoedinstellingen die willen samenwerken met buitenlandse erfgoedinstellingen in onderzoeksprojecten op gezamenlijke collectiegebieden kunnen een bijdrage Internationale Samenwerkingsprojecten Erfgoedinstellingen aanvragen. Doel is het stimuleren van nieuwe inzichten, onderzoek en internationale samenwerkingen op het gebied van cultureel erfgoed die internationaal opvallen door hun belang en resulteren in een presentatie. Het gaat om een bijdrage voor onderzoeksprojecten op gezamenlijke collectiegebieden. Ook kan een bijdrage worden aangevraagd voor de ontwikkelfase van een project. De hoogte van de bijdrage is maximaal 40% van de projectkosten.

Vincent van Gogh, Olijfgaard, 1889. Foto Van Gogh Museum, Amsterdam

In 2021 deden 2 instellingen een aanvraag en beide ontvingen een bijdrage. Het gaat om samenwerkingen met internationale musea en instellingen uit de Verenigde Staten, België, Japan en Frankrijk. Het Van Gogh Museum ontving een bijdrage voor een onderzoeksproject met het Dallas Museum of Art voor materiaaltechnisch onderzoek naar de schilderijen die Vincent van Gogh maakte van olijfgaarden. Voor het eerst worden de schilderijen en tekeningen samengebracht die Van Gogh wijdde aan het thema van olijfbomen tijdens zijn verblijf in de inrichting in Saint-Rémy-de-Provence. Ook ontving het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis een bijdrage voor de uitwerking van de tweede fase van het onderzoeksplatform Van Gogh Worldwide, in samenwerking met het Van Gogh Museum en het Kröller-Müller Museum. Van Gogh Worldwide is een digitaal platform waarin alle beschikbare informatie over de werken van Vincent van Gogh in Nederland is opgenomen. In fase 2 worden de kunstwerken van Van Gogh in het buitenland ontsloten.

Aantal aanvragen: **2**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 210.000**

Gehonoreerd: **2**

Toegekend bedrag: **€ 140.000**

Kunst Erfgoed Presentatie

Beeldende kunst- en erfgoedinstellingen kunnen een bijdrage aanvragen voor bijzondere presentaties op het gebied van beeldende kunst en/of erfgoed. Met de regeling Kunst Erfgoed Presentatie (voorheen Projectinvestering Instellingen) wil het Mondriaan Fonds bijzondere kunst- en erfgoedpresentaties stimuleren die zich onderscheiden van het vaste programma en op inspirerende wijze een brug slaan naar het publiek. Zo wordt een veelzijdig aanbod gestimuleerd dat recht doet aan de diversiteit in onze samenleving en de betrokkenheid versterkt tussen kunst, erfgoed en publiek.

Het gaat om een bijdrage voor presentaties van werk in een bijzondere samenhang of nieuw te produceren werk; het ontwikkelen van nieuwe manieren van presenteren, bijzondere samenwerkingsprojecten en erfgoedmanifestaties. De hoogte van de bijdrage is maximaal 40% van de variabele projectkosten. De gemiddelde bijdrage per project lag in 2021 rond de € 38.400.

In 2021 zijn 185 aanvragen behandeld, waarvan 93 werden toegekend. Hiervan ontvingen 43 aanvragers een aanvullende tegemoetkoming in de eigen bijdrage gefinancierd uit de RAOCCC middelen, het budget voor extra maatregelen n.a.v. covid-19. In totaal ontvingen 56 projecten op het gebied van beeldende kunst, 35 erfgoedprojecten en 2 aanvragen voor erfgoedmanifestaties een bijdrage. In het begin van de coronacrisis bestond er veel onzekerheid bij de instellingen en werden minder nieuwe projecten georganiseerd. In 2021 trok het aantal aanvragen ondanks de aanhoudende pandemie weer aan.

Robert Smithson, Broken Circle/Spiral Hill, 1971

Zo ontving Stichting LACDA een bijdrage voor een serie publieksactiviteiten rondom het Land Art kunstwerk *Broken Circle/Spiral Hill* van Robert Smithson. Smithson maakte het werk in een voormalige zandafgraving in de gemeente Emmen. De stichting wil met publieksactiviteiten het belang van het kunstwerk bij een breed publiek onder de aandacht brengen. Keramiekmuseum Princessehof ontving een bijdrage voor de tentoonstelling *Korea* waarin de cultuurgeschiedenis van Korea aan de hand van keramiek wordt belicht. Het museum werkte samen met het National Museum of Korea, het Nationaal Archief en de Universiteit Leiden. Voor de samenstelling van de tentoonstelling werd een klankbordgroep geraadpleegd bestaande uit Korea-specialisten en Nederlandse Koreanen. Zo werden een aantal objecten uit de presentatie voorzien van persoonlijke verhalen en kwam een bijzondere publieksverbinding tot stand.

Aantal aanvragen: **185**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 8.723.329**

Gehonoreerd: **93, waarvan 43 uit RAOCCC middelen**

Toegekend bedrag: **€ 5.420.870, waarvan € 3.500.000 uit RAOCCC middelen**

Kunst Opdracht

Particulieren, instellingen, organisaties en bedrijven kunnen via deze regeling een opdracht geven aan beeldend kunstenaars voor het maken van een nieuw, publiek toegankelijk kunstwerk in Nederland. Door de bijdrage Kunst Opdracht (voorheen Bijdrage Opdrachtgeverschap) stimuleert het Mondriaan Fonds opdrachten aan kunstenaars en daardoor ook de markt en de zichtbaarheid van kunst; de betrokkenheid tussen opdrachtgever, kunstenaar en publiek.

De bijdrage is bedoeld voor de productie van publiek toegankelijke kunstwerken. Het kan gaan om een eenmalige opdracht aan één of meerdere kunstenaars of juist een langere samenwerking, bijvoorbeeld de samenwerking met een museum en een kunstenaar, waarbij het intensief volgen en tonen van werk of de productie van nieuw werk voor een periode van maximaal 4 jaar centraal staat. Het Mondriaan Fonds betaalt maximaal 50% van het bedrag.

In 2021 zijn 117 aanvragen behandeld, waarvan 78 werden toegekend. Hiervan werden 34 aanvragen gefinancierd uit de RAOCCC middelen, het budget voor extra maatregelen n.a.v. covid-19. Dit betekent dat het aantal aanvragen in 2021 een stijging laat zien van 23% ten opzichte van 2020. De extra corona-ondersteuning was daarom een welkome aanvulling op het budget van deze regeling, waarnaar steeds meer instellingen de weg weten te vinden.

Tom Claassen, *Flower*, 2021. Kunst in de heilige driehoek

Driekwart van de gehonoreerde aanvragen komen van musea, kunstpodia, culturele festivals. Van het Groninger Museum en De Bewaerscholen in Zeeland tot Machinery of Me in Arnhem en van Into the Great Wide Open op Vlieland tot Kunst in de Heilige Driehoek in Oosterhout. De overige aanvragen kwamen van buiten het kunstenveld, zoals van gemeenten, bibliotheken en universiteiten. Zo ontving V.O.F. Reeve Kampen, een samenwerking tussen de gemeente Kampen en projectontwikkelaar BPD, een bijdrage voor het kunstwerk *Light Field* van Giny Vos in de uiterwaarden van Kampen Zuid. Stichting Bibliotheek Midden Brabant ontving een bijdrage voor een Entreekunstwerk van Pien den Hollander in de LocHal in Tilburg, dat op initiatief van bewoners, gebruikers en in samenwerking met verschillende partners wordt gerealiseerd.

Ruim de helft van de aanvragen afkomstig van culturele instellingen betrof het produceren van nieuw werk ten behoeve van een tentoonstelling of manifestatie. Bij het overige deel ging het om het maken van nieuwe kunstwerken in semi-publieke ruimte.

Opdrachtgevers die niet gerekend worden tot het museale bestel of circuit van kunstpodia kunnen eerst een ontwikkelbijdrage aanvragen om zo professionele expertise in te winnen voor het maken van een plan of het bekostigen van een schetsfase. In 2021 hebben 4 instellingen zo'n bijdrage ontvangen. Een voorbeeld is *Doarpsbelang Himpens Tears* in Friesland, die een ontwikkelbijdrage ontving voor het aantrekken van kunstenaars voor een transitieproject. Dit heeft geleid tot een concrete opdracht aan Leonard van Munster. Voor deze opdracht ontving Doarpsbelang later dit jaar een bijdrage Kunst Opdracht.

Aantal aanvragen: **117**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 4.197.309**

Gehonoreerd: **78, waarvan 34 uit RAOCCC middelen**

Toegekend bedrag: **€ 2.693.612, waarvan € 1.400.000 uit RAOCCC middelen**

Kunst Presentatie Internationaal

Kunstenaars uit Nederland die hun werk in het buitenland willen presenteren of internationaal erkende kunstinstellingen buiten Nederland die actueel werk van levende beeldend kunstenaars uit Nederland willen tonen, kunnen een bijdrage krijgen in de kosten voor het internationaal tonen van werk. Met Kunst Presentatie Internationaal (voorheen Presentatie Buitenland) stimuleert het Mondriaan Fonds het vergroten van de internationale bekendheid en waardering van hedendaagse beeldende kunst uit Nederland.

De bijdrage is voor kosten die de zichtbaarheid van het werk vergroten en niet in de reguliere begroting van een presentatie zijn opgenomen. Zoals een eventuele gastconservator, reis- en verblijfkosten van betrokken kunstenaar(s) en/of gastcurator, transport- en daarbij behorende verzekeringskosten, productiekosten en vertaalkosten. Ook een bijdrage in de kosten voor de productie van nieuw werk valt hieronder.

In de eerste maanden van 2021 ontving het fonds minder aanvragen in vergelijking tot voorgaande jaren. Naarmate de besmettingscijfers daalden, stroomden de aanvragen voor internationale kunstpresentaties alsnog binnen. Net als in voorgaande jaren kwamen de meeste gehonoreerde aanvragen uit Duitsland, maar ook België was goed vertegenwoordigd. Het aantal gehonoreerde aanvragen uit de Verenigde Staten was vele malen hoger dan in 2020. Wellicht houdt dit verband met de verbeterde coronasituatie aldaar. Verder zijn relatief veel aanvragen gehonoreerd voor presentaties in Italië. Dit hangt waarschijnlijk samen met de Biënnale van Venetië die in 2022 weer zal plaatsvinden.

Opvallend is ook het hoge aantal gehonoreerde aanvragen voor Japan, zeker gezien de inreisbeperkingen als gevolg van de coronacrisis. Binnen deze uitdagende omstandigheden lukt het Japanse organisaties projecten met kunstenaars uit Nederland te realiseren. Zo ontving Kyoto Experiment een bijdrage voor de presentatie van *The Moving Mountain* van Oscar Peters. Het platform had een bijzonder visum geregeld voor de kunstenaar om het kunstwerk te plaatsen en een reeks workshops te geven.

Aantal aanvragen: **130**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 1.862.738**

Gehonoreerd: **82**

Toegekend bedrag: **€ 1.159.025**

Kunst Verbinding

Festivals, manifestaties en andere publieke initiatieven die niet primair op beeldende kunst gericht zijn maar wél ruimte bieden aan beeldende kunst kunnen aanvragen indienen voor deze nieuwe regeling. Met Kunst Verbinding stimuleert het Mondriaan Fonds de verbinding van nieuwe doelgroepen met beeldende kunst.

De bijdrage kan gebruikt worden voor een eenmalig evenement op het gebied van hedendaagse beeldende kunst (projectbijdrage). Er is ook een tweejarige bijdrage voor instellingen die beeldende kunsevenementen organiseren en zich dankzij deze bijdrage inhoudelijk en organisatorisch verder kunnen ontwikkelen (ontwikkelbijdrage). De bijdrage voor een eenmalige activiteit is maximaal 40% van de variabele projectkosten verbonden aan het beeldende kunstdeel van het project. Voor een ontwikkelbijdrage is de bijdrage maximaal 70% van de kosten, met een maximum bedrag van € 15.000.

Van de 22 ingediende aanvragen werden 3 aanvragen gehonoreerd met een projectbijdrage. Zoals het Amsterdam Roots Festival dat op de festivallocaties een beeldende kunst expositie heeft neergezet in combinatie met een publicatie en een publieksprogramma in Framer Framed. Waar Amsterdam Roots vanouds een echt muziekfestival was, is het in de afgelopen jaren uitgegroeid tot een multidisciplinair festival met ook ruimte voor een beeldende kunstprogrammering. Ook Stichting Nieuwe Helden ontving een bijdrage Kunst Verbinding voor de manifestatie ter gelegenheid van het 15-jarig jubileum van het onderzoeksproject *The Incredible Shrinking Man* van Arne Hendriks.

Aantal aanvragen: **22**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 439.282**

Gehonoreerd: **3**

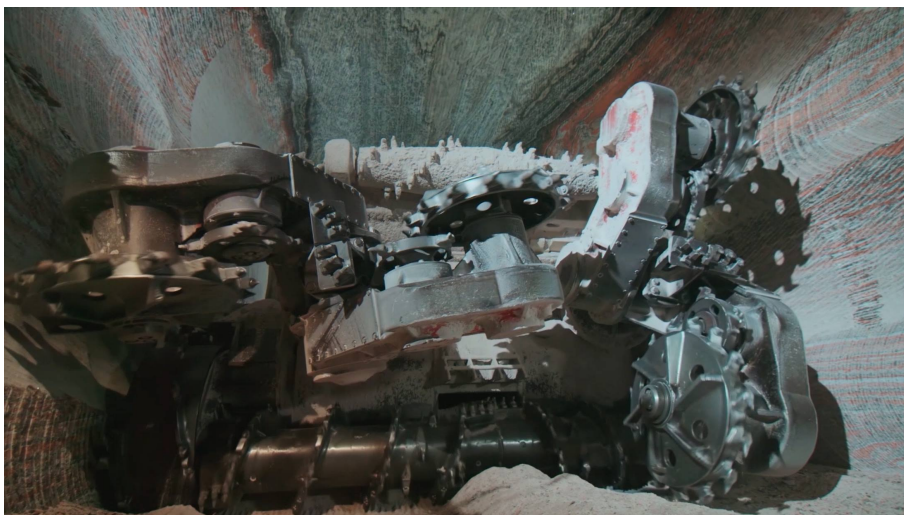
Toegekend bedrag: **€ 121.500**

Kunstenaar Basis

Kunstenaar Basis is voor beeldend kunstenaars die 4 jaar of langer werkzaam zijn: voor het maken van nieuw werk en het verder ontwikkelen van de beroepspraktijk. Met Kunstenaar Basis (voorheen Werkbijdrage Bewezen Talent) wil het Mondriaan Fonds ervaren kunstenaars de mogelijkheid bieden hun oeuvre uit te breiden en een betekenisvolle en zichtbare bijdrage te leveren aan de hedendaagse beeldende kunst in Nederland.

De bijdrage kan gebruikt worden voor alles dat is gerelateerd aan de ontwikkeling van de beroepspraktijk: onderzoek, materialen, apparatuur, projecten of deelname aan tentoonstellingen en manifestaties in binnen- en buitenland. De bijdrage bedraagt € 40.000 (voorheen € 38.000). Dit bedrag wordt gespreid uitbetaald in minimaal 2 en maximaal 4 jaar. Het merendeel van de aanvragers kiest voor de standaard looptijd van 4 jaar.

In 2021 zijn 162 aanvragen behandeld, waarvan 87 werden toegekend. Hiervan werden 32 aanvragen gefinancierd uit de RAOCCC middelen, het budget voor extra maatregelen n.a.v. covid-19. Het aantal aanvragen is in 2021 lager dan het gemiddelde in de afgelopen 4 jaar (251 per jaar).

Still van de short film 'UNEARTH – Between States of Matter' (2020) van Anika Schwarzlose

Kunstenaar Basis stelt kunstenaars in staat zichzelf blijvend te kunnen ontwikkelen. Een voorbeeld is Oussama Diab die vanuit de pilotregeling **Kunstenaars met een vluchtelingverleden** (2020) is doorgestroomd naar de regeling Kunstenaar Basis. Met de bijdrage geeft Diab een vervolg aan de ontwikkeling van zijn oeuvre in een nieuwe professionele en persoonlijke context. Anika Schwarzlose wil de komende jaren haar kennis en competenties uitbreiden rond audiovisuele-, digitale- en analoge druktechnieken. Met de bijdrage wil Schwarzlose nieuwe vaardigheden opdoen in het maken van films, montage, maar ook in gespecialiseerde prentkunst. Een kunstenaar met een vrij lange beroepspraktijk is Pie Daenen. Daenen zal de bijdrage onder meer inzetten voor het maken van nieuw werk voor een overzichtstentoonstelling in Museum van Bommel van Dam en voor de voorbereiding van de overdracht van zijn kunstenaarsarchief aan het Gemeentearchief in Venlo.

Aantal aanvragen: **162**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 6.392.000**

Gehonoreerd: **87, waarvan 32 uit RAOCCC middelen**

Toegekend bedrag: **€ 3.430.000, waarvan € 1.240.000 uit RAOCCC middelen**

Kunstenaar Project

Beeldend kunstenaars die minimaal 1 jaar professioneel werkzaam zijn en een specifiek plan willen uitvoeren, gebonden aan een duidelijke werkperiode kunnen een Kunstenaar Project (voorheen Projectinvestering Kunstenaar en Bemiddelaar) aanvragen. Met deze regeling wil het Mondriaan Fonds kunstenaars de mogelijkheid bieden specifieke plannen uit te voeren en zo een betekenisvolle en zichtbare bijdrage te leveren aan de hedendaagse beeldende kunst in Nederland.

De bijdrage kan gebruikt worden als tegemoetkoming in de projectkosten. Het kan gaan om een vaste bijdrage voor een werkperiode van 1 tot maximaal 6 maanden of een flexibele bijdrage voor een periode van maximaal 12 maanden.

In 2021 behandelde het Mondriaan Fonds 433 aanvragen, waarvan 135 werden gehonoreerd. Het aantal behandelde aanvragen lag vele malen hoger dan in het voorgaande jaar (273). In 2021 zijn 215 aanvragen voor een Projectinvestering Kunstenaar en Bemiddelaar, de voorloper van deze regeling, behandeld. Dat was inclusief curatoren die vanaf 2021 een bijdrage Curator Beschouwer kunnen aanvragen en inclusief de Corona-overbrugging kunstenaar, curator en beschouwer.

Patricia Werneck Ribas, *Dispatch to Origin*, 2021

De diversiteit in aanvragen is groot. Veel projecten laten een interdisciplinaire benadering zien. Zo probeert Elisa Strinna, geïnspireerd door onderzoek naar bio-regeneratieve technologieën en de wereldwijde pandemie, in haar filmproject *The Antarctic Gardener* te reageren op vragen als: hoe zou ons bestaan zijn als menselijk leven alleen mogelijk is binnen gesloten kunstmatige omgevingen en hoe veranderen biotechnologieën onze modus operandi? Strinna gaat voor dit project filmen in de Italiaanse alpen omdat dit gebied overeenkomsten vertoont met het Antarctisch gebied en samenwerken met het EDEN ISS project van het Duitse German Aerospace Center. Kunstenaar Yuan Chu Liu wil het begrip 'thuis' in kaart brengen, niet vanuit beeld maar vanuit geluid. In zijn project *In defence of the Ear* wordt audio gebruikt in een onderzoeksmethode die zoekt naar andere kennis over ruimtelijkheid dan louter visuele kennis en die de onzichtbare patronen aanwezig in onze huizen, wil blootleggen. Het resultaat zal een sonische publicatie zijn, met bijdragen van derden uit andere vakgebieden en domeinen.

Als gevolg van de pandemie is er minder dan voorgaande jaren aangevraagd voor een werkperiode in het buitenland. Als dat wel gebeurde, vonden deze werkperiodes plaats in de ons omringende landen. Zo ontving een aantal kunstenaars een bijdrage voor een residency in het Frans Masereel Centrum in de buurt van Turnhout.

Aantal aanvragen: **433**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 5.512.821**

Gehonoreerd: **135**

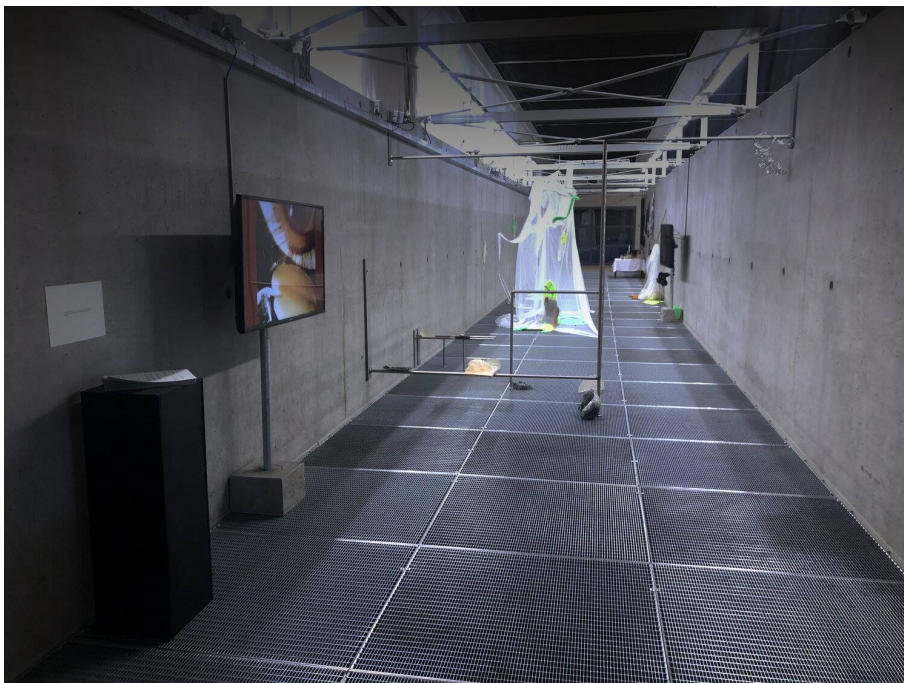
Toegekend bedrag: **€ 1.818.222**

Kunstenaar Start

Kunstenaar Start is bestemd voor beeldend kunstenaars die minimaal 1 tot maximaal 4 jaar professioneel werkzaam zijn. Het Mondriaan Fonds wil startende kunstenaars de mogelijkheid bieden een betekenisvolle en zichtbare bijdrage te leveren aan de hedendaagse beeldende kunst in Nederland. Kunstenaar Start is de opvolger van Werkbijdrage Jong Talent. Door de verbreding van de opleidingseisen voor de regeling sinds 2020 vinden kunstenaars met verschillende opleidingsachtergronden al in een beginnend stadium van hun kunstenaarspraktijk een weg naar deze regeling.

Kunstenaars kunnen de bijdrage gebruiken voor het ontwikkelen van hun kunstpraktijk. De bijdrage bedraagt € 20.000 (voorheen € 19.000) voor 12 maanden.

In 2021 zijn 209 aanvragen behandeld, waarvan 72 werden toegekend. Hiervan werden 26 aanvragen gefinancierd uit de RAOCCC middelen, het budget voor extra maatregelen n.a.v. covid-19. Het aantal aanvragen ligt gelijk aan het gemiddelde van de voorgaande 4 jaar.

Lorena Solis, *Metamorphoses*, 2021

De meeste kunstenaars die een bijdrage ontvingen, werken hybride en combineren in hun praktijk media als video, textiel, keramiek, installaties en performance. Zij zetten de bijdrage op verschillende manieren in en vertellen met hun werk uiteenlopende verhalen. Lorena Solis onderzoekt bijvoorbeeld genderidentiteit en maakt daarbij gebruik van performance, tekst, video en geluid. Bij de toekenningen zijn installatie, sculptuur en fotografie de meest gekozen uitingsvormen. Vaak worden binnen het kunstenaarschap meerdere rollen aangenomen: naast kunstenaar ook curator of onderzoeker op het gebied van Artistic Research. Het vinden van een podium is als gevolg van de pandemie lastiger geworden voor beginnende kunstenaars. Netwerkmogelijkheden waren in het afgelopen jaar minimaal en kunstpodia hadden door sluitingen en verschuivingen in het programma minder ruimte voor opkomend talent. Als gevolg hiervan is een aantal aanvragers met eigen initiatieven gestart. Zo is Laura Jatkowski één van de medeoprichters van Trixie in Den Haag. Dit collectief werd opgericht door kunstenaars om samen multidisciplinaire projecten op te zetten. Naast verschillende studioplekken hebben zij de beschikking over een ruimte waar presentaties en workshops worden georganiseerd.

De kunstenaars die een bijdrage ontvingen, krijgen de mogelijkheid hun werk te tonen op *Prospects* tijdens Art Rotterdam.

Mentoring

In samenwerking met Cultuur+Ondernemen biedt het Mondriaan Fonds kunstenaars met een bijdrage Kunstenaar Start een *mentoringtraject-op-maat* aan. Dit programma van een jaar bestaat uit een aantal ontmoetingen met een ervaren vakgenoot om de ontwikkeling en de voortgang van het werk te bespreken en het ondernemerschap verder te ontwikkelen. In 2021 zijn 26 kunstenaars een mentoringtraject gestart.

Aantal aanvragen: **209**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 4.126.000**

Gehonoreerd: **72, waarvan 26 uit RAOCCC middelen**

Toegekend bedrag: **€ 1.401.000, waarvan € 500.000 uit RAOCCC middelen**

KunstKoopregeling

Particulieren kunnen met de KunstKoop hedendaagse kunst en vormgeving op afbetaling kopen bij meer dan 120 galleries verspreid over Nederland. Het aankoopbedrag kan worden uitgespreid over een periode van maximaal 36 maanden, zonder rente over extra kosten. Het Mondriaan Fonds neemt deze voor zijn rekening. Zo wordt het kopen van kunst toegankelijker voor een grotere groep mensen. Een eigen collectie voor ieder budget. Santander Consumer Finance is sinds 2020 samenwerkingspartner voor de regeling. Kopers die gebruik willen maken van de KunstKoop kunnen bij Santander hun leningaanvraag volledig online indienen.

In 2021 vond een aanvraagronde plaats voor galeries die nog niet aan de KunstKoop deelnamen. In verband met de corona-omstandigheden werd de deelnametermijn van de reeds aangesloten galeries met 2 jaar verlengd. Als resultaat van deze aanvraagronde kwamen 8, zowel jonge als gevestigde, galeries in aanmerking voor deelname aan de KunstKoop. Dit zijn: Contour Gallery (Rotterdam), Galerie Fleur & Wouter (Amsterdam), Gallery Lukisan (Bergen op Zoom), Gallery van Dun (Oisterwijk), Gallery Vriend van Bavink (Amsterdam), GoMulan Gallery (Amsterdam), Nuweland (Oosterzee) en Pontarte (Maastricht).

Het totaal aantal afgesloten contracten voor KunstKoop-leningen was in 2021 329. Er is voor € 1.176.971 aan kunst gekocht, in 2020 was dat nog € 1.835.543. In de laatste 3 maanden van 2021 is weer een stijgende lijn te zien.

Ook 2021 was door de coronamaatregelen een lastig jaar voor galeries door de sluitingen en vermindering van tentoonstellingen. Toch konden - anders dan in 2020 - verschillende kunstbeurzen plaatsvinden, zoals Art Rotterdam, Unseen, KunstRAI en PAN Amsterdam. Galeries maakten hun presentaties online zichtbaar. Uit een [onderzoek van de NGA](#) naar de kunstmarkt blijkt dat de omzet uit online verkopen sinds de uitbraak van de coronapandemie aanzienlijk is gestegen.

In lijn met de nieuwe huisstijl van het Mondriaan Fonds die dit jaar werd gelanceerd, kregen ook de KunstKoop folders een update met het nieuwe logo van het Mondriaan Fonds. Alle galeries ontvingen daarnaast een communicatie toolkit met materialen om de KunstKoop via eigen online kanalen onder de aandacht te brengen. Om de zichtbaarheid van de KunstKoop verder te bevorderen werden advertenties geplaatst in de collectiespecial van Metropolis M en de Groene Amsterdammer. De KunstKoop werd ook onder de aandacht gebracht door onder meer Gallery Viewer, Young Collectors Circle, Art Rotterdam en in artikelen in Het Parool en Volkskrant met tips voor beginnende kunstkopers.

Totaal aankoopbedrag kunstwerken: €
1.176.971

Totaal leenbedrag: € **1.059.274**

Aantal afgesloten contracten: **329**

Programma's Kunstpodia 2021

Kunstpodia met publiekstoegankelijke (jaar)programma's van 1 tot 4 jaar kunnen aanvragen voor de regeling Programma's Kunstpodia 2021. Het Mondriaan Fonds wil via deze regeling kunstpodia stimuleren publiekstoegankelijke programma's te maken die bijdragen aan een kwalitatief hoogwaardig en pluriform aanbod van hedendaagse beeldende kunst in Nederland. Een gevarieerd aanbod zorgt in samenhang voor een volwaardig beeldende kunstveld in Nederland en een gevarieerd publiek. Voor de instellingen die in aanmerking willen komen, geldt dat ze geen collectie hebben en dat het presenteren van beeldende kunst een kernactiviteit is.

De regeling kent 4 categorieën – Start, Basis, Pro en Breed – en geeft instellingen de mogelijkheid tot groei en ontwikkeling. Elke categorie heeft eigen criteria, waarbij budget, periode en vereisten toenemen.

In 2021 vroegen 78 kunstpodia voor een totaal van € 12.170.000 aan. Ruim € 3 miljoen werd toegekend aan de programma's van 22 kunstpodia. Hieronder per categorie de kunstpodia die een bijdrage krijgen:

Kunstpodium Start – kleine kunstinitiatieven en collectieven met een programma van experimentele presentaties en activiteiten. Bijdrage: € 25.000 voor één kalenderjaar. In totaal ontving het fonds 44 aanvragen voor Start. 12 initiatieven hebben een toekenning gekregen. Vijf aanvragen hebben een positieve beoordeling gekregen, maar deze konden niet gehonoreerd worden door een tekort aan budget.

De volgende 12 initiatieven hebben een toekenning gekregen: DARKMATTER COLLECTIVE (Amsterdam), Destination Unknown (Weert), Ja Ja Ja Nee Nee Nee (Amsterdam), Greylight Projects (Heerlen), Het Resort (Groningen), Omstand (Arnhem), RADIUS (Delft), Salwa Foundation (Amsterdam), San Serriffe (Amsterdam), SEA Foundation (Tilburg), Shimmer (Rotterdam), Video Power (Maastricht).

Kunstpodium Basis – kleine professionele organisaties die sinds minimaal 2 jaar een jaarprogramma hebben van presentaties en activiteiten voor hedendaagse beeldende kunst. Bijdrage: € 110.000 per jaar, voor 2 kalenderjaren. In totaal werden 26 aanvragen voor Basis ontvangen, waarvan 8 organisaties een toekenning kregen. Door een tekort aan budget, konden 3 positief beoordeelde organisaties niet worden gehonoreerd. Eén negatief beoordeelde aanvraag binnen Basis werd op advies van de commissie doorgeschoven naar Kunstpodium Start en kreeg binnen deze categorie alsnog een toekenning.

De volgende 8 organisaties hebben een toekenning gekregen: Bewaerschole (Burgh-Haamstede), Club Solo (Breda), Kunstfort bij Vijfhuizen, Kunstpodium T (Tilburg), Metro54 (Amsterdam), Odapark (Venray), POST/Expopl (Nijmegen/Arnhem), Rib (Rotterdam).

Kunstpodium Pro – professionele organisaties van lokaal tot (inter)nationaal niveau. Bijdrage: € 175.000 per jaar, voor 3 kalenderjaren. Het fonds ontving 6 aanvragen binnen deze categorie, waarvan 2 aanvragen een toekenning kregen. Op advies van de commissie werden 2 aanvragen binnen Pro doorgeschoven naar Kunstpodium Basis. Eén kreeg binnen deze categorie alsnog een toekenning en de ander kreeg geen toekenning door een tekort aan budget.

De volgende 2 organisaties hebben een toekenning gekregen: If I Can't Dance, I Don't Want to be Part of Your Revolution (Amsterdam), Nest (Den Haag).

Kunstpodium Breed – volwaardig professionele organisaties van lokaal tot internationaal niveau. Bijdrage € 275.000 per jaar, voor 4 kalenderjaren. In totaal werden 2 aanvragen ontvangen. Binnen deze categorie zijn geen toekenningen gedaan omdat de aanvragen niet voldeden aan de criteria. Het budget voor deze categorie blijft behouden voor de volgende aanvraagrondes voor Programma's Kunstpodia en kan worden toegekend in 2022 of 2023.

Alle beoordelingen en adviesteksten binnen deze regeling zijn [online](#) gepubliceerd.

Aantal aanvragen: 78	Gehonoreerd: 22
Totaal gevraagd bedrag: € 12.170.000	Toegekend bedrag: € 3.110.000

Gehonoreerd: **22**

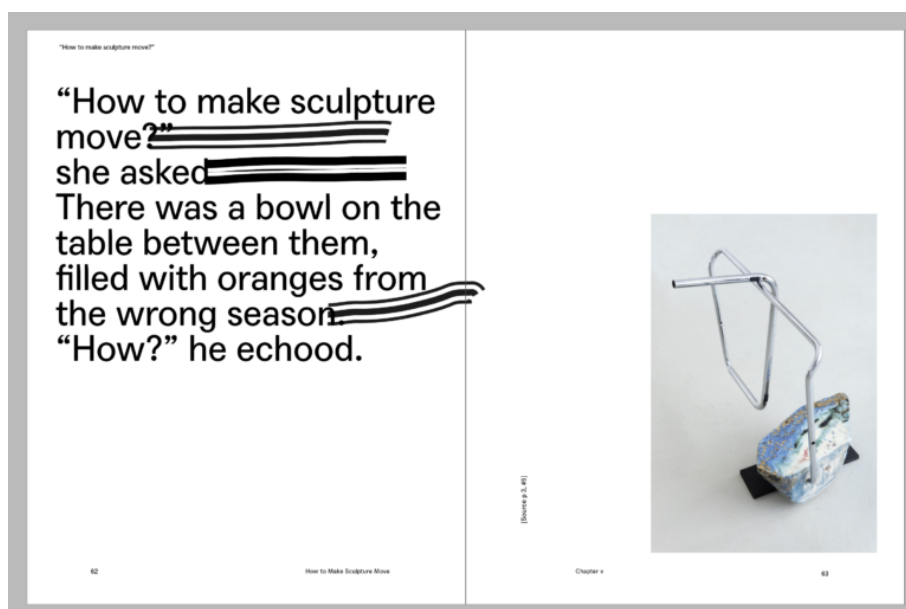
Toegekend bedrag: € 3.110.000

Publicatie

Beeldend kunstenaars en uitgevers kunnen een bijdrage aanvragen voor de productie van bijzondere publicaties over het werk van levende kunstenaars uit Nederland. Het gaat om oeuvre-publicaties, eerste publicaties van startende talenten, publicaties die drager zijn van een verhaal of eenmalige opiniërende uitgaven die reflecteren op de kunstenaarspraktijk en die bijdragen aan de gedachtevorming over hedendaagse beeldende kunst. Het doel van deze regeling is om bijzondere publicaties te ondersteunen die door inhoud of vorm bijdragen aan de kwaliteit van en de gedachtevorming over de hedendaagse beeldende kunst in Nederland.

De maximale bijdrage is 35% van de productiekosten. Als er sprake is van een innovatieve toepassing bijvoorbeeld door printing on demand, e-publishing, apps of een andere technologische vernieuwing dan bedraagt de maximale bijdrage 50%.

Het aantal ingediende aanvragen in 2021 is gelijk aan dat in 2020: 73. Het budget was niet toereikend en werd 3 keer overvraagd: 40% van de aanvragen kon worden gehonoreerd. Hierdoor heeft het Mondriaan Fonds in 2021 bijgedragen aan 29 bijzondere kunstenaarsboeken, overzichtspublicaties en beschouwingen op het kunstenveld. De beschouwende publicaties gaan over actuele kwesties zoals het belang van diversiteit en inclusie, onderbelichte onderwerpen of kunstenaarsstromingen. Een voorbeeld is de publicatie *Queer Exhibition Histories* van Bas Hendrikx waarin de queer kunstgeschiedenis onder de aandacht wordt gebracht. nai010 uitgevers ontving een bijdrage voor Christel Vesters' *Touch / Trace: Researching Migration through Textiles*. Met 5 hedendaagse kunstprojecten van Nederlandse kunstenaars als leidraad, verkent de publicatie hoe hedendaagse beeldend kunstenaars textiel gebruiken als medium en mediator om complexe geschiedenissen te ontrafelen en tastbaar te maken.

Publicatie *How to Make Sculpture Move*, Ruta Butkute en Emily Kocken

Van de 7 aanvragen die zijn ingediend voor een innovatieve toepassing zijn er 2 gehonoreerd. Zo ontving Jap Sam Books een bijdrage voor de publicatie *How to make sculpture move* van Ruta Butkute. De publicatie maakt deel uit van een multidisciplinair project bestaande uit een installatie, tentoonstelling, performances en gemodereerde gesprekken. De publicatie wordt gecomplementeerd met een podcast/audioguide en een interactieve site.

Aantal aanvragen: **73**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 923.985**

Gehonoreerd: **29**

Toegekend bedrag: **€ 320.110**

Residency

Beeldend kunstenaars, curatoren en kunstbeschouwers die hun praktijk willen verdiepen en hun netwerk willen uitbreiden, kunnen een aanvraag doen voor een werkperiode in binnen- of buitenland in een door het Mondriaan Fonds aangeboden atelier. Met de regeling Residency wil het fonds kunstenaars, curatoren en kunstbeschouwers stimuleren hun eigen werk te ontwikkelen en daarmee ook de hedendaagse beeldende kunst en het cultureel erfgoed in Nederland.

De bijdrage is bedoeld voor reis-, verblijf- en materiaalkosten. De eigen bijdrage is minimaal 10% van het bedrag dat het Mondriaan Fonds voor een werkperiode vaststelt.

In 2021 bood het Mondriaan Fonds in verband met de wereldwijde coronacrisis geen werkperiodes aan bij de 20 gastateliers in het buitenland. Wel haalden enkele kunstenaars die in 2020 niet konden reizen, alsnog hun werkperiode in bij een atelier in het buitenland. We hopen dat in 2022 weer kan worden aangevraagd voor werkperiodes in het buitenland in een door het fonds aangeboden atelier.

Maaike Kramer werkt aan haar maquette van het Drawing Centre Diepenheim. Foto: Lou Vos

Er kon in 2021 wel worden aangevraagd voor de binnenlandateliers, te weten: Drawing Centre Diepenheim, Het Lage Noorden in Marrum, Het Luceberthuis in samenwerking met Museum Kranenburgh in Bergen, het Pompgemaal in Den Helder en Make Eindhoven. Het aantal aanvragen dat voor de binnenlandateliers is ingediend, is ten opzichte van eerdere jaren hoog: 167. Veel en met name jonge aanvragers geven aan de periode te willen inzetten om hun praktijk verder te ontwikkelen. Een mogelijke link kan gelegd worden met het wegvallen van veel (presentatie-)activiteiten, iets wat het vinden van presentatiemogelijkheden, nieuwe samenwerkingen en platforms bemoeilijkt.

Aantal aanvragen: **167**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 1.259.600**

Gehonoreerd: **5**

Toegekend bedrag: **€ 34.000**

Restauratie Mobiel Erfgoed

Organisaties op het gebied van mobiel erfgoed kunnen alleen of met een andere instelling een bijdrage Restauratie Mobiel Erfgoed aanvragen. Het gaat om alle sectoren van het mobiel erfgoed: rail, weg, water en lucht. Doel is de kwaliteit van bijzonder mobiel erfgoed te versterken en op een duurzame wijze operationeel te houden, waarbij aandacht is voor milieu-, energie- en klimaataspecten.

De bijdrage kan worden gebruikt voor restauratie en herstel van mobiel erfgoed dat is opgenomen in het **Nationaal Register Mobiel Erfgoed** en dat een duidelijke positie inneemt in de verhaallijn van de **Toonbeelden**, waarmee uitdrukking wordt gegeven aan een bijzonder nationaal of regionaal belang. De maximale bijdrage is 50% van de projectkosten.

Zeepunter KU12 Anna Maria

In 2021 werden er minder aanvragen behandeld en gehonoreerd dan in 2020: 13 (19) waarvan 10 (12) gehonoreerd. Het verschil in aantal aanvragen is te verklaren doordat de regeling een gedeelte van het jaar van mei tot november gesloten was. Het budget voor de regeling was toen uitgeput. Later in het jaar is er weer budget beschikbaar gesteld door het ministerie van OCW en konden aanvragen weer worden ingediend. Stichting Jatrie ontving een bijdrage voor de restauratie van het vrachtschip Jatrie dat een belangrijke rol speelde in de handel in de regio Groningen. Bij de restauratie wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met duurzaamheid, met name bij de uitstoot van de motor. Stichting Daedalus Collectie Nederland ontving een bijdrage om het zweefvliegtuig Slingsby te restaureren. Het toestel, een specifiek houten zweefvliegtuig, heeft een belangwekkende cultuurhistorische waarde en is het enige luchtwaardige exemplaar in zijn soort binnen de Europese Unie.

Aantal aanvragen: **13**

Gehonoreerd: **10**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 800.746**

Toegekend bedrag: **€ 297.860**

Pilots

Nieuwe ontwikkelingen vragen nieuwe vormen van ondersteuning. Daarom ontwikkelt het fonds pilots. Deze pilots zetten we in voor nieuwe projecten die buiten de huidige regelingen dreigen te vallen, maar wel bijdragen aan innovatie binnen het veld. Pilots zijn een impuls voor nieuwe vormen van productie, onderzoek, communicatie of presentatie; soms groeien ze uit tot vaste regelingen.

Cariben Pilot

Het Mondriaan Fonds is in 2020 een pilot gestart gericht op musea, erfgoed- en beeldende kunstinstellingen op Aruba, Bonaire, Curaçao, Sint Eustatius, Saba en Sint Maarten. Doel is een bijdrage te leveren aan erfgoed- en beeldende kunstorganisaties waarmee ze zich duurzaam kunnen ontwikkelen. Met deze pilot hopen we meer inzicht te krijgen in de Caribische beeldende kunst- en erfgoedpraktijk om zo het fondsbeleid met betrekking tot het Caribische deel van het Koninkrijk zo inclusief mogelijk te maken.

Onderdeel van deze pilot is een open oproep Kunst en Erfgoed Cariben die in 2022 wordt opengesteld. Om tot goede voorwaarden en criteria te komen voor deze oproep en meer kennis te krijgen over de praktijk van de instellingen, zijn er 2 bijeenkomsten met een klankbordgroep georganiseerd.

Communiceren met Impact

Het Mondriaan Fonds organiseerde met De Trainingsstudio in Hilversum bij wijze van pilot een communicatietraining op maat speciaal voor professionals die werkzaam zijn bij de kunstopodia die in 2021 of 2022 een bijdrage Programma's Kunstopodia hebben ontvangen. De training bood handvatten voor het overtuigend overbrengen van verschillende boodschappen; zoals een korte toespraak bij de opening van een tentoonstelling, een bevlogen verhaal voor potentiële financiers of de perspresentatie van een nieuw project. Het accent lag hierin op het oefenen en reflecteren: toetsen en ontwikkelen door doen.

In totaal hebben 19 professionals van verschillende kunstopodia deelgenomen aan de training. In kleine groepjes zijn zij met elkaar en de trainer aan de slag gegaan om met een overtuigend betoog een blijvende indruk achter te laten aan de hand van diverse presentatie-, media- en (crisis)communicatietechnieken.

HERE: Heritage Reflections

Voor erfgoedgoedprofessionals werd op 11 februari 2021 een online netwerkbijeenkomst georganiseerd door het Mondriaan Fonds en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Het was een middag die in het teken stond van uitwisseling van kennis tussen een nieuwe generatie erfgoedprofessionals en sleutelfiguren uit het werkveld. Met onder meer een keynote speech door Léontine Meijer-van Mensch (directeur Staatliche Ethnologische Sammlungen Sachsen in Leipzig, Dresden en Herrnhut) en break-out-sessies over actuele thema's binnen de erfgoedsector, aangedragen door uiteenlopende erfgoedinstellingen. In totaal namen 270 jonge erfgoedprofessionals deel aan deze bijeenkomst.

Maker achter de Maker Award

Charly van Rest in zijn studio. Foto: Nele Brökelmann

De Maker achter de Maker Award eert makers die met hun vakmanschap en ondersteunende medewerking een voor een kunstenaar essentiële bijdrage hebben geleverd aan het verwezenlijken van diens werk. De prijs is in het leven geroepen door Kunstinstituut Melly in samenwerking met het Mondriaan Fonds. De winnaar ontvangt een geldprijs van € 5.000.

Naar aanleiding van een open oproep die gelanceerd werd in september 2020, werden 86 ambachtspersonen door kunstenaars aangedragen. De prijsuitreiking vond online plaats op 25 november 2021. Tijdens deze eerste editie van het award programma van Kunstinstituut Melly werd Charly van Rest door de jury uitgeroepen tot winnaar van de Maker achter de Maker Award 2021. Van Rest creëert met traditionele en inventieve manieren geluiden in zijn geluidseffectenstudio. Met zijn handen en met rekvisieten, instrumenten of hardware, helpt hij kunstenaars met het uitbreiden van de zintuiglijke, narratieve en visuele ervaring van hun kunstwerken.

Mentoring leiderschap

Op initiatief van **De Zaak Nu** (brancheorganisatie voor kunstpodia) en het Mondriaan Fonds heeft **Cultuur+Ondernemen** een programma ontwikkeld speciaal voor directie en zakelijk leiders van kunstpodia die via het fonds een bijdrage Programma Kunstpodia ontvangen. Uitgangspunt is een mentorprogramma dat directie en zakelijk leiders van kunstpodia voorbereidt op hun functie.

Aan de pilot Mentoring voor Kunstpodia 2020-2021 hebben 11 leidinggevendenden van 11 verschillende podia deelgenomen. Deelnemers konden kiezen uit een poule van mentoren uit het culturele veld die hen begeleidden via peer-to-peer-learning in de ontwikkeling en het verstevigen van het persoonlijke leiderschap. Daarnaast werd er via uitwisseling en kennisoverdracht gesproken over hoe andere ervaren leiders van grotere culturele instellingen vergelijkbare zaken aanpakken, waar zij tegenaan zijn gelopen, hoe zij het hebben opgelost en hoe zij omgaan met het veranderende 'corona-proof' landschap. Het pilotproject zal in 2022 een vervolg krijgen.

Plastic Crush Climate Positive

Het Nationaal Museum van Wereldculturen kreeg ondersteuning bij het onderzoek naar een klimaatpositieve aanpak van de tentoonstelling *Plastic Crush* die in 2022 opent. Circulariteit, materiaalkeuze, energiebesparing en educatie staan hierin centraal. Niet alleen wordt innovatie op het gebied van duurzaamheid getoond in de tentoonstelling, maar er wordt tevens gebruik gemaakt van nieuwe technieken en materialen in de tentoonstellingsbouw.

Onderdeel van dit onderzoek is een reeks workshops van het designbureau Kode21 voor alle betrokkenen van de tentoonstelling. De workshops zijn in 2021 van start gaan en de resultaten worden geïmplementeerd in de tentoonstelling en in het beleid van het museum op weg naar een klimaatpositief museum. Daarnaast zal er ook een bijeenkomst worden georganiseerd om de uitkomsten te delen met het veld.

Alix de Massiac en Zoë Dankert onderzoeken in de podcast *Werktitel* hoe werk in de kunst wel en niet is geregeld. Ze ontvingen hiervoor een pilotbijdrage van het Mondriaan Fonds. In 10 afleveringen schept *Werktitel* aan de hand van 150 gesprekken een beeld van het kunstveld en de arbeidsproblematiek en -vraagstukken die mensen daarbinnen tegenkomen. Hiervoor is gesproken met mensen voor én achter de schermen, freelance en in dienst, op elk niveau en van alle leeftijden. Beluister alle afleveringen op werktitel.org.

Publieksbereik Kunstpodia

MOKER en P__Oi ontvingen voor hun onderzoek naar het publieksbereik van Amsterdamse kunstpodia en hun rol in de stad, een pilotbijdrage van het Mondriaan Fonds. MOKER en P__Oi vormen de lokale versie van de landelijke belangenvereniging **De Zaak Nu** en willen met het onderzoek naar de zichtbaarheid van kunstpodia, bijdragen aan een beleidsmatige ontwikkeling van de kunstensector en een professionaliseringslag maken als veld.

De pilot heeft als doel het landelijk uitzetten van de onderzoeksresultaten en de doorontwikkeling van een meetmethode voor de kunstpodia. Dit wordt gerealiseerd middels rondetafelgesprekken met het team van onderzoekers en instellingen, analyses omtrent het publieksbereik en de organisatie van een publieksweek. De online en fysieke publicatie en het meetinstrument als uitkomsten van het onderzoek, zullen voor de toekomst structureel beter inzichtelijk maken wie kunstpodia bereiken, wat ze betekenen voor stad en land en hoe ze in de toekomst hun publiek beter kunnen 'meten'.

Programmering Young Collectors Circle

Young Collectors Circle Festival Utrecht 2022. foto: Saffron Pape Photography

De **Young Collectors Circle** is een ledenplatform voor startende kunstverzamelaars dat voor hen verschillende evenementen organiseert gericht op het verbinden van het publiek en het kunstveld. Per stad analyseert de Young Collectors Circle welke behoefte er ligt bij de mensen in het veld en het publiek, en welke lacunes opgevuld moeten worden.

De Young Collectors Circle ontvangt bij wijze van pilot een bijdrage voor de publieksprogrammering 2021-2022, dat is ontwikkeld voor een nieuw publiek en niet enkel voor de leden. Het landelijke programma bestaat uit 12 live en 28 online events, waaronder bezoeken aan open studio's van kunstenaars en galleries, masterclasses en een podcastreeks met iedere week een andere kunstenaar aan het woord. De Young Collectors Circle probeert hiermee het publiek te stimuleren om als actieve deelnemer en supporter in de kunstwereld te bewegen.

Andere financieringsvormen

Het Mondriaan Fonds speelt in op andere vormen van financiering en ondersteuning van beeldende kunst. In 2021 werd vanuit de pilotprojecten bijgedragen aan financiering via Fonds Kwadraat en voordekunst.

Fonds Kwadraat

Fonds Kwadraat verstrekt rentevrije leningen aan beeldend kunstenaars en ontwerpers. De leningen van maximaal € 8.000 zijn bedoeld voor het ontwikkelen, maken en presenteren van nieuw werk, en voor benodigde apparatuur.

Het Mondriaan Fonds heeft een 'fonds op naam' ingericht binnen **Fonds Kwadraat**. Kunstenaars die de afgelopen 12 maanden een bijdrage van het Mondriaan Fonds hebben ontvangen, komen zonder toetsing in aanmerking voor een rentevrije lening bij Fonds Kwadraat. Bijvoorbeeld voor de financiering van de eigen bijdrage voor projectaanvragen of voor de aanschaf van apparatuur. Kunstenaars kunnen het hele jaar door een aanvraag indienen.

Het aantal leningen was in 2021 hoger dan in 2020 (26): 30 leningen op een totaal van 103. Er werden leningen verstrekt voor de investering in fotocamera's, publicaties, collecties, exposities, installaties en eindpresentaties op kunst- en designacademies, performances en apparatuur. De jaarlijkse bijdrage van het Mondriaan Fonds was € 34.000.

voordekunst

Het Mondriaan Fonds levert een bijdrage aan culturele projecten die gebruikmaken van crowdfunding via voordekunst.nl. Hiermee wil het fonds kunstenaars en culturele instellingen stimuleren om gebruik te maken van deze manier van fondsenwerving en particulieren oproepen om hieraan bij te dragen. Via een zogeheten matchfundings-constructie draagt het Mondriaan Fonds 20% van het benodigde bedrag (met een maximum van € 2.000) bij aan geselecteerde projecten die bij voordekunst een crowdfundingcampagne zijn gestart. De bijdrage van het fonds is voorwaardelijk: alleen wanneer de maker erin slaagt het overige deel via het publiek op te halen, wordt de bijdrage daadwerkelijk uitgekeerd.

In 2021 heeft het Mondriaan Fonds een bedrag ingezet van € 17.750 aan 11 projecten. Deze projecten haalden met crowdfunding een bedrag van € 111.292 op, via 1127 donateurs.

Corona-ondersteuning

Het Mondriaan Fonds heeft ook in 2021 extra ondersteuning geboden om de beeldende kunst- en erfgoedsector te ondersteunen in de coronacrisis. Het kabinet stelde wederom steunpakketten voor de culturele sector beschikbaar wat leidde tot de uitwerking van onderstaande steunmaatregelen voor kunstenaars, curatoren, musea en kunstinstellingen.

Corona-overbrugging kunstenaar, curator en beschouwer

Kunstenaars, curatoren en beschouwers konden met de tijdelijke Corona-overbrugging kunstenaar, curator en beschouwer een werkperiode van minimaal 1 tot maximaal 6 maanden aanvragen. Met deze overbrugging wilde het Mondriaan Fonds ervoor zorgen dat kunstenaars, curatoren en beschouwers zoveel mogelijk konden blijven doorwerken. De hoogte van de bijdrage bedroeg € 2.200 per maand voor maximaal 5 dagen per week.

Er is een recordaantal aanvragen binnengekomen voor deze overbruggingsregeling. Hiervan is 97% toegekend: 855 toekenningen. Het beschikbare corona-overbruggingsbudget heeft het Mondriaan Fonds volledig kunnen inzetten voor de individuele aanvragers. Bij 28% van de toekenningen is een vereenvoudigde procedure toegepast: wanneer een aanvrager in de 4 jaar voorafgaand aan een aanvraag voor een overbrugging een positief advies had ontvangen op het artistiek functioneren binnen de regelingen Kunstenaar Start, Kunstenaar Basis, Kunstenaar Project, Curator Beschouwer of Publicatie werd de toekenning hierop gebaseerd. Bij twijfel werd de aanvraag alsnog voorgelegd aan de commissie.

Met de tijdelijke bijdrage corona-overbrugging heeft het Mondriaan Fonds kunstenaars, curatoren en beschouwers de gelegenheid geboden om zoveel mogelijk door te werken. Velen van hen zagen hun inkomsten verdampen door het wegvallen van presentaties, beurzen, opdrachten en residencies. Daarnaast vielen neveninkomsten als gastdocentschappen, het begeleiden van workshops en het verzorgen van rondleidingen in musea weg voor veel aanvragers als gevolg van de genomen maatregelen naar aanleiding van covid 19. Het is gebleken dat kunstenaars, curatoren en beschouwers met deze overbrugging hun praktijk in de basis hebben kunnen voortzetten.

Aantal aanvragen: **879**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 9.771.058**

Gehonoreerd: **855**

Toegekend bedrag: **€ 9.487.898**

Extra ondersteuning Kunstenaar Basis

Met Kunstenaar Basis wil het Mondriaan Fonds ervaren beeldend kunstenaars de mogelijkheid bieden hun oeuvre uit te breiden en een betekenisvolle en zichtbare bijdrage te leveren aan de hedendaagse beeldende kunst in Nederland.

Sinds de uitbraak van de coronacrisis en de daaropvolgende covid-19-maatregelen is de druk op het beschikbare budget Kunstenaar Basis toegenomen. Kunstenaars die voor deze regeling kunnen aanvragen, voelen overduidelijk de crisis. Door de coronasteunpakketten kon het budget voor de regeling Kunstenaar Basis worden verhoogd.

Gehonoreerd: **32**

Toegekend bedrag: **€ 1.240.000**

Extra ondersteuning Kunstenaar Start

Met Kunstenaar Start wil het Mondriaan Fonds beeldend kunstenaars die minimaal 1 tot maximaal 4 jaar professioneel werkzaam zijn de mogelijkheid bieden hun kunstpraktijk verder te ontwikkelen.

Ook bij deze regeling is de druk op het beschikbare budget toegenomen als gevolg van de pandemie. Mogelijk vragen kunstenaars eerder aan omdat inkomsten uit (bij)banen wegvallen en projecten niet doorgaan. Het vinden van een podium is in tijden van corona lastiger geworden voor beginnende kunstenaars. Netwerkmogelijkheden waren in het afgelopen jaar minimaal en kunstpodia hadden door sluitingen en verschuivingen in het programma minder ruimte voor opkomend talent. Van de totaal toegekende aanvragen binnen de regeling Kunstenaar Start is een derde deel gefinancierd door de extra coronasteunpakketten.

Gehonoreerd: **26**

Toegekend bedrag: **€ 500.000**

De Korte Verbeelding

De Korte Verbeelding was een eenmalige covid-19 steunmaatregel van het Filmfonds in samenwerking met het Mondriaan Fonds voor beeldend kunstenaars die in hun werk de grenzen van de cinema oprekken tot voorbij de muren van de kunstpodia. De Korte Verbeelding biedt kunstenaars de mogelijkheid een korte, artistieke film te realiseren, zelfstandig of samen met een filmproducent.

In 2021 werden 18 projecten van beeldend kunstenaars geselecteerd voor een realiseringsbijdrage. Uit de grote hoeveelheid aanvragen, 68 in totaal, bleek dat er een grote behoefte leeft onder makers voor korte artistieke filmproducties. Uiteindelijk kwam de commissie tot een selectie van 18 projecten, van zowel startende als ervaren kunstenaars. Het gaat om de volgende toekenningen:

Samenwerkingen producenten en beeldend kunstenaars:

- La Última Ascensión - Smarthouse Films, Kevin Osepa

- Dromodriller - seriousFilm, Serge Onnen en Sverre Fredriksen
- Over de Maas - Stichting Vriza, Jasper Coppes
- Hoe de vogel heet - Stichting 9 Stories, Judith de Leeuw

Aanvragen beeldend kunstenaars:

- 2081 - Joscha Steffens
- Deeply, Madly - Helen Anna Flanagan
- Hunter, Gatherer - Deniz Eroglu
- Uttering Word in a Room - Feiko Beckers
- (...) - Karina Beumer
- Once an Alien - Sema Bekirovic
- Voices - Lidwien van de Ven
- Lourdes TV - Paulien Oltheten
- Beweeg maar niet - Petra Noordkamp
- You've got to dig it to dig it, you dig? - Gabriel Lester
- Calamity's Inn - Anami Schrijvers
- Object Reconnaissance - Stefanos Tsivopoulos
- Out of Focus - Louis Braddock Clarke & Zuzanna Zgierska
- What is left behind - Katja Verheul en Anna Beerstra

Extra ondersteuning Kunst Opdracht

Het Mondriaan Fonds stimuleert met de regeling Kunst Opdracht dat kunstwerken in opdracht ontstaan. Het maken van beeldende kunst wordt zo nadrukkelijk verbonden aan het tonen ervan.

Musea en andere kunstinstellingen heroriënteren zich om tot een werkbaar nieuw normaal te komen in tijden van corona. Zij willen daarbij de visie en perspectieven van beeldend kunstenaars inzetten. Opdrachtgeverschap voor makers speelt daarom op dit moment een cruciale rol. 2021 laat een stijging zien van het aantal aanvragen dat in deze regeling is ingediend ten opzichte van 2020. De extra corona-ondersteuning vormde een broodnodige aanvulling op het budget van de regeling Kunst Opdracht.

Gehonoreerd: **34**

Toegekend bedrag: **€ 1.400.000**

Compensatieregeling voor Kunstpodia

Het Mondriaan Fonds heeft met de compensatieregeling voor kunstpodia in 2021 twee maal extra ondersteuning geboden aan instellingen die tot doel hebben hedendaagse beeldende kunst te presenteren en als gevolg van covid-19-maatregelen worden geconfronteerd met verminderde inkomsten.

De ondersteuning was bedoeld voor instellingen die een meerjarige bijdrage Programma's Kunstpodia of een eerdere bijdrage Meerjarenprogramma's Presentatie-instellingen van het Mondriaan Fonds hebben ontvangen tussen 2019 en 2022 voor ten minste 3 aaneengesloten jaren, waaronder 2021. Voorwaarde voor de extra ondersteuning was dat de instellingen moesten voldoen aan een minimaal eigen inkomstenpercentage.

De 22 kunstpodia waarop deze compensatieregeling betrekking had, zijn door het Mondriaan Fonds op de hoogte gesteld. De bijdrage werd door het fonds berekend en overgemaakt naar de betreffende instellingen. In totaal ging het om een bedrag van € 3.973.724.

B-lijsten Kunstpodia

In 2021 ontvingen 6 kunstpodia die in 2020 positief waren beoordeeld binnen de regeling Programma's Kunstpodia 2021 in de categorie Basis maar niet gehonoreerd konden worden vanwege tekort aan budget, extra ondersteuning. In totaal ging het om een bedrag van € 330.000.

Kunstenaarshonorarium

Met de regeling Kunstenaarshonorarium (voorheen Experimenteerreglement Kunstenaarshonoraria) konden beeldende kunstinstellingen compensatie aanvragen voor betaling van redelijke vergoedingen aan kunstenaars.

De **richtlijn kunstenaarshonoraria** werd in 2017 geïntroduceerd om te komen tot *fair practice* in de professionele contractpraktijk tussen instellingen en kunstenaars. Het was een gezamenlijk initiatief van de beeldende kunstsector en werd ontwikkeld door **BKNL** (Beeldende Kunst Nederland). De richtlijn is onderdeel van de **Fair Practice Code**. Onderschrijven van deze code is sinds 2021 verplicht voor culturele instellingen, als zij aanvragen bij het Rijk of de Rijkscultuurfondsen.

Het ministerie van OCW stelde vanaf de introductie van de richtlijn budget beschikbaar om instellingen te stimuleren en ondersteunen in de betaling van kunstenaarshonoraria. Dit budget zou in 2020 ten einde komen. Van beeldende kunstinstellingen werd verwacht dat ze met ingang van de nieuwe cultuurplanperiode de honoraria vanuit reguliere budgetten zouden bekostigen. De regeling werd echter in mei 2021 opnieuw opengesteld en gefinancierd vanuit het tweede steunpakket dat beschikbaar werd gesteld door het ministerie van OCW.

In 2021 ontvingen 214 instellingen een bijdrage via de regeling Kunstenaarshonorarium voor hun geplande tentoonstellingen. Door de coronamaatregelen werden ook dit jaar kunstinstellingen geconfronteerd met sluiting en uitstel of afstel van hun programma's. De aanvragen voor de regeling Kunstenaarshonorarium kwamen langzaam op gang. In het laatste kwartaal van 2021 zette het Mondriaan Fonds een oproep uit, waarbij de voorwaarden om aan te vragen werden versoepeld. De tentoonstellingsplannen van aanvragers hoefden nog niet geheel concreet te zijn. Dit leidde tot veel aanvragen, die vanwege het budgetplafond helaas niet allemaal konden worden gehonoreerd. De aanvragen zijn op volgorde van ontvangst behandeld en toegekend tot de beschikbare middelen op waren.

Aantal aanvragen: **346**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 2.183.698**

Gehonoreerd: **214**

Toegekend bedrag: **€ 1.174.190**

Coronaregeling Kunsthallen

Kunsthallen die financiële problemen hebben of verwachten te krijgen als gevolg van de covid-19-maatregelen konden bij het Mondriaan Fonds compensatie aanvragen. Met de Coronaregeling Kunsthallen bood het Mondriaan Fonds ondersteuning aan het in stand houden van kunsthallen die van vitaal belang zijn voor de lokale culturele infrastructuur.

In Nederland gevestigde publiekstoegankelijke kunsthallen die in 2018 en 2019 gemiddeld 30.000 of meer betalende bezoekers trokken en die financiële problemen hebben als gevolg van de coronamaatregelen konden een bijdrage aanvragen als tegemoetkoming in gederfde en te derven inkomsten door de maatregelen tegen de verspreiding van covid-19.

Het Mondriaan Fonds ontving 4 aanvragen van kunsthallen in Nederland. Alle aanvragen voldeden aan de criteria en hebben compensatie toegekend gekregen. Deze kunsthallen kwamen eerder niet in aanmerking voor compensatie omdat zij geen eigen collectie bezitten en daardoor niet voldeden aan de criteria van de compensatieregelingen.

Aantal aanvragen: **4**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 2.905.753**

Gehonoreerd: **4**

Toegekend bedrag: **€ 2.905.753**

Coronaregeling Medewerkers Collectiebeleid

Door de coronacrisis kunnen musea en andere erfgoedinstellingen te maken hebben met bezuinigingen op medewerkers voor collectiebeheer, collectieonderzoek en educatie of worden ontwikkelingen op het gebied van diversiteit en inclusie on hold gezet. Met de Coronaregeling Medewerkers Collectiebeleid bood het Mondriaan Fonds ondersteuning bij het op peil houden van de personele bezetting en het aantrekken van nieuw erfgoedtalent. Deze regeling was bedoeld voor musea en andere collectiebeherende erfgoedinstellingen zoals archieven, met een presentatiefunctie en als kernactiviteit het beheer en behoud van cultureel erfgoed-collecties hebben dat van regionaal of nationaal belang is.

De bijdrage kon worden aangevraagd voor medewerkers op het gebied van collectiebeheer, collectieonderzoek of educatie. Het kon hierbij gaan om het voortzetten van een bestaand dienstverband, vast of tijdelijk, maar ook om een nieuwe aanstelling. Daarnaast kon de bijdrage worden aangevraagd voor het behouden of het (opnieuw) aanstellen van nieuw erfgoedtalent waarmee ontbrekende of onderbelichte perspectieven op collectievorming en collectiepresentatie kon worden toegevoegd aan de organisatie.

De bijdrage was maximaal € 50.000 per positie. De aanvrager bepaalde de duur van de aanstelling en moest zelf minimaal 10% bijdragen, dus tenminste € 5.000. De bijdrage betrof de bruto salariskosten en de daarmee samenhangende werkgeverslasten.

In totaal ontving het Mondriaan Fonds 167 aanvragen, waarvan er 158 werden toegekend. In de categorie collectiebeheer werden 83 aanvragen toegekend, in de categorie educatie 29 aanvragen, in de categorie nieuw erfgoedtalent 25 en in de categorie collectieonderzoek 21 aanvragen. De aangestelde medewerkers zijn werkzaam op verschillende kennisgebieden binnen het erfgoedveld. Meerdere instellingen konden met behulp van de bijdrage een of meerdere medewerkers behouden wiens contract niet kon worden verlengd als gevolg van de covid-19 maatregelen of opnieuw in dienst nemen, zoals Museum het Schip en Natuurmuseum Brabant. Daarnaast stelde de bijdrage musea in staat nieuwe mensen te werven zodat ook ambities op het gebied van diversiteit en inclusie of een verdere professionalisering van de instelling doorgang kunnen vinden, ondanks de financiële gevolgen van de beperkende maatregelen door covid-19. Zo ontving Archivo Nacional Aruba een bijdrage voor het behouden en aanstellen van 3 medewerkers collectiebeheer. Samen gaan zij het kwetsbare archief digitaliseren zodat deze voor publiek toegankelijk blijft. Een senior medewerker conservering kon met de bijdrage behouden blijven en kennis overdragen aan 2 nieuw geworven medewerkers. Nieuwe denkwijzen worden hiermee gekoppeld aan jarenlange ervaring en expertise. Het Haags Historisch Museum kon met de bijdrage een nieuw erfgoedtalent werven die als assistent-conservator meewerkt aan het voorbereiden en uitvoeren van activiteiten op het gebied van eigentijds verzamelen zodat een breder en divers publiek zich kan herkennen in de verhalen die het museum vertelt. Hortus Botanicus Leiden beoogt met de aanstelling van hun nieuwe medewerker educatie basis- en middelbare schoolleerlingen te bereiken die daar via hun omgeving niet snel mee in aanraking zouden komen.

Deze coronaregeling was gericht op instellingen in het Koninkrijk der Nederlanden. Het Mondriaan Fonds heeft extra inspanningen geleverd om aanvragers uit het Caribisch deel van het Koninkrijk over de regeling te informeren, onder andere middels een online spreekuur specifiek voor aanvragers uit deze regio. Dit heeft geresulteerd in 19 aanvragen uit Aruba, Bonaire, Sint Maarten en Curaçao.

Aantal aanvragen: **167**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 8.055.377**

Gehonoreerd: **158**

Toegekend bedrag: **€ 7.572.377**

Coronaregeling Musea met een private collectie

Musea met een overwegend private collectie die financiële problemen hebben ervaren als gevolg van de maatregelen tegen de verspreiding van covid-19, konden bij het Mondriaan Fonds compensatie aanvragen. Met de Coronaregeling Musea met een private collectie bood het Mondriaan Fonds ondersteuning bij het in stand houden van deze musea die van vitaal belang zijn voor de lokale culturele infrastructuur.

Musea met een overwegend private collectie die in 2018 en 2019 gemiddeld 20.000 of meer betalende bezoekers trokken, konden een tegemoetkoming aanvragen. De tegemoetkoming bedroeg in principe 22,3% van de gemiddeld over de jaren 2018 en 2019 verworven eigen inkomsten van de instelling. Er gold een maximum van € 1.000.000 per instelling.

Het Mondriaan Fonds ontving 39 aanvragen van instellingen in heel Nederland. Aangezien het beschikbare budget werd overvraagd, heeft een commissie alle aanvragen beoordeeld, met uitzondering van 4 aanvragen die niet aan de criteria voldeden. Uiteindelijk hebben 34 instellingen een bijdrage ontvangen. Voor alle instellingen was deze bijdrage lager dan zij hadden aangevraagd omdat het beschikbare budget voor deze subsidieregeling niet toereikend was om alle aanvragen volledig te honoreren.

Aantal aanvragen: **39**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 10.070.022**

Gehonoreerd: **34**

Toegekend bedrag: **€ 8.009.995**

Tijdelijke tegemoetkoming eigen bijdrage bij Kunst Erfgoed Presentatie

Beeldende kunstinstellingen, musea en andere erfgoedinstellingen kunnen via de regeling Kunst Erfgoed Presentatie aanvragen voor een bijdrage aan bijzondere presentaties op het gebied van beeldende kunst en/of erfgoed.

Aanvragers die in hun dekkingsplan naast de bijdragen van derden, een eigen bijdrage hadden opgevoerd, konden zolang er budget beschikbaar was in aanmerking komen voor een aanvullende tegemoetkoming hierin tot een maximum van 70%. De aanvragen zijn op volgorde van binnenkomst in behandeling genomen.

Gehonoreerd: **43**

Toegekend bedrag: **€ 3.500.000**

Activiteiten

Het Mondriaan Fonds financiert onder meer verschillende talentprijzen, toont werk van startende kunstenaars tijdens de jaarlijkse tentoonstelling *Prospects* en organiseert de Nederlandse presentatie op de Biënnale van Venetië.

Beeldbepalers

Om een breed publiek kennis te laten maken met het werkproces van beeldend kunstenaars organiseert het Mondriaan Fonds in samenwerking met debatcentrum De Balie in Amsterdam de serie *Beeldbepalers*. Vooraanstaande kunstenaars krijgen de gelegenheid om De Balie als laboratorium te gebruiken en in aanwezigheid van publiek hun gedachten te delen over hun werk en deze tijd. In september zijn 2 edities van *Beeldbepalers* georganiseerd.

Op 4 september stelde kunstenaar Iris Kensmil een avond samen rond verbeeldingen vanuit Zwart perspectief. Kensmil verbeeldt in haar werk belangrijke Zwarte schrijvers, musici en activisten. Ze maakte voor *Beeldbepalers* een nieuwe performance genaamd *One Step backward, Two Step Forward*. Deze performance toont beeldmateriaal van Kensmil zelf over Zwarte denkers. Djuwa Mroivili, Lakiescha Tol, Zaïre Krieger, Lisette Ma Neza, Munganyende Hélène Christelle, en Grâce Ndjako onderzoeken in dit werk samen wat Zwarte intellectuelen voor hen betekenen. Daarnaast gaven directeur van London's Chisenhale Gallery Zoë Whitley en curator van het Van Abbemuseum Nick Aikens een lezing en ging Kensmil in gesprek met kunstenaar Willem de Rooij over wat kunst is en doet (of kan doen).

Zaterdag 25 september stond in het teken van beeldend kunstenaar Tjebbe Beekman en de verandering die plaatsvond in zijn werk. In zijn eerdere werk speelden verbeelding van een dystopische samenleving door middel van gefragmenteerde architectonische structuren een rol, waarin eenzaamheid en insluiting aanwezige thema's waren. Zijn nieuwe werk viert door middel van citaten de schilderkunst zelf en is daarnaast een antwoord op de huidige tijd. Tijdens *Beeldbepalers* is Beekman met verschillende wetenschappers, kunstenaars en musici op zoek gegaan naar wat de verandering in zijn werk veroorzaakte en wat dit nieuwe werk zegt over onze tijd.

Beeldbepalers was live te volgen via [De Balie TV](#).

Erfgoedtalentprijzen

Het Museumtalent en Monumententalent van het jaar zijn aanmoedigingsprijzen voor jonge erfgoedprofessionals tot en met 31 jaar, ingesteld door de minister van OCW sinds 2017. Doel is talent in de sector in de schijnwerpers te zetten en de erfgoedbranche te stimuleren om te verjongen en na te denken over mogelijkheden voor kennisoverdracht. De erfgoedtalentprijzen bevorderen de verbinding van generaties in de erfgoedsector en genereren positieve (publicitaire) aandacht voor cultureel erfgoed en jonge professionals.

De prijs komt tot stand door een samenwerking van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en het Mondriaan Fonds. Het fonds levert een jurylid en financiert de erfgoedtalentprijs in het kader van talentontwikkeling. Winnaars ontvangen een naar eigen wens in te vullen ontwikkeltraject ter waarde van € 7.000. De andere finalisten krijgen de mogelijkheid € 3.000 euro te besteden aan een persoonlijk ontwikkelingstraject.

Monumententalent 2021

Eelco van der Lingen, directeur Mondriaan Fonds overhandigt een de cheque aan Ankie Petersen, winnaar Monumententalent 2021 tijdens het Monumentencongres.

In november vond op het Nationaal Monumentencongres in Amsterdam de uitreiking van het Monumententalent 2021 plaats. Er werden in totaal 17 kandidaten aangedragen en de jury heeft daaruit 3 finalisten gekozen. Ankie Petersen werd uitgeroepen tot Monumententalent 2021 vanwege haar inzet als zelfstandige erfgoedprofessional en als officier bij de Landmacht op het gebied van erfgoedbescherming in crisistijd. Tevens is Petersen medeoprichter van Kerkvernieuwers. In haar werk zoekt ze constant naar nieuwe verbindingen tussen verschillende werelden en werkvelden die elkaar normaliter niet zo snel raken. Ze is een voorbeeld voor de moderne erfgoedprofessional, opererend in een nog vrij onderbelicht en onontdekt deel van de cultuursector.

De twee andere prijzen gingen naar Ariadne Onclin en Tom Huizer. Onclin is werkzaam als architectuurhistoricus en zet zich al bijna 4 jaar in voor het Post65-erfgoed in de gemeente Almere. Huizer zet zich in voor duurzaam erfgoed en duurzame energietechnieken. Vanuit het bedrijf De Groene Grachten werkt hij aan het verduurzamen van monumentale panden.

Mals Media maakte korte **introductiefilms** over het werk van de finalisten

Museumtalent 2021

Eelco van der Lingen, directeur Mondriaan Fonds, met Museumtalent 2021 Setareh Noorani.
Foto: Paul Tolenaar

Uit 22 aanmeldingen heeft de jury 3 jonge professionals gekozen in 2021 die meedingen naar de titel Museumtalent 2021. Alle 3 de kandidaten onderscheiden zich door hun visie op het museumveld en hun innovatieve werkwijzen. Op 24 januari 2022 werd Setareh Noorani uitgeroepen tot Museumtalent 2021 tijdens de Nieuwjaarsbijeenkomst van de Museumvereniging. Noorani onderscheidt zich door programma's te ontwikkelen met nieuwe perspectieven vanuit zorgvuldig theoretisch onderzoek. Zij maakt deel uit van het experimentele collectief Zenevloed en leidt het meerjarige onderzoeksproject *Collecting Otherwise* bij Het Nieuwe Instituut. Volgens de jury weet Noorani een breed palet projecten uit te voeren, niet alleen bij Het Nieuwe Instituut, maar ook als zelfstandige en draagt zij actief bij aan de ontwikkeling van het veld. Zij speelt in op actualiteiten en weet die te verweven met theorie en praktijk. Als erfgoedprofessional verwacht de jury dat Noorani komende jaren zal bijdragen aan een brede ontwikkeling van het erfgoedveld en de museale sector specifiek.

De andere 2 finalisten zijn Lizanne Gille (junior conservator Spoorwegmuseum) en Marieke Koppelmans (programmamanager en lid van managementteam van het Limburgs Museum) ontvingen eveneens een cheque voor een naar eigen wens in te vullen ontwikkelingstraject.

Mals Media maakte korte **introdutiefilms** over het werk van de finalisten

Essayreeks

Het Mondriaan Fonds publiceert met regelmaat essays van schrijvers, denkers en bemiddelaars over actuele thema's die raken aan de werkterreinen van het fonds. In 2021 is niet gewerkt aan een nieuw essay, maar vond wel veel activiteit plaats rondom de publicatie die eind 2020 was verschenen: *Vistas of Modernity - decolonial aesthetics and the end of the contemporary* van auteur Rolando Vazquez. De Engelstalige publicatie verscheen bij het Mondriaan Fonds en de (inter)nationale distributie wordt verzorgd door Jap Sam Books.

Nog voordat de uitgestelde boekpresentatie had plaatsgevonden was dit essay, nummer 14 in de reeks, al toe aan een herdruk. Rolando Vazquez (mede-organisator Decolonial Summer School, Middelburg en adjunct-hoogleraar Sociologie aan University College Roosevelt bij de Universiteit Utrecht) ontving naar aanleiding van de publicatie talloze uitnodigingen voor lezingen en webinars bij onder meer het Sandberg instituut, Piet Zwart, Jan van Eyck academie, Research Center for Material Culture, TU Delft, Sint Joost Academie, BAK en aan de Universiteit van Amsterdam. De tekst werd bestudeerd tijdens programma's bij onder andere Arts Cabinet (LaColonie) in London en bij deBuren in Brussel, waar samen met de Kitchen ook gewerkt wordt aan een podcast. Andere uitgevers hebben plannen voor onder meer Spaanse, Roemeense en Nederlandse vertalingen.

Boekpresentatie bij Kunstinstituut Melly

Kunstinstituut Melly organiseerde rondom het boek 3 openbare [online leesgroepen](#), waarbij steeds een deel van de tekst werd bediscussieerd onder leiding van achtereenvolgens Sasha Huber, Sekai Makoni en Wendelien van Oldenborgh. Deze sessies waren de opmaat naar de uitgestelde boeklancering die het Mondriaan Fonds samen met Melly organiseerde op 11 september. Voor deze gelegenheid hield professor Gloria Wekker een keynote lezing, waarna een gesprek plaatsvond met Rolando Vazquez en professor Wekker, onder leiding van moderator Nancy Jouwe.

Hollandse Meesters

De serie *Hollandse Meesters in de 21e eeuw* is ruim 10 jaar geleden begonnen als een samenwerkingsproject van regionale omroepen en beeldende kunstinstellingen. Sinds de eerste reeks van 20 films is het uitgegroeid tot een omvangrijk project waarin verschillende generaties kunstenaars worden vastgelegd. De korte filmportretten van hedendaagse beeldend kunstenaars in hun atelier of op hun werkplek zijn gemaakt door gerenommeerde filmmakers en bieden inzicht in de werkwijze en ideewereld van de kunstenaar.

De reeks wordt geproduceerd door Interakt en Michiel van Nieuwkerk. Het Mondriaan Fonds ondersteunde de serie vanaf de opstart tot 2016 samen met het Mediafonds. Na het wegvallen van het Mediafonds draagt het Mondriaan Fonds samen met andere financiële partners bij aan nieuwe films en de programma's daaromheen.

Hollandse meesters in de 21e eeuw, Ronald Ophuis. Foto: Rudolf van den Berg

Na de afronding van de eerste 100 portretten, wordt de serie vanaf 2017 met enkele portretten per jaar aangevuld. In 2021 is gewerkt aan filmportretten over Navid Nuur en Ansuya Blom. Deze zal samen met een derde portret over Dick Verdult in 2022 in première gaan. Alle films uit de reeks zijn te bekijken via hollandsemeesters.info.

Nederlandse paviljoen Biënnale van Venetië

Het Mondriaan Fonds is als opdrachtgever verantwoordelijk voor de Nederlandse inzending van de beeldende kunst Biënnale van Venetië. De presentatie in het Rietveldpaviljoen wordt gefinancierd uit het internationale budget dat het fonds ontvangt van het ministerie van OCW.

Al in 2019 ontwikkelde het fonds een plan om de aankomende Nederlandse inzending een nieuwe boost te geven door voor één keer uit het Rietveld Paviljoen en de Giardini te trekken en de selectieprocedure te herijken. Begin 2020 werd bekend gemaakt dat [melanie bonajo](#) door een [internationale jury](#) was uitgekozen om het plan voor een nieuwe omvangrijke filminstallatie te realiseren. Bonajo wordt hierin ondersteund door het curatorenteam Maaïke Gouwenberg, Geir Haraldseth en Soraya Pol. Als locatie is gekozen voor de Chiesetta della Misericordia, een voormalige kerk in de wijk Canareggio. In overleg met stichting Rietveldpaviljoen, het ministerie van OCW en de Biënnale van Venetië is het Center for Contemporary Arts (CCA) in Estland uitgenodigd om tijdens de 59e biënnale een tentoonstelling te maken in het Rietveld Paviljoen.

'Big Spoon', film-still van 'When the body says Yes'. Dank aan de kunstenaar

In de loop van 2019 werd bekend dat de 59e editie van de kunstbiënnale werd uitgesteld tot 2022. Het jaar 2021 heeft in het teken gestaan van de voorbereidingen. Het team van melanie bonajo heeft gewerkt aan de opnames voor de film en samen met ontwerper Théo Demans is een ontwerp gemaakt voor de ruimtelijke installatie waarin de film wordt gepresenteerd. Het nieuwe werk voor de Biënnale van Venetië is onderdeel van bonajo's langlopende onderzoek naar onze omgang met de huidige status van intimiteit in onze gecommercialiseerde wereld. Volgens bonajo kan aanraking een krachtig middel zijn tegen de hedendaagse eenzaamheidsepidemie. Er wordt gewerkt aan een installatie die een beroep doet op de zintuigen en helpt de bezoeker van het Nederlandse paviljoen na te denken over de betekenis van deze thema's in relatie tot het eigen lichaam. De titel van het werk luidt: *When the body says Yes*.

Overdracht Rietveld paviljoen in Estland

Op 17 november werd het Rietveld paviljoen officieel overgedragen aan Estland. De overdracht vond plaats in Tallinn. Om dit moment te markeren overhandigde directeur Eelco van der Lingen een maquette van het Rietveldpaviljoen aan Maria Arusoo, directeur van het Estonian Centre for Contemporary Art (CCA). Tijdens de overdrachtsceremonie vond een paneldiscussie plaats gemodereerd door Nadia Beard, redacteur van The Calvert Journal, en werd gevoerd door Hendrik Folkerts (NL), conservator Internationale Hedendaagse Kunst bij Moderna Museet; Kati Ilves, curator van Tartu 2024 – Culturele Hoofdstad van Europ (EST); Eelco van der Lingen, directeur Mondriaan Fonds (NL); en Maria Arusoo, directeur van het Centrum voor Hedendaagse Kunst (CCA/EST).

v.l.n.r. Iris de Groot, Eelco van der Lingen, Maria Arusoo en Taaniel Raudsepp. Foto: Joosep Kivimäe

De overdracht was onderdeel van een breder bezoekersprogramma en uitwisseling tussen Nederland en Estland. De delegatie Nederlanders naar Estland bestond uit journalisten Toef Jaeger (NRC), Kees Keijer (Het Parool) en Joke de Wolf (Trouw), maar ook Sebastien Tien (oprichter en mededirecteur Page Not Found, Den Haag), Karina Bakx (mededirecteur Het Resort, Groningen), Stijn Huijts (artistiek directeur Bonnefanten museum, Maastricht), Judith Spijksma (curator hedendaagse en moderne kunst Fries Museum, Leeuwarden); Rieke Vos (curator HEM, Amsterdam), Vivian Ziherl (research and programs manager Kunstinstituut Melly, Rotterdam).

Kees Keijer schreef naar aanleiding van het bezoek een artikel over de Estse inzending voor de biënnale in Het Parool. Eelco van der Lingen deed op 18 november vlak voor het radio 1 journaal van 8 uur 's ochtends verslag van de overdracht. Het nieuws werd verder opgepikt door Dutch News, Artribune, FAD magazine, Artobserved en andere Estse en internationale media.

In december werd een persbericht uitgestuurd over het werk van melanie bonajo. The Art Newspaper en Art Tribune schreven erover. En er werd een speciaal Instagram account aangemaakt voor de Nederlandse inzending voor de biënnale: **Dutch pavilion Venice**. Vanuit dit kanaal zal meer nieuws gedeeld worden rondom de biënnale en het werk van melanie bonajo.

Nieuwe open oproep: Voucher Biënnale Venetië

Begin december werd een open oproep gelanceerd voor beeldend kunstenaars met internationale plannen. De bijdrage is bedoeld om de internationale positie van beeldend kunstenaars uit Nederland een impuls te geven door hun aanwezigheid op belangrijke internationale events te stimuleren. Het Mondriaan Fonds biedt kunstenaars zo de gelegenheid inzicht te krijgen in het internationale beeldende kunstveld, hun eigen internationale netwerk te versterken en hen te ondersteunen bij hun internationale profilering. Een toekenning omvat toegangskarten voor de preview en opening van de Biënnale van Venetië. Daarnaast draagt het fonds maximaal € 750 per persoon bij voor de reiskosten naar en van Venetië en de kosten van een onderkomen in Venetië. De open oproep sloot op 10 januari 2022.

Voor de internationale campagne is in 2021 een internationale communicatie adviseur aangesteld die verantwoordelijk is voor de internationale marketing & communicatie rond de Nederlandse inzending.

Prix de Rome

De Prix de Rome is een belangrijke prijs voor beeldend kunstenaars tot 40 jaar en architecten tot 35 jaar. In opdracht van het ministerie van OCW wordt de prijs georganiseerd en gefinancierd door het Mondriaan Fonds. Het is de oudste prijs in Nederland met een geschiedenis die teruggaat tot 1808. Het doel van de Prix de Rome is getalenteerde kunstenaars en architecten te traceren, te stimuleren en hun zichtbaarheid te vergroten. Bij de prijs hoort een geldbedrag van € 40.000 en een werkperiode bij een artist in residency naar keuze.

De editie van 2021 stond in het teken van de beeldende kunst. Al in het jaar daarvoor was een **internationale jury** samengesteld en was met het Stedelijk Museum Amsterdam afgesproken om de samenwerking voort te zetten.

Vanaf begin januari hadden kunstenaars die aan de voorwaarden voldeden de kans om zichzelf aan te melden met portfolio, artist statement en een globaal werkplan. In reactie op de open oproep ontving het Mondriaan Fonds 217 aanmeldingen. De jury selecteerde uiteindelijk 4 kunstenaars voor de shortlist: Mercedes Azpilicueta, Alexis Blake, Silvia Martes en Coralie Vogelaar.

Gedurende 5 maanden werkten de finalisten aan nieuw werk en de presentatie daarvan bij het Stedelijk Museum Amsterdam. De tentoonstelling werd geopend op 12 november, waarbij een enthousiaste rol was weggelegd voor de kinderjury van de IMC weekenschool Amsterdam Zuid Oost. Op basis van de rondleiding die zij kregen, reikten de kinderen hun oorkonde uit aan Alexis Blake.

Winnaar Prix de Rome Beeldende Kunst 2021: Alexis Blake. Foto: Bas Czerwinski

Drie weken later was het tijd voor de officiële uitreiking van de Prix de Rome door toenmalig demissionair minister Ingrid van Engelshoven van OCW. Zij citeerde het juryrapport dat was opgesteld nadat de jury het nieuwe werk in de tentoonstelling had beoordeeld. De prijs werd uitgereikt aan Alexis Blake voor haar performance *Rock to jolt [] stagger to ash*, die 2 keer werd opgevoerd in het monumentale trappenhuis van het museum. De jury was onder de indruk van de tot in details uitgewerkte, aangrijpende en memorabele performance en pleitte daarbij voor meerdere uitvoeringen en een registratie zodat meer mensen het werk konden ondergaan. In verband met covid-maatregelen en een nieuwe lockdown is het daar in 2021 helaas niet van gekomen. Wel zijn er plannen gemaakt voor een registratie en extra uitvoeringen in 2022. Tijdens de uitreiking werd ook de begeleidende catalogus gepresenteerd die tot stand kwam in samenwerking met uitgeverij Jap Sam. Rein Wolfs (directeur Stedelijk Museum) schreef hiervoor een inleidend essay. De teksten over het werk van de kunstenaars werden geschreven door Dagmar Dirx en Esmee Postma, 2 schrijfp opdrachten die voortkwamen uit de samenwerking met de [Prijs voor de Jonge Kunstcritiek](#). De vormgeving werd gedaan door ontwerpbureau Lesley Moore dat ook verantwoordelijk was voor de inrichting van de introductiezaal in de tentoonstelling. Mals Media maakte korte [introductiefilms](#) over het werk van de finalisten. Eind december werd het Stedelijk Museum gesloten in verband met een nieuw lockdown.

De tentoonstelling en de bekendmaking van de winnaar kregen veel positieve pers aandacht. Anna van Leeuwen in de Volkskrant: 'De presentaties gaan over actuele thema's zoals de pandemie, protestbewegingen en klimaatverandering'. 'Hoe verschillend de vier werken van de genomineerden ook zijn, toch is er een overeenkomst: Alle kunstwerken zijn ontstaan door samenwerking', aldus Paola van de Velde in de Telegraaf. En Machteld Leij in Metropolis M 'Als tentoonstelling zit deze editie goed in elkaar: de kunstenaars sluiten aan, overlappen. Alle kandidaten staan in contact met de tijd van nu: conflictrijk, technologisch, mooi maar met alle elementen voor een nachtmerrieachtige toekomst'.

Prospects

Jaarlijks organiseert het Mondriaan Fonds gelijktijdig met Art Rotterdam de tentoonstelling *Prospects*. In de Van Nellefabriek wordt dan werk getoond van kunstenaars die een bijdrage kregen om een start te maken met hun carrière. Het fonds doet dit om de zichtbaarheid van startende kunstenaars een extra impuls te geven. Door de nabijheid van Art Rotterdam kunnen kunstprofessionals, verzamelaars en een breed publiek kennismaken met het werk van deze veelbelovende kunstenaars.

Vlnr Bart Lunenburg, Eelco van der Lingen, dem. minister Van Engelshoven, Fons Hof. Foto: Aad Hoogendoorn

In 2021 werd *Prospects* voor de negende keer op rij georganiseerd. Dit keer niet zoals gebruikelijk in februari, want als gevolg van de lockdown werd de tentoonstelling verplaatst naar de zomer. Er was werk te zien van 74 kunstenaars die in 2019 een Werkbijdrage Jong Talent (nu: Kunstenaar Start) ontvingen. In verband met het grote aantal deelnemers en de geldende coronamaatregelen was de tentoonstelling verspreid over 2 locaties en het buitenterrein van de Van Nellefabriek. De ruime opzet oogstte veel lof bij zowel pers als publiek. Het werk van de kunstenaars kwam goed tot zijn recht en de kwaliteit werd over het algemeen hoog bevonden. Een aantal kunstwerken werd direct aangekocht en kunstenaars kwamen in gesprek met potentiële opdrachtgevers, kopers, galeriehouders en geïnteresseerd publiek.

De tentoonstelling werd samengesteld door Johan Gustavsson (mededirecteur 1646, Den Haag). Hij werd daarbij geassisteerd door stagiair Gabija Seiliute. Mika Radescu van Tom Postma Design was verantwoordelijk voor het ruimtelijk ontwerp en Team Thursday ontwierp de grafische uitingen.

Video still van Stampa x Prospects @ Art Rotterdam

Voor de bijbehorende catalogus interviewde Roos van der Lint een aantal deelnemers over de noodgedwongen aanpassingen in hun werk vanwege de coronapandemie. Plannen moesten worden uitgesteld of aangepast, nieuwe mogelijkheden onderzocht en noodgedwongen kwamen kunstenaars tot andere inzichten en oplossingen. 'This is not the comedy we intended when the year began', schreef Linde Bast in neonletters op de wand. Dat het moeilijke jaar ook positief kon uitpakken, bleek zowel uit het artikel van Roos van der Lint, als uit de tentoonstelling zelf. Dit werd nog eens onderstreept door de keuze van talkshow Stampa om de terugkeer van de kunst na anderhalf jaar lockdown te vieren tijdens een 2 uur durende **live show** vanuit *Prospects*.

Internationaal bezoekersprogramma

Met het internationaal bezoekersprogramma wil het Mondriaan Fonds internationale belangstelling wekken voor hedendaagse beeldende kunst in Nederland en de positie daarvan in het buitenland versterken. Doel is buitenlandse curatoren en deskundigen kennis laten maken met het Nederlandse culturele leven, zodat zij Nederlandse kunstenaars en curatoren programmeren, uitnodigen voor gerenommeerde buitenlandse festivals en instituten, publiceren in internationale tijdschriften, samenwerking en coproducties opzetten en het internationale netwerk van Nederland verruimen. Buitenlandse curatoren en deskundigen krijgen een programma op maat aangeboden, dat aansluit bij hun werkpraktijk en interesses.

In 2021 waren 49 kunstprofessionals uit 8 verschillende landen te gast in het bezoekersprogramma. De bezoeken werden in samenwerking met de Nederlandse ambassades in België, Duitsland, en Frankrijk georganiseerd waarbij de nadruk lag op grote events zoals: Amsterdam Art Week, Art Rotterdam, Unseen en de openstudio's van de Rijksakademie, Jan van Eyck en de Ateliers. Als follow-up van de online Peer-to-Peer gesprekken tussen kunstenaars uit Nederland met curatoren uit België is een groep kunstprofessionals uit België uitgenodigd voor een tweedaags bezoek aan Nederland. Begin 2022 bezoekt een groep Nederlandse professionals op hun beurt Belgische kunstenaars en instellingen. Ondanks de beperkingen als gevolg van de pandemie zijn er enkele concrete resultaten te melden. Zo heeft Haeju Kim, curator van de Busan biënnale, de volgende kunstenaars geselecteerd: Evelyn Tao Cheng Wang, Jennifer Tee, Mire Lee, Francisco Camacho Herrera, en Sara Sejin Chang.

De Nederlandse kunstsector acteert in een snel veranderende mondiale context. Internationale aansluiting is daarom belangrijk voor de Nederlandse kunstsector. Met het bezoekersprogramma wil het Mondriaan Fonds de juiste sleutelfiguren uit het internationale circuit van curatoren en biënnales naar Nederland halen en het hen zo makkelijk en aantrekkelijk mogelijk te maken om kunst uit Nederland te selecteren.

Oriëntatiereis

Het Mondriaan Fonds organiseert jaarlijks een oriëntatiereis voor beeldend kunstenaars en curatoren naar buitenlandse regio's die interessante ontdekkingskansen bieden. Het doel is kennisvermeerdering, visieverbreding en netwerkvorming binnen de culturele sector.

De reizen bieden een overzicht van de hedendaagse beeldende kunst van de bezochte regio's, introduceren de belangrijkste actoren en laten de deelnemers kennis maken met de mogelijkheden van uitwisseling van verschillende partijen. Deelname is op basis van open inschrijving. Een adviescommissie adviseert het fonds over de selectie van deelnemers op basis van motivatie en onderzoeksvraag.

In 2020 en 2021 was het niet mogelijk een reis te organiseren. De hoop is om in 2022 weer een reis te kunnen organiseren binnen de Europese Unie.

Voorgaande reizen zijn te volgen via de blog orientationtrips.net, waarmee de deelnemers kennis en visie overdragen aan vakgenoten en publiek.

Peer-to-Peer sessions 2021

In reactie op de coronacrisis heeft het Mondriaan Fonds in 2020 samen met 5 Europese fondsen een online pilot ontwikkeld waarbij een groep van internationale experts online feedback gaf aan kunstenaars. In 2021 is de samenwerking uitgebreid met 3 nieuwe partners: Danish Art Foundation, Estonian Centre for Contemporary Art, Flanders Arts Institute, Frame Contemporary Art Finland, International Artists Studio Program in Stockholm, Latvian Centre for Contemporary Art, Office for Contemporary Art Norway, en Pro Helvetia (Switzerland).

In totaal hebben 8 Nederlandse kunstenaars ieder 2 gesprekken gehad met internationale curatoren en hebben 4 Nederlandse curatoren meerdere gesprekken gehad met kunstenaars uit de landen van de deelnemende fondsen. Uit een evaluatie blijkt dat de deelnemers bijzonder enthousiast zijn over de online sessies. Het gemis aan contact met internationale 'peers' wordt zo toch enigszins mogelijk gemaakt.

Naast de samenwerking met de 8 cultuurfondsen zijn ook online meetings opgezet in samenwerking met Nederlandse ambassades. In Frankrijk gingen 6 door de ambassade geselecteerde curatoren online in gesprek met 3 in Nederland wonende kunstenaars en in Duitsland 5 door de ambassade geselecteerde curatoren met 2 in Nederland wonende kunstenaars. Met de Nederlandse ambassade in het Verenigd Koninkrijk en de British Council zijn museum- en festivaldirecteuren (of curatoren) uit het Verenigd Koninkrijk en Nederland met elkaar in gesprek gegaan over het thema diversiteit en inclusie.

Uit de evaluatie blijkt dat de deelnemende kunstenaars en curatoren enthousiast zijn over de online meetings en is door verschillende partijen interesse getoond om werk in de collectie op te nemen of te selecteren voor tentoonstellingen.

Organisatie & financiën

Het Mondriaan Fonds heeft in 2021 3.483 aanvragen behandeld, waarvan er 2.045 zijn toegekend voor een bedrag van ruim € 60 miljoen. In de volgende paragrafen meer over de organisatie en werkwijze van het fonds, de partners waarmee wordt samengewerkt, het exploitatieresultaat en de financiële positie. Een speciale paragraaf is gewijd aan de samenwerking tussen de 6 Rijkscultuurfondsen.

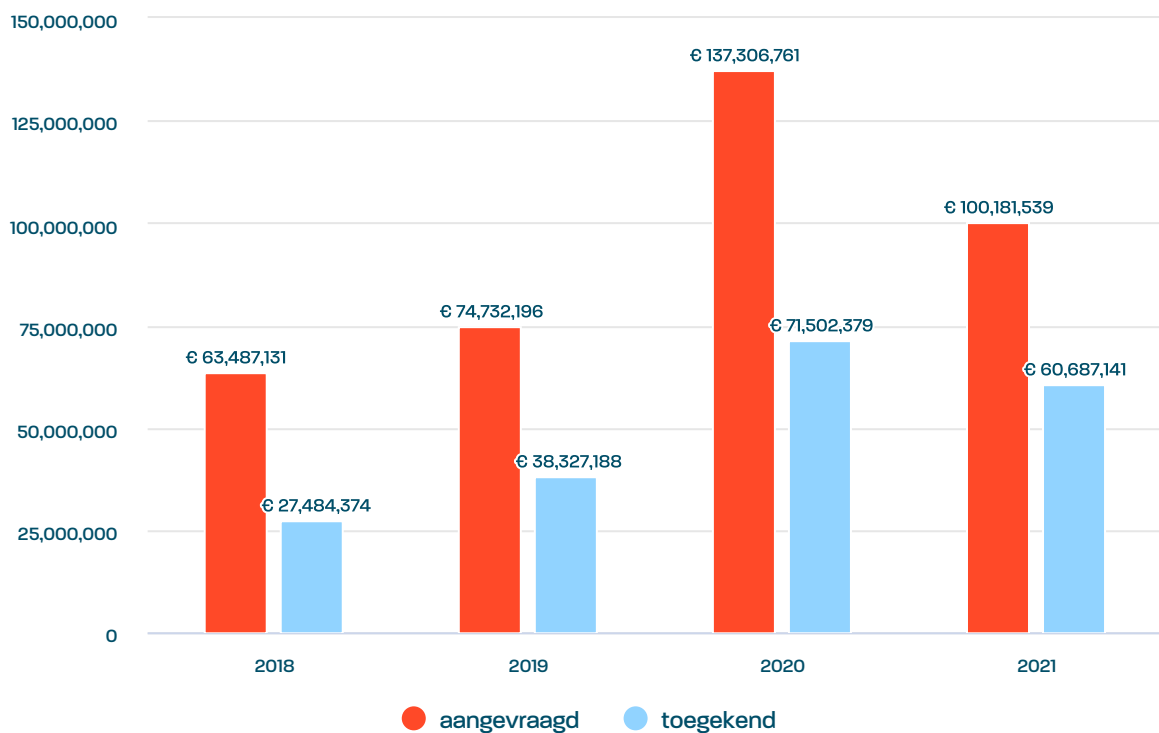
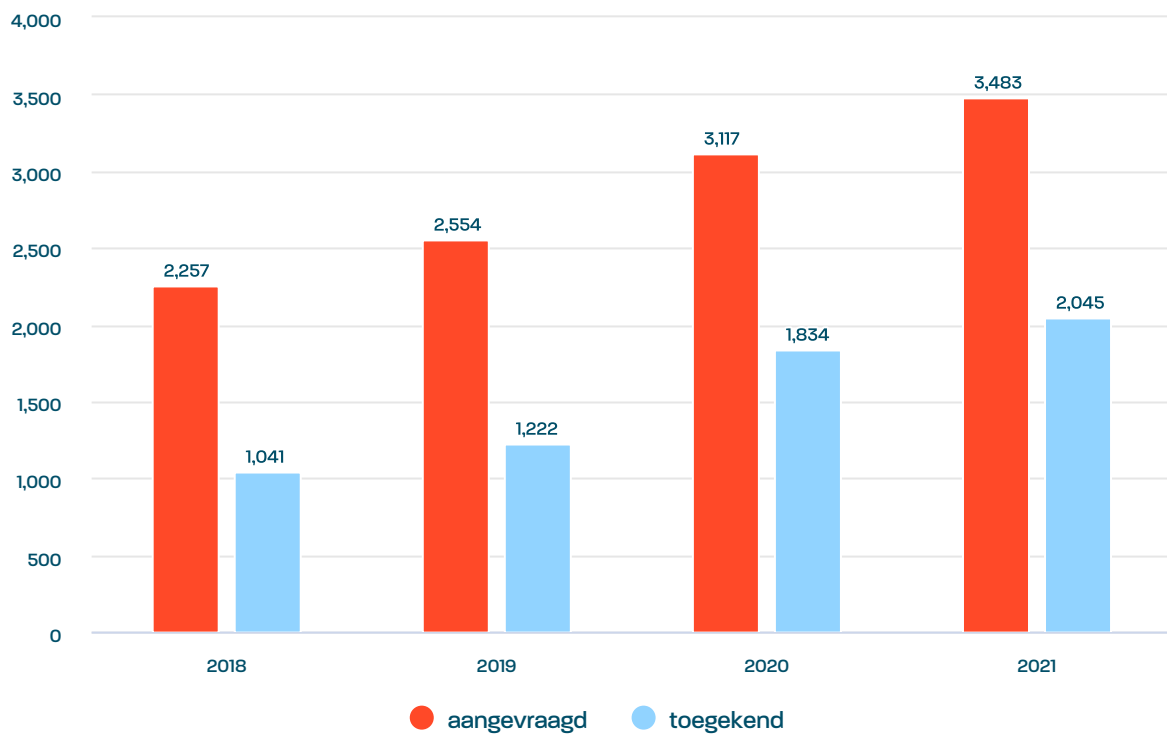
Behandeling aanvragen

Aanvragers kunnen via een digitaal aanvraagformulier gedurende het hele jaar een aanvraag indienen met uitzondering van enkele bijdragen die in rondes worden behandeld. Het Mondriaan Fonds kondigt de deadlines voor aanvraagrondes aan op de website, via de nieuwsbrief en sociale media.

Als een aanvraag binnen is, toetsen medewerkers deze allereerst op formele voorwaarden die op de website vermeld staan. Aanvragen die daaraan voldoen, worden voorgelegd aan deskundige adviseurs voor een inhoudelijke beoordeling. Kwaliteit is daarbij het belangrijkste criterium. Bij een kunstenaar gaat het om de artistieke uitgangspunten en de wijze waarop deze tot uitdrukking komen in het werk. Bij een instelling gaat het om de kwaliteit van de plannen in cultuurhistorisch of artistiek opzicht. Verder speelt de context waarbinnen een aanvraag is ingediend een rol, of het nu de artistieke context of de maatschappelijke inbedding van een project is. Ook kijken adviseurs naar het cultureel ondernemerschap, waarmee onder meer de onderzoekende en/of vernieuwende houding van de aanvrager wordt bedoeld en de activiteiten van de aanvrager op publicitair, organisatorisch en educatief gebied. Speerpunten in deze cultuurplanperiode zijn ontwikkeling en verbinding. De adviseurs hebben expertise op de verschillende terreinen van het Mondriaan Fonds. Hun beoordeling van aanvragen vindt plaats tijdens commissievergaderingen. Op basis van het advies van de commissie besluit het bestuur of een aanvraag wordt toegekend.

In 2021 zijn door de extra maatregelen in verband met covid-19 veel meer aanvragen behandeld dan andere jaren. De totale aanvraagprocedure duurt maximaal 3 maanden. In 2021 bedroeg deze termijn gemiddeld 68 dagen.

Aanvragen en toekenningen 2018-2021

Bezwaar- en beroepsprocedures

Als een aanvraag voor een bijdrage niet wordt gehonoreerd, kan een aanvrager een bezwaarschrift indienen bij het bestuur van het Mondriaan Fonds. Ook is bezwaar mogelijk als het Mondriaan Fonds een ander bedrag toekent dan was aangevraagd of als bij het vaststellen van de definitieve bijdrage wordt afgeweken van de oorspronkelijke toezegging. De aanvrager kan het bezwaarschrift mondeling toelichten tijdens een (telefonische) hoorzitting. Als het bezwaarschrift niet wordt gehonoreerd of als de commissie na herbeoordeling nogmaals negatief over de aanvraag adviseert, kan de aanvrager in beroep gaan bij de Arrondissementsrechtbank. Als dit beroep door de rechtbank wordt verworpen staat hoger beroep open bij de Raad van State. Ook het Mondriaan Fonds kan bij de Raad van State in hoger beroep gaan als de rechtbank een beroepschrift gegrond heeft verklaard.

In 2021 zijn 132 bezwaarschriften ingediend, waarvan een aantal in 2022 zal worden behandeld. Het aantal in 2021 afgehandelde bezwaarschriften was 130. Deels waren dit bezwaarschriften die eind 2020 waren ingediend. Twee bezwaarschriften zijn ingetrokken. Drie bezwaarschriften waren op financiële grond. Deze zijn gehonoreerd. Bij deze beschikkingen ging het om een lagere vaststelling omdat niet aan de verplichting om een verslag in te dienen was voldaan of het ingediende financiële verslag niet voldeed. Aangezien de verslagen alsnog werden ingediend of zijn aangevuld zijn deze bezwaarschriften gehonoreerd. Drie aanvragen die oorspronkelijk niet in behandeling waren genomen omdat deze niet aan de formele voorwaarden voldeden, zijn alsnog aan de commissie voorgelegd. Drie bezwaarschriften waren niet ontvankelijk en 96 bezwaarschriften zijn ongegrond verklaard. Tot slot zijn 23 bezwaarschriften gehonoreerd.

In 2021 hebben 3 aanvragers beroep ingesteld bij de Rechtbank. Deze beroepschriften zijn nog niet behandeld. Eén aanvrager heeft zijn beroep uit 2020 tijdens de zitting bij de Rechtbank ingetrokken. De Raad van State heeft één hoger beroepschrift uit 2021 ongegrond verklaard.

In 2021 is het aantal ingediende bezwaarschriften gestegen. Een belangrijke oorzaak is dat het aantal beschikkingen en dus ook het aantal afwijzingen in de afgelopen 2 jaar fors is toegenomen. Ook zijn relatief veel bezwaarschriften binnengekomen tegen beschikkingen uit de laatste ronde van de open oproep 75 jaar vrijheid die eind 2020 plaatsvond. Van de in 2021 ingediende bezwaarschriften had 13% betrekking op deze oproep. Van de niet gehonoreerde aanvragen voor de regeling Programma's Kunstpodia 2021 heeft ruim 23% bezwaar aangetekend. Verder dienen kunstenaars die zijn afgewezen voor een start of basisbijdrage relatief vaak een bezwaarschrift in. Dit zou verklaard kunnen worden door het feit dat de afgelopen 2 jaar in verband met de coronacrisis veel minder tentoonstellingen en andere activiteiten hebben plaatsgevonden waardoor de financiële positie van kunstenaars, verder verslechterde. Uit eerder onderzoek van de SER en de Raad voor Cultuur is gebleken dat de financiële positie van (met name beeldend) kunstenaars ronduit slecht is. Ook deze groep heeft dan ook veel belang bij het indienen van een bezwaarschrift. Het Mondriaan Fonds vindt het dan ook belangrijk dat gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid bezwaar aan te tekenen.

Kwaliteitszorg

Het Mondriaan Fonds vindt het belangrijk dat de beschikbare middelen op een zorgvuldige en doelmatige manier worden uitgegeven. Het zijn immers publieke gelden. Bij de beoordeling van aanvragen speelt het advies van de onafhankelijke adviseurs een doorslaggevende rol. Het advies van deze experts komt tot stand op basis van inbreng en overleg. Om de integriteit en het vermijden van (de schijn van) belangenverstrengeling binnen de hele organisatie te waarborgen zijn raad van toezicht, bestuur, medewerkers en adviseurs gehouden aan de statuten, het huishoudelijk reglement en de protocollen van het Mondriaan Fonds.

Nevenfuncties van medewerkers worden gemeld en met de leidinggevendenden besproken op mogelijke belangenverstrengeling. Zoals elders beschreven, kent het Mondriaan Fonds een klachtenprocedure voor de medewerkers. Daarnaast is er een klachtenprocedure voor externen. Hier is in 2021 geen gebruik van gemaakt.

Toegekende bijdragen worden, behalve rechtstreeks aan de aanvragers, bekend gemaakt middels de website, het jaarverslag en nieuwsbrieven. Besluiten zijn op grond van de Algemene Wet Bestuursrecht voor bezwaar vatbaar en kunnen desgewenst aan de bestuursrechter ter toetsing worden voorgelegd.

Algemene Verordening Gegevensbescherming

In het kader van de Europese privacywetgeving *Algemene Verordening Gegevensbescherming* (AVG) benoemden de 6 publieke fondsen in 2016 gezamenlijk een onafhankelijke functionaris gegevensbescherming (FG) die toezicht houdt op en adviseert over de naleving van de verordening. Net als eerdere jaren heeft deze functionaris in 2021 een controle uitgevoerd om vast te stellen of het fonds daadwerkelijk in staat is aan de aantoonplicht te voldoen. De FG concludeerde onder meer dat het fonds in staat is de AVG na te leven en adviseert de huidige praktijk van aantonen en uitvoeren, voort te zetten.

Cultuurcodes

Het Mondriaan Fonds hecht aan zo groot mogelijke openheid en transparantie en volgt de Governance Code Cultuur 2019. De code bevat 9 principes voor goed bestuur en goed toezicht. Op het gebied van transparantie en verantwoording volgt het Mondriaan Fonds de aanbevelingen uit de code. Ook de statuten van het Mondriaan Fonds zijn conform deze Governance Code Cultuur opgesteld.

Het Mondriaan Fonds hanteert tevens de Gedragscode Cultuurfondsen. Deze code bevat een reeks waarborgen voor de onafhankelijkheid van handelingen van fondsen, beoogt meer transparantie te creëren over de manier waarop de cultuurfondsen hun publieke taak uitoefenen en draagt zo bij aan het vertrouwen van aanvragers en burgers in de cultuurfondsen. Bij het opstellen van de gedragscode is in het bijzonder aandacht besteed aan de positie van de aanvrager. De code wordt door de fondsen gehanteerd onder het motto pas toe of leg uit. Dit waarborgt transparantie van beleid, zorgvuldige samenstelling van commissies en vermindering van belangenverstrengeling.

Bij afweging van belangen tussen volledige openheid over de behandeling van bij het fonds ingediende aanvragen enerzijds en privacy van aanvragers anderzijds, wordt in afwijking van de Code Cultuurfondsen geen publieke informatie verstrekt over afgewezen aanvragen. Individuen die een afwijzende beslissing hebben ontvangen kunnen om een nadere motivering daarvan vragen. De reden dat het fonds deze besluiten meestal niet direct volledig motiveert, zoals in de Code Cultuurfondsen is vastgelegd, is dat veel aanvragers die afgewezen zijn daar geen prijs op stellen. Instellingen ontvangen deze informatie wel rechtstreeks.

Diversiteit & Inclusie

Sinds de start van de beleidsplanperiode 2021-2024 is het onderschrijven van de Code Diversiteit & Inclusie (Code DI) verplicht voor instellingen. De code biedt handvatten aan de cultuursector om gericht beleid te kunnen formuleren, uit te voeren en te evalueren. Het Mondriaan Fonds onderschrijft en ondersteunt de Code DI en voert er actief beleid op dat zowel intern als extern gericht is.

Het Mondriaan Fonds zet deze beleidsplanperiode in op een integrale aanpak. In samenwerking met ECHO (Expertise Centrum Diversiteitsbeleid) is de organisatie op verschillende niveaus en op alle afdelingen getraind. Er zijn workshops en train-the-trainer sessies aangeboden. Medewerkers die deze sessies hebben gevolgd kunnen vervolgens kaders, intervisie en activiteiten aanbieden aan andere fondsmedewerkers zodat deze in staat worden gesteld te kunnen bepalen welke oplossingen en interventies aansluiten bij hun context. Zo bewaken en stimuleren fondsmedewerkers in gezamenlijkheid de diversiteit en streven naar inclusie in procedures, commissiesamenstellingen, thematische programma's, in gesprekken en gedachtenvorming.

In plaats van een 4 jaren beleidsplan diversiteit en inclusie op te stellen heeft het fonds ervoor gekozen om tijdens deze beleidsperiode te werken met jaarplannen die met de raad van toezicht worden besproken. Het Mondriaan Fonds werkt op deze manier van binnen naar buiten aan een inclusief en rijk kunst- en erfgoedveld. In dit jaarverslag vertellen we wat het Mondriaan Fonds in 2021 ondernomen heeft. Omdat we een geïntegreerd diversiteit- en inclusiebeleid hanteren, zijn de punten die in het kader van diversiteit en inclusie zijn ondernomen met de verslaglegging verweven, bijvoorbeeld bij de reflecties op de **regelingen** of bij de **Adviseurs**.

Effectmeting

Het fonds zorgt voor monitoring, reflectie en effectmeting van zijn regelingen en activiteiten. Belangrijkste doel is te bekijken of de gestelde doelen van het fonds zelf en van de bijdragen worden behaald. In dit jaarverslag staan per regeling de resultaten van die effectmeting vermeld.

Het Mondriaan Fonds maakt gebruik van een op zijn praktijk toegespitst instrumentarium om de effecten van het beleid te meten. Zoals de Visitatiecommissie 2018 de Rijkscultuurfondsen adviseerde, gaat het daarbij vooral om de directe resultaten en effecten van bijdragen, en niet zozeer om de impact die door het fonds is veroorzaakt. Uitgangspunt is bovendien dat het fondsbeleid voornamelijk gebaat is bij langer lopend extern uitgevoerd onderzoek. Voor regelingen is kortlopend en zelf uitgevoerd onderzoek, bijvoorbeeld een beperkte enquête, passender.

De pandemie heeft het onderzoek naar de uitvoering van de regelingen flink beïnvloed. Effectmeting via digitale verantwoording heeft in 2021 slechts gedeeltelijk plaats kunnen vinden.

Daarnaast is er de werkgroep onderzoek fondsen die zich buigt over evaluaties en onderzoek, die samen met het ministerie van OCW optrekt. Deze werkgroep boog zich in 2021 over de plannen voor een gezamenlijke evaluatie van de coronamaatregelen.

In een regulier jaar bezoeken bovendien zogeheten effectmetingscommissies de resultaten van de bijdragen van het fonds. Vanwege de coronamaatregelen werd dit sterk bemoeilijkt. Gelukkig kon de jaarlijkse effectmetingcommissie Kunstenaar Start wel de bijdragen die aan startende kunstenaars werden verstrekt onderzoeken. Dit gebeurt bij de presentatie *Prospects*, de jaarlijkse startersexpositie tijdens Art Rotterdam. De Kunstenaar Start-effectmetingscommissie zag in 2021 een groot aantal sterke kunstenaars, die dankzij de pandemie relatief veel rust en ruimte hadden genomen voor hun werk. Het gebrek aan contact met anderen en een onvoldoende bruisende creatieve context was in sommige gevallen wel te merken.

Interne evaluaties

Alle bijdragen worden continu en structureel intern geëvalueerd en waar nodig aangepast. Aan het eind van iedere vergadering kijken de adviseurs terug op de manier waarop de beoordeling is verlopen. Dit verslag gaat naar het bestuur dat zo nodig actie onderneemt. Aan het einde van het jaar voert het Mondriaan Fonds jaarlijks een interne evaluatie van alle bijdragemogelijkheden uit.

Externe evaluaties

In 2021 voerden Jorgen Karskens en Yannick Bouillis een onderzoek uit naar internationale kunstpodia (beeldende kunstinstellingen zonder collectie). Het onderzoek voorziet in perspectieven en werkwijzen van kunstpodia in 4 buurlanden van Nederland: Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, België en Duitsland. Het gaat om de volgende instellingen: Wiels (Brussel, BE), Kunstvereine-model en Kunstverein in Hamburg (Hamburg, DE), KW Institute for Contemporary Art (Berlijn, DE), Frac-systeem en Frac PACA (Marseille, FR), Palais de Tokyo (Parijs, FR), Eastside Projects (Birmingham, VK), ICA (Londen, VK), The Showroom (Londen, VK).

Daarnaast biedt de studie inzicht in de rol van de overheid en de hoogte van de steun die in het buitenland geboden wordt. Het internationale kader dat uit deze studie voortkomt, wil het Mondriaan Fonds inzetten voor een beleidsdiscussie over hoe het veld van Nederlandse kunstpodia te versterken. De resultaten van het onderzoek zijn bij het schrijven van dit jaarverslag nog niet bekend gemaakt.

Verder voerde onderzoeksbureau Berenschot in opdracht van **BKNL** (Beeldende Kunst Nederland) een tweeledig onderzoek uit naar de werking van de **Honorariumrichtlijn** en naar het voormalige Experimenteerreglement (sinds 2021 de regeling **Kunstenaarshonorarium**). Berenschot concludeerde dat de honorariumrichtlijn zich in relatief korte tijd heeft bewezen en wordt gezien als een nuttig instrument. De situatie van vóór 2017, waarbij kunstenaars vanzelfsprekend weinig of niet werden betaald, lijkt inmiddels een gepasseerd station. Hoewel de eenvoud van de richtlijn bij aanvang als kracht werd genoemd, is er vanuit het veld behoefte deze meer te differentiëren. Zowel makers als instellingen hebben behoefte aan meer differentiatie tussen soorten kunstenaars, soorten kunstwerken en soorten situaties waarin het werk wordt getoond. Zo is de richtlijn nu minder bruikbaar voor tentoonstellingen met meerdere kunstenaars en komen performancekunstenaars er meestal bekaaid van af. Over de werkbaarheid en effectiviteit van de bijbehorende financiële compensatie via de regeling Kunstenaarshonorarium is men positief. Wel zijn bijna alle geïnterviewden van mening dat het volgen van de richtlijn moeilijk zal worden als deze financiële compensatie wegvalt.

Communicatie

Het Mondriaan Fonds wil bereikbaar zijn voor een brede groep mensen: divers in opleiding, leeftijd, achtergrond, voorkeuren, disciplines, ambities en gender én afkomstig uit alle delen van het Koninkrijk der Nederlanden. Hoe breder de opvatting over beeldende kunst en erfgoed bij het Mondriaan Fonds is en wordt uitgedragen, des te rijker het aanbod en de sector ook worden.

Om dat te bewerkstelligen is in 2020 gestart met het ontwikkelen van een nieuwe merk- en communicatiestrategie. Doel is, in lijn met het beleidsplan 2021-2024, het Mondriaan Fonds toegankelijk te maken voor een brede groep aanvragers en het fonds beter bekend te maken bij het grote publiek.

Het resultaat werd in 2021 gelanceerd. Het aanbod van regelingen is vereenvoudigd, titels zijn aangepast en de online uitleg is toegankelijker gemaakt. Sinds november heeft het Mondriaan Fonds een nieuw logo, een nieuwe huisstijl en een nieuwe website. Zo beschikt het fonds nu over een Aanvraaghulp, een online tool die het vinden van de juiste subsidieregeling eenvoudiger maakt. Er zijn aanpassingen gedaan ter bevordering van de digitale toegankelijkheid. Er is een voorleesfunctie geïnstalleerd, de video's worden ondertiteld en is er met helder contrast in kleuren gewerkt. Ook heeft de site een neutrale, heldere beeldtaal ontwikkeld. Met deze veranderingen geeft het Mondriaan Fonds invulling aan de toegankelijkheid die in het beleidsplan 2021-2024 als ambitie is beschreven. De nieuwe stijl en strategie kwamen samen met Das Buro uit Rotterdam tot stand.

Mondriaan Fonds maakt mogelijk

Allereerst willen we beeldend kunstenaars, curatoren en beschouwers, musea en erfgoedinstellingen, kunstpodia, galleries, private en publieke opdrachtgevers en kunstkopers informeren over de mogelijkheden die het fonds hen biedt. We zetten actief in op het vergroten van het bereik door de doelgroepen op maat te bedienen. Daarbij is oog voor alle vormen van communicatie en samenwerkingen.

Mogelijk maken via socials en website

Om dit alles mogelijk te maken is het Mondriaan Fonds veelvuldig te vinden op Facebook, Twitter, Instagram en LinkedIn, met in totaal 59.390 volgers. Er worden doelgerichte keuzes gemaakt en de online activiteiten zijn afgestemd op het soort mediakanaal én type gebruiker. De website met 148.100 unieke bezoekers, de tweewekelijkse nieuwsbrief met ruim 7.600 abonnees en sociale media hebben ten opzichte van elkaar een versterkend effect. De website is het knooppunt waar verschillende andere sites samenkomen: kunstkoop.nl (11.500 bezoekers); prixderome.nl (22.750 bezoekers); bkn.nl; kunstenaarshonorarium.nl.

Populaire berichten op de sociale kanalen waren onder meer de uitreiking van de Johannes Vermeer Prijs 2021 aan Natasja Kensmil, de toekenning van € 3 miljoen aan 22 kunstpodia voor hun publiekstoegankelijke programma's, de opening en uitreiking van de Prix de Rome 2021, de aankondiging van de aanvraagronde voor 5 binnenlandateliers en de starterstentoonstelling *Prospects*.

Online spreekuur voor kunstenaars, curatoren én instellingen

Om aanvragers op weg te helpen in het aanbod van mogelijkheden organiseert het Mondriaan Fonds maandelijks een plenair online spreekuur, afwisselend voor makers en instellingen. Medewerkers vertellen over de subsidiemogelijkheden bij het Mondriaan Fonds en geven antwoord op de vragen. In aanvulling hierop werden speciale spreekuren georganiseerd voor bijvoorbeeld kunstpodia om hen te informeren over de bijdrage Programma's Kunstpodia en voor instellingen uit het Caribisch deel van het Koninkrijk in verband met de Coronaregeling Medewerkers Collectiebeleid. In totaal werden de spreekuren door bijna 500 deelnemers bijgewoond.

Get a Grant voor startende kunstenaars

Wanneer kun je als kunstenaar een bijdrage aanvragen, hoe gaat dit in z'n werk en waar moet je op letten? Samen met het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie werd in 2021 twee maal een online Get a Grant-bijeenkomst georganiseerd voor 376 (bijna afgestudeerde) kunstenaars en ontwerpers. Gehonoreerde kunstenaars en ontwerpers vertelden over hun ervaringen bij het aanvragen van financiering en waar je als beginnend kunstenaar of ontwerper op moet letten. Fondsmedewerkers waren aanwezig om vragen te beantwoorden.

Mondriaan Fonds presenteert

Het Mondriaan Fonds organiseert activiteiten om kunst en erfgoed, maar ook de resultaten van de bijdragen zichtbaar te maken bij een breed publiek. Zie [hier](#) een compleet overzicht.

Partners

Het Mondriaan Fonds vervult een netwerkpositie met verschillende (vaste) partners op het gebied van erfgoed en beeldende kunst, brengt partijen bij elkaar, geeft kennis door en wordt gevoed door de ervaring en kunde van anderen. Daarom trekt het fonds op met talloze partners.

Regiomakelaars

Sinds 2017 zetten 4 regiomakelaars zich in voor het Mondriaan Fonds. Zij werken aan het bereik van nieuwe potentiële aanvragers, opdrachtgevers en adviseurs in de regio en zijn aanspreekpunt voor vragen over subsidies van het Mondriaan Fonds. Ook signaleren zij nieuwe initiatieven, doelgroepen en actuele ontwikkelingen op het gebied van beeldende kunst en cultureel erfgoed in hun regio. De afgelopen jaren heeft het fonds zo de verbinding met uiteenlopende plekken in Nederland verder versterkt in de hoop een brede groep aanvragers te bereiken. Voor potentiële aanvragers die een afstand tot het fonds ervaren, hebben de regiomakelaars een drempelverlagende werking. Zo worden bijvoorbeeld Potentiële opdrachtgevers op hun beurt door de regiomakelaars geattendeerd op de mogelijkheden die het Mondriaan Fonds biedt.

Het team regiomakelaars bestond in 2021 uit Guus van Engelshoven (provincie Limburg), Rebecca Nelemans (Zeeland en Noord-Brabant), Erna aan de Stegge (Oost/Midden) en Andrea Möller (regio Noord). Elk op andere wijze, inspeliend op de kansen en behoeftes per regio, hebben deze makelaars hun werkzaamheden verdiept en hun netwerk uitgebouwd. Medewerkers van het Mondriaan Fonds raadplegen regelmatig de regiomakelaars over de specifieke context van sommige aanvragen. Er is bovendien een maandelijks overleg om de gesignaleerde geluiden en behoeftes uit de verschillende regio's door te geven. Los van informerende gesprekken en het actief contact zoeken met sleutelfiguren, potentiële aanvragers en opdrachtgevers, organiseerden de regiomakelaars spreekuren, netwerkbijeenkomsten en werksessies. In 2021 uiteraard allemaal digitaal.

BKNL

Het Mondriaan Fonds steunde en faciliteerde het overlegplatform **Beeldende Kunst Nederland** (BKNL) tot 1 januari 2022. Dit informele overleg brengt organisaties samen die opkomen voor het belang van beeldend kunstenaars, presentatie-instellingen, kunstbeurzen, musea, kunstacademies en galeries in Nederland.

Bij BKNL waren in 2021 aangesloten: Platform BK, de Kunstenbond, Kunsten '92, de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK), de Nederlandse Galerie Associatie (NGA), de belangenvereniging voor presentatie-instellingen De Zaak Nu, De Museumvereniging, Stichting BOK, vereniging van Nederlandse Kunstbeurzen en het Overlegorgaan Beeldende Kunstacademies (OBK).

De leden kwamen in 2021 zevenmaal digitaal bijeen, waarbij met name de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sector het belangrijkste gespreksonderwerp was. BKNL heeft vanaf het begin van de van de pandemie regelmatig en intensief de noden van de verschillende deelsectoren uitgewisseld. Binnen BKNL brachten de leden kennis over hun achterban bijeen, kon het op de hoogte blijven van de activiteiten van de Taskforce Cultuur, en die waar nodig van informatie voorzien.

Het Mondriaan Fonds faciliteerde BKNL sinds 2013, bij gebrek aan een sectorinstituut in de beeldende kunsten. Uitgangspunt van dit informele overleg was het uitwisselen van kennis en samen op te trekken om het draagvlak voor de beeldende kunst te verstevigen. Per 1 januari 2022 zal het Mondriaan Fonds met de faciliterende taken voor BKNL stoppen. De leden van BKNL hebben inmiddels de taken onderling verdeeld.

Samenwerking cultuurfondsen 2021

De 6 Rijkscultuurfondsen, Filmfondsen, Fonds voor Cultuurparticipatie, Fonds Podiumkunsten, Mondriaan Fonds, Nederlands Letterenfonds en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, dragen zorg voor een belangrijk deel van de rijksge subsidieerde kunst en cultuur. Zij bedienen gezamenlijk een breed scala aan makers, andere zzp'ers en instellingen in de culturele sector, met uitzondering van de rechtstreeks door het ministerie van OCW ondersteunde instellingen.

In deze rolverdeling zijn de fondsen, vanuit hun inhoudelijke kennis en relatieve afstand tot de politiek en het cultuurbeleid, niet alleen deskundig uitvoerder, maar ook belangrijk beleidsvoorbereider op hun disciplines. Zij beschouwen het als hun opdracht de kennis over hun werkerreinen intensief te delen met onder meer het ministerie en de Raad voor Cultuur en een bijdrage te leveren aan de integrale rijksvisie en beleidsontwikkeling.

De onderlinge strategische en beleidsmatige samenwerking is inmiddels structureel ingebed in de praktijk van de Rijkscultuurfondsen. Ze houden elkaar goed op de hoogte van relevante ontwikkelingen en vinden elkaar op die terreinen en onderwerpen waar gezamenlijk optrekken zinvol en effectief is. Deze paragraaf geeft uitdrukking aan die samenwerking en is terug te vinden in de jaarverslagen van de 6 fondsen.

Extra steunmaatregelen in verband met covid-19

De pandemie en de gevolgen daarvan voor de culturele- en creatieve sector bepaalden voor een belangrijk deel de agenda in 2021. Net als in 2020 werd de uitvoering van de steunmaatregelen voor de culturele sector deels bij de Rijkscultuurfondsen belegd. Belangrijk deel van de werkzaamheden in 2021 betrof echter ook de uitvoering van het zogeheten tweede steunpakket dat half november 2020 door het kabinet was vrijgemaakt. Hoewel in 2020 aanvankelijk de aandacht vooral uit was gegaan naar het in stand houden van de culturele infrastructuur, betalingen van kunstenaars en andere makers en het op peil houden van productie, werd met dat tweede steunpakket een impuls gegeven aan de beroepspraktijk en het opdrachtgeverschap onder makers in de culturele en creatieve sector. Op verzoek van OCW organiseerden de fondsen in overleg met het Steunfonds Rechtensector een (online) werkbezoek voor de minister. Op 18 maart 2021 ging zij met 14 (ondersteunde) makers uit verschillende disciplines reeds in gesprek aan de hand van twee thema's: overleven en omslag. De makers gaven vanuit hun persoonlijke praktijk antwoord op de vragen: wat heb je aan de coronasteun gehad en hoe kijk je als maker naar de toekomst? Een gezamenlijke evaluatie van de corona-steunmaatpakketten vindt vanaf 2022 plaats.

Codes

Voor het eerst werd van de meerjarig gesubsidieerde culturele instellingen gevraagd de verschillende codes, te weten de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie te onderschrijven en toe te lichten in de aanvragen. Fondsen en Raad hanteerden daarbij het principe 'pas toe en leg uit'. De toepassing van de codes maakt in deze beleidsperiode deel uit van de monitorgesprekken met de culturele instellingen.

Ruimte voor nieuwe verhalen en inclusie maakt al langer een belangrijk onderdeel uit van de gezamenlijke strategische agenda. In 2018 droegen de Rijkscultuurfondsen samen met de Nationale UNESCO commissie de urgentie van inclusie in de sector uit. Er werden 3 beloftes voor de jaren daarop gedaan die door alle fondsen werden onderschreven: op zoek te gaan naar verhalen die nu niet gehoord worden; in het kader van talent en vernieuwing ruimte te geven, niet alleen bijvoorbeeld bij de doorontwikkeling van gevestigd talent, maar juist ook van beginnende makers; en vergroting van inclusie en diversiteit in de eigen organisaties en adviseursnetwerken. De behaalde resultaten op deze doelen worden door de afzonderlijke fondsen benoemd in de jaarverslagen.

December 2020 besloten de fondsen een samenwerking met de Code D&I voort te zetten in de periode 2021-2024: de uitreiking van de &Awards. Tijdens het hybride Event Code D&I op 5 november 2021 ontvingen zowel een project als een persoon die zich bijzonder hebben ingezet voor een meer inclusieve cultuursector de zogeheten &Award. De winnaar van de projectprijs (€ 20.000) ging naar Stichting The Need for Legacy, die zich inspant voor een inclusieve theatergeschiedenis. De &Award Persoonsprijs (€ 5000) werd verleend aan Chafina Bendahman, één van de oprichters van ROSE stories.

HR Voucherregeling

Onderdeel van de arbeidsmarktmiddelen voor de culturele- en creatieve sector was een door de Rijkscultuurfondsen ingericht vouchersysteem voor meerjarig gesubsidieerde instellingen om de HR-expertise te vergroten en de Fair Practice Code beter te doen landen. Aanvragers konden via uitvoeringsorganisatie CAOP een voucher ontvangen om tot € 6000 advies in te winnen bij een erkend HR-adviseur. Op deze manier konden instellingen op een laagdrempelige manier aan de slag gaan met het personeelsbeleid. De uitvoering van het vouchersysteem vond in de eerste helft van 2021 plaats: CAOP ontving 67 aanvragen waar 77 instellingen mee gemoeid waren.

Het merendeel van de ingediende projectplannen betrof verzoeken tot ondersteuning bij implementatie van de Fair Practice code, met name op het gebied van eerlijke beloning van makers en zzp'ers. De verschillende beleidsdomeinen waren redelijk evenwichtig vertegenwoordigd. In andere gehonoreerde aanvragen stond de transitie van een project- en freelance-georiënteerde organisatie naar een organisatie met vaste medewerkers centraal. Ook werden verschillende aanvragen gehonoreerd die tot doel hadden afspraken uit de Code Diversiteit & Inclusie in de organisatie in te bedden. Tot slot werden de vouchers ingezet voor het versterken van de HR-functie door opleidingsplannen te maken of de HR-cyclus goed te organiseren.

In 2022 komt er een vervolg op de Voucherregeling, die op basis van de bevindingen in 2021 is aangepast en uitgebreid.

Johannes Vermeer Prijs

De Johannes Vermeer Prijs, staatsprijs voor de kunsten, wil uitzonderlijk artistiek talent eren en verder stimuleren. De prijs bestaat uit een geldbedrag van € 100.000 bestemd voor de realisatie van een speciaal project. De jurybegeleiding en algehele coördinatie van de Johannes Vermeer Prijs was in 2021 voor het eerst in handen van de 6 Rijkscultuurfondsen, met het Mondriaan Fonds als penvoerder. Laureaat was het afgelopen jaar beeldend kunstenaar Natasja Kensmil. Zij ontving de prijs op 1 november uit handen van toenmalig demissionair minister van Cultuur Ingrid van Engelshoven. De juryleden Andrée van Es (voorzitter), Pierre Audi, Romana Vrede, Hicham Khalidi en Sjeng Scheijen droegen Kensmil unaniem voor vanwege 'de eigen manier waarop zij een verbinding weet te leggen tussen erfgoed en actualiteit, en deze op indringende wijze zichtbaar op doek en papier maakt'.

Mores.online

Bij het meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag Mores.online kunnen mensen uit de culturele en creatieve sector contact opnemen met een vertrouwenspersoon. Het meldpunt is oorspronkelijk ontstaan in de podiumkunsten, waarna meer deelsectoren zich aansloten. In 2021 hebben de fondsen zich hard gemaakt voor een uitbreiding van de scope van Mores.online richting de zogeheten breedte cultuur – cultuurmakers in de vrije tijd en in het onderwijs (binnen- en buitenschools). Het bestuur van Mores.online is op verzoek hiertoe uitgebreid met een bestuurszetel dat specifiek aan dit deel van de sector verbonden is. Eind 2021 hebben vervolgens 31 brancheorganisaties en andere organisaties zich aangesloten bij het meldpunt. In 2021 ontving Mores.online 57 meldingen uit verschillende sectoren.

De Rijkscultuurfondsen hebben in 2021 het meldpunt gezamenlijk financieel ondersteund. Wanneer het advies van de commissie Sorgdrager van de Raad van Cultuur over grensoverschrijdend gedrag in de cultuursector is afgerond, wordt gekeken op welke manier de financiële ondersteuning een meer structurele vorm kan krijgen.

Innovatielabs

Namens de 6 Rijkscultuurfondsen voerde het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie samen met CLICKNL een open oproep Innovatielabs uit; makers en instellingen uit alle artistieke en creatieve disciplines waren welkom een bijdrage aan te vragen voor plannen die een impuls geven aan veerkracht in de culturele- en creatieve sector. Doel was aanvragers uit te nodigen toepasbare kennis en werkvormen te ontwikkelen die ten goede komen aan de wendbaarheid en weerbaarheid van de sector. De respons op de open oproep was veel groter dan verwacht, maar liefst 188 aanvragers reageerden met uiteenlopende plannen. Een selectie van projecten zal in 2022 uitgevoerd worden. Met de Innovatielabs werd uitvoering gegeven aan de aanbevelingen uit het advies van de Raad voor Cultuur *Onderweg naar overmorgen* (november 2020).

Samenwerkingspilot informatieloket Caribisch gebied

De minister van OCW heeft in het beleidskader voor 2021-2024 de Rijkscultuurfondsen gevraagd de subsidieregelingen, voor zover dat past binnen de doelstelling van de regelingen, open te stellen voor aanvragers van de 3 Caribische landen Curaçao, Aruba en Sint Maarten en de 3 bijzondere gemeenten Bonaire, Saba en Sint Eustatius en de toegankelijkheid voor hen te vergroten.

De 6 Rijkscultuurfondsen onderzoeken gezamenlijk hoe zij de communicatie met de eilanden kunnen versterken. De samenwerking met het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied (PBCCG) vormt daar een onderdeel van. Penvoerder is het Fonds voor Cultuurparticipatie. Doel van de pilot is om de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor aanvragers in het Caribisch deel van het Koninkrijk te vergroten. Het PBCCG is gedurende de pilot van 9 maanden het aanspreekpunt voor het Caribisch deel van het Koninkrijk en zal verbindend optreden tussen de Rijkscultuurfondsen en (potentiële) aanvragers. Na de pilot evalueren we zowel kwantitatief als kwalitatief wat het effect is geweest op de toegankelijkheid van de 6 Rijkscultuurfondsen door het PBCCG als informatieloket in te zetten en of en hoe we de samenwerking kunnen voortzetten.

Interdisciplinair aanspreekpunt

Sinds 2017 bieden de 6 Rijkscultuurfondsen gezamenlijk één aanspreekpunt aan voor cross-sectorale vragen. Zowel projecten die meerdere cultuurgebieden combineren als projecten die een duidelijk maatschappelijke component hebben, kunnen bij het aanspreekpunt terecht voor advies. In nauwe samenwerking met een vertegenwoordiging vanuit elk fonds onderzoekt het aanspreekpunt voor (potentiële) aanvragers binnen de bestaande regelingen van de fondsen of er mogelijkheden zijn. Gezien de drempelverlagende werking en de efficiëntie van dit gezamenlijke aanvraagloket voor cross-sectorale projecten spraken de fondsen begin 2021 de intentie uit tot een voortzetting voor de komende jaren.

Collegiale samenwerking en overleg

Net als eerdere jaren, vond intensief en effectief structureel overleg plaats van de directeuren over strategie en (beleids)ontwikkeling. Ook werd op uitvoerend niveau samengewerkt. Zo werkten in 2021 4 van de 6 fondsen met dezelfde HR-consulent op zzp-basis. Deze HR-consulent houdt zich onder meer bezig met de opstelling van een ontwikkel- en opleidingsplan voor de fondsmedewerkers.

In het kader van de Europese privacywetgeving *Algemene Verordening Gegevensbescherming* (AVG), die in mei 2018 in werking trad, maken de fondsen gezamenlijk gebruik van een onafhankelijke functionaris gegevensbescherming (FG) die toezicht houdt op en adviseert over de naleving van de verordening.

Ook nemen medewerkers van de fondsen deel aan het Fondsenoverleg Diversiteit waarin ook de private fondsen en het ministerie van OCW vertegenwoordigd zijn. De beleidsadviseurs en juristen van de fondsen hebben geregeld overleg, alsmede de hoofden communicatie. Controllers bespreken zaken die de financiën aangaan en stemmen begrotingsbeheer en verantwoording af. IT-medewerkers vervangen elkaar bij afwezigheid en wisselen informatie uit. Er was regelmatig overleg tussen de communicatiemedewerkers, zowel op het vlak van kennisdeling, als in breder extern verband met onder meer de communicatieafdeling van het ministerie van OCW en CAOP.

De 5 personeelsvertegenwoordigingen en de ene ondernemingsraad wisselen onderling kennis uit. Tot slot is er de werkgroep Onderzoek Fondsen die zich buigt over evaluaties en onderzoek, en daarover regelmatig overleg met het ministerie van OCW voert. De werkgroep boog zich in 2021 over de plannen voor een gezamenlijke evaluatie van de coronamaatregelen.

Voor verschillende overlegstructuren gold net als in 2020 wel dat de frequentie van overleg lager was dan normaal door de pandemie en als gevolg daarvan de grote werkdruk bij de fondsen.

Overzicht samenwerkingsverbanden en -regelingen fondsen 2021

Samenwerkende fondsen	samenwerking / regeling	beschrijving
Filmfonds en Mondriaan Fonds	De Verbeelding / De Korte Verbeelding	Films (kort en speelfilm) op het snijvlak van beeldende kunst en cinematografie, gemaakt in een samenwerking tussen kunstenaars en producenten.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Letterenfonds	Literatuur op het Scherm	Dichters/schrijvers maken met vormgevers nieuw werk in het digitale domein.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds	Voorlichting talent binnen en buiten het kunstvakonderwijs Get A Grant (GAG)	De fondsen geven gezamenlijk voorlichting over o.a. talentontwikkeling en regelingen bij de fondsen. Dit gebeurt binnen en buiten het kunstvakonderwijs.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds	Residency Arita/ Japan	Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Mondriaan Fonds bieden sinds 2016 gezamenlijk twee residency perioden aan in de Japanse keramiekregio Saga. De werkperiode in Japan biedt aan veelbelovende kunstenaars en ontwerpers de ruimte om onderzoek te doen op artistiek en technisch gebied en hun eigen werk te ontwikkelen. Een belangrijk uitgangspunt van deze residency is om speciale technieken te leren binnen de oudste keramische industrie van Japan en deze in het eigen werk toe te passen.
Filmfonds en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	Immerse\Interact / Immerse\Interact XL	Met de regeling Immerse\Interact worden projecten binnen het interdisciplinaire medialandschap gestimuleerd. Artistiek onderzoek en experiment op het vlak van digital storytelling en de inzet van interactieve of immersieve media staan hierbij centraal. Voor de aanvraagronde van 31 augustus 2021 gold – in het kader van de covid-19 steunmaatregelen – de mogelijkheid voor een aanvullende realisatiebijdrage: Immerse\Interact XL.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Mondriaan Fonds, Fonds voor Cultuurparticipatie	Stimuleren Eigentijds gebruik ambachten	Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds hebben in 2020 een open oproep ontwikkeld voor ontwerpers en beeldend kunstenaars om een samenwerking aan te gaan met één of meerdere ambachtslieden en zo eigentijds gebruik van ambachten te stimuleren. Het Fonds voor Cultuurparticipatie zet in op eigentijdse beoefening en het borgen van onder andere ambachtelijke kennis en vaardigheden via de regeling Immaterieel erfgoed. De samenwerking krijgt in 2022 een vervolg.

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Fonds Podiumkunsten	Upstream	Met Upstream ondersteunen zowel het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie als het Fonds Podiumkunsten (de laatste in samenwerking met Sena) vernieuwende artistieke formats en samenwerkingen binnen de Nederlandse pop-/urban muziek. De fondsen en Sena willen met behulp van Upstream de muziekindustrie in Nederland verbreden en versterken, internationaal sterker voor de laten dag komen en crossovers naar andere disciplines stimuleren.
Fonds Podiumkunsten en Fonds voor Cultuurparticipatie	Urban kunstenaars	Samenwerking bij de talentontwikkeling van jonge urban kunstenaars, die sinds 2018 verder is uitgebreid.
Filmfonds en Letterenfonds	Books on Screen	Organisatie internationale netwerkbijeenkomsten voor filmproducenten en rechtenmanagers van literaire uitgeverijen.
Fonds Podiumkunsten en Letterenfonds	Regeling toneelschrijvers	Gezamenlijke werkbijdrage voor theatertekst met het doel de kwaliteit, diversiteit en ontwikkeling van het Nederlands theaterrepertoire te stimuleren.
Fonds Podiumkunsten en Letterenfonds (i.s.m. Literatuur Vlaanderen, Lira en Sabam)	Toneelschrijfprijs	Heeft als doel de Nederlandstalige toneelschrijfkunst en de opvoering van Nederlandstalig toneelwerk onder de aandacht te brengen en te stimuleren. De prijs wordt uitgereikt aan de auteur van het beste oorspronkelijk Nederlandstalig toneelwerk. De eerstvolgende oproep is in 2022.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Mondriaan Fonds en Fonds voor Cultuurparticipatie	Digitaal erfgoed	Samenwerking met betrekking tot regelingen rondom digitaal erfgoed.
Fonds Podiumkunsten,	Matchmakers steden	Een gezamenlijk netwerk van matchmakers in negen steden, waaronder Emmen, Almere Emmen Almere en Middelburg/Vlissingen. In de steden bewegen zich de cultuurmakers van morgen wiens werk en werkwijze onlosmakelijk verbonden zijn met de stedelijke dynamiek. Door de inzet van matchmakers die geworteld zijn in de steden en daar hun werkpraktijk en netwerk hebben, boren de fondsen nieuwe netwerken aan en bereiken zo nieuwe potentiële aanvragers. Het Mondriaan Fonds heeft in 2017 vier regiomakelaars aangesteld in Noord, Midden en Zuid-Nederland. Zij hebben een onderzoekende en stimulerende rol bij het bereiken van potentiële aanvragers, opdrachtgevers en adviseurs. Een andere taak is het signaleren van nieuwe initiatieven, doelgroepen en andere actuele ontwikkelingen op het gebied van beeldende kunst en cultureel erfgoed. Tussen matchmakers en regiomakelaars organiseren de drie fondsen regelmatig afstemming.

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Fonds Podiumkunsten, Filmfonds, Letterenfonds en Mondriaan Fonds	Residency Van Doesburghuis	Fondsen bieden sinds 2017 via open oproepen gezamenlijk een residency aan in het Van Doesburghuis in Meudon-Val-Fleury/Parijs waar professionele makers hun artistieke praktijk verder kunnen ontwikkelen. Gezien de doelgroep van professionele makers, neemt het FCP geen deel aan deze samenwerking.
Letterenfonds en Fonds Podiumkunsten	#NieuweStukken	Subsidieregeling sinds november 2018 voor beginnende schrijvers (ook dichters en woordkunstenaars) waarvan de verhalen nog te weinig te horen zijn op de Nederlandse podia. Er wordt samengewerkt met vijf partners die ervaring hebben met het produceren van teksten voor het podium, en een netwerk hebben dat aanvullend is op het netwerk van de fondsen.
Fonds Podiumkunsten t.b.v. alle sectoren	Slecht Weer Fonds	Revolverend fonds waaruit festivalorganisaties die een tekort hebben opgelopen als gevolg van onvoorziene omstandigheden een bijdrage kunnen krijgen. Het staat open voor festivals uit alle sectoren.
Fonds Podiumkunsten t.b.v. alle sectoren	Handelingskader inreisverklaring cultuur	Bedoeld om inreizende professionals uit de culturele en creatieve sector die door de covid-19 uitbraak problemen ondervinden aan de grens te ondersteunen. www.inreisverklaringcultuur.nl .
Filmfonds, Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Letterenfonds	Cross-overLabCross-overLab	Creatief traject van 6 maanden met workshops, coaching en masterclasses voor Nederlandse en Vlaamse professionals uit de wereld van fictie, documentaire, animatie, theater en games, die de ambitie hebben zich in een andere discipline te ontwikkelen. I.s.m. Vlaams Audiovisueel Fonds, deAuteurs, Literatuur Vlaanderen, deBuren, Lira Fonds, Creative Europe.
Letterenfonds t.b.v. alle sectoren	HR-voucherregeling voor de culturele en creatieve sector / Regeling Stage Cultuur Inclusief	Subsidieregeling per februari 2021 gericht op het bevorderen van de kwaliteit van het HRM bij meerjarig gesubsidieerde instellingen bij de fondsen. Een HR-voucher kan worden aangevraagd voor o.m. het ontwikkelen van opleidingsbeleid voor medewerkers, advies over de optimale inzet van vrijwilligers, algemene scan van het personeelsbeleid en mogelijke verbeteringen, begeleiding bij de verdere verankering van het diversiteitsbeleid in de organisatie, etc.
Fonds Podiumkunsten en Letterenfonds	Kwartiermaker Zeeland	Pilot per 2021 gericht op het versterken van de culturele infrastructuur in Zeeland. De kwartiermaker richt zich op het creëren van samenwerkingen waarin cultureel veld, gemeenten en provincie zich gezamenlijk mede-eigenaar voelen van de culturele infrastructuur, inclusief nieuwe initiatieven.
Alle zes cultuurfondsen	Aanspreekpunt interdisciplinaire aanvragen	Gezamenlijk aanspreekpunt voor (potentiële) aanvragers van projecten die meerdere cultuurgebieden combineren en projecten die een duidelijke maatschappelijke component hebben.

Filmfonds en Fonds Podiumkunsten	Tekstmarkt	Kruisbestuivingsprogramma tussen schrijvers van Podiumkunsten en filmscenario's met Zuid Afrika
Alle 6 cultuurfondsen	Johannes Vermeer Prijs	De prijs is bestemd voor een opmerkelijk getalenteerde, actief werkende kunstenaar die in Nederland geboren en/of werkzaam is, en heeft als doel een verdiepende impuls te geven aan de artistieke praktijk van de laureaat. Het Mondriaan Fonds is penvoerder namens de fondsen.
Alle 6 cultuurfondsen en het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied	Samenwerking voor vergroting bereik Caribisch deel Koninkrijk	Samen met het PBCCG stellen de fondsen gedurende een pilotperiode van 9 maanden een extra aanspreekpunt open voor het Nederlands Caribisch gebied. Penvoerder namens de fondsen is het Fonds voor cultuurparticipatie.
Alle 6 cultuurfondsen	Innovatielabs	Namens de 6 Rijkscultuurfondsen voerde het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie samen met CLICKNL een open call Innovatielabs uit; makers en instellingen uit alle artistieke en creatieve disciplines waren welkom een bijdrage aan te vragen voor plannen die een impuls geven aan veerkracht in de culturele en creatieve sector.

Visual Arts Platform

Internationaal wisselt het Mondriaan Fonds ervaring en deskundigheid uit en stemt het activiteiten af binnen het Visual Arts Platform (VAP), een groep van 8 Europese beeldende kunstfondsen die jaarlijks samenkomen. De VAP partners in 2021 waren: Acci3n Cultural Espa3ola, Arts Council England, Danish Arts Foundation, Frame Visual Art Finland, Institut f3r Auslandsbeziehungen, Kunstenpunt Vlaanderen, Office for Contemporary Art Norway en Pro Helvetia. In 2021 kwam de VAP vanwege de coronapandemie digitaal bijeen. Onderwerpen van gesprek waren grensoverschrijdend gedrag en de noodzaak van veilige werkplekken in de culturele sector.

DutchCulture

Het Mondriaan Fonds heeft zitting in de programmaraad van DutchCulture die gaat over de besteding van budget aan projecten op het gebied van gedeeld erfgoed (Matchingfonds Gedeeld Cultureel Erfgoed). De programmaraad komt tweemaal per jaar bijeen.

Samenwerkingspartners

Zie [hier](#) een selectie van verschillende partners waarmee het Mondriaan Fonds samenwerkt.

Over het Mondriaan Fonds

Het Mondriaan Fonds telt 55 medewerkers, een bestuur, een raad van toezicht en het werkt met 79 vaste adviseurs.

Raad van toezicht

Algemeen

Het Mondriaan Fonds heeft een bestuursmodel met een bestuur en een raad van toezicht. De raad van toezicht heeft statutair tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken. De leden staan het bestuur met raad terzijde.

In 2021 bestond de raad van toezicht uit Geneviève Lieuw (voorzitter), Hester Alberdingk Thijm (vice-voorzitter en tot 1 april lid van de auditcommissie), Karin Kersten (lid raad van toezicht en voorzitter auditcommissie), Noraly Beyer, Rune Peitersen, Marga Weimans en Willem Bijleveld. Samen vertegenwoordigen zij een rijke kennis van het (internationale) veld van beeldende kunst en van cultureel erfgoed; van cultureel ondernemen; van financiën; van juridische zaken en van corporate governance. De bevoegdheden, taken, werkwijze en samenstelling van de raad van toezicht staan beschreven in een reglement. Per 1 april 2021 startte Willem Bijleveld als lid van de raad van toezicht met bijzondere erfgoedexpertise en werd direct lid van de auditcommissie. Rudi Ekkart nam wegens beëindiging van zijn tweede en laatste zittingstermijn per 31 maart 2021 afscheid. Hij heeft zich 8 jaar lang met verve en grote betrokkenheid ingezet voor het fonds. Het Mondriaan Fonds dankt hem hier hartelijk voor. Hester Alberdingk Thijm nam van Rudi Ekkart het vice-voorzitterschap van de raad van toezicht over.

De raad van toezicht vergaderde in 2021 viermaal voltallig met het bestuur. Ook buiten de bijeenkomsten was regelmatig contact tussen het bestuur en diverse leden. Net als in 2020 bepaalden de gevolgen van covid-19 en de financiële steunmaatregelen die het Mondriaan Fonds heeft genomen voor een belangrijk deel de agenda. Verder werd de jaarrekening 2020, de herziene begroting 2021-2024 goedgekeurd. Andere onderwerpen waren onder meer de samenstelling van de raad van toezicht, de risicoanalyses van het Mondriaan Fonds en een kennismaking met de Personeelsvertegenwoordiging van het fonds. Zoals de Code Diversiteit & Inclusie aanraadt, stelde het fonds de toezichthouders op de hoogte van de activiteiten die in 2021 zijn ondernomen om het fonds over de gehele breedte inclusiever en toegankelijker te maken.

In 2021 volgden de leden van de raad van toezicht een meerdaagse training door Nationaal Register, waarbij onderwerpen aan de orde kwamen als wet- en regelgeving, rollen en verantwoordelijkheden, financiën en risicomanagement. Naar aanleiding van deze cursus is onder meer besloten een remuneratiecommissie op te richten (bestaande uit de voorzitter en vice-voorzitter), en het reglement op punten aan te passen.

In 2021 startte de auditcommissie van de raad van toezicht. Deze adviseert de raad van toezicht bij zijn controlerende taak wat betreft het financieel beleid. In 2021 bestond de auditcommissie uit Karin Kersten, Hester Alberdingk Thijm (tot 1 april 2021) en Willem Bijleveld (vanaf 1 april 2021). Tijdens 4 bijeenkomsten in 2021 waren de directeur-bestuurder en het hoofd financiën van het Mondriaan Fonds aanwezig en werd bijvoorbeeld de uitgebreide jaarrekening 2020 besproken. Ook sloot eenmaal de accountant van het Mondriaan Fonds aan, in het kader van de interim- en jaarrekeningcontrole.

De raad van toezicht is de directeur-bestuurder en de medewerkers zeer dankbaar voor het vele goede werk dat in dit uitzonderlijke jaar verricht is. De kwaliteit van werken was onverminderd hoog ondanks de grote druk die op de organisatie lag. In goede onderlinge verstandhouding werd de klus geklaard.

De raad van toezicht werd in 2021 gevormd door:

Geneviève Lieuw, voorzitter (benoeming 16-03-2020 tot 16-03-2024 met mogelijkheid tot herbenoeming) en lid van de remuneratiecommissie
Lid van het College voor de Rechten van de Mens.

Nevenfuncties in 2021:

- lid bezwaarschriftenadviescommissie CAF11 en vergelijkbare zaken (kinderopvangtoeslagen) bij de Belastingdienst
- lid raad van toezicht Stichting Vrouwenopvang Rosa Manus
- lid raad van toezicht Stichting Reclassering Caribisch Nederland
- bestuurslid Stichting Amsterdam Gay Pride
- lid raad van toezicht Plan International Nederland
- lid Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
- zelfstandig internationaal consultant

Hester Alberdingk Thijm, vice-voorzitter, voorzitter van de remuneratiecommissie en lid auditcommissie tot 1 april 2021 (benoeming 01-11-2018 tot 01-11-2022 met mogelijkheid tot herbenoeming)
Directeur AkzoNobel Art Foundation.

Nevenfuncties in 2021:

- lid International Association of Corporate Collections of Contemporary Art (IACCCA)
- bestuurslid Van Doesburghuis, Meudon – Parijs
- lid Raad van advies Ketelfactory
- vice-voorzitter Stichting Spinoza Monument
- lid van bestuur en jurylid Sikkens Prize
- adviseur Stedelijk Museum Fonds

Noraly Beyer, lid (benoeming 01-02-2018 tot 01-02-2022 met mogelijkheid tot herbenoeming)
Journalist en programmamaker.

Nevenfuncties in 2021:

- lid van de werkgroep Caraïbische Letteren, een zelfstandige Werkgroep binnen de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.
- jurylid van de Mary Dresselhuysprijs

Rudi Ekkart, lid (benoeming 01-04-2013, afgetreden per 01-04-2021)
Oud-directeur Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, Den Haag; emeritus hoogleraar Universiteit Utrecht; oud voorzitter 'Commissie-Ekkart'

Nevenfuncties in 2021:

- partner onderzoeksbureau DOEK Art
- lid Raad van Advies Vereniging Rembrandt
- lid Adviescommissie beoordeling aangeboden cultuurbezit uit nalatenschappen, Ministerie van Financiën
- voorzitter Stichting P. en N. de Boer
- lid van de Raad van Toezicht van het Fries Museum en Keramiekmuseum Princessehof
- bestuurslid Brantsen van de Zyp Stichting
- voorzitter van de Uytenbogaert Stichting
- juryvoorzitter Nederlandse Portretprijs
- lid beoordelingscommissie restauratiesubsidies Vereniging Rembrandt
- lid adviesraad tijdschrift Oud Holland
- lid wetenschappelijke adviesraad Rubenianum Antwerpen

- Voorzitter van de ad-hoc commissie Onvervangbaar en Onmisbaar

Karin Kersten, lid en voorzitter auditcommissie (benoeming 01-08-2020 tot 01-08-2024 met mogelijkheid tot herbenoeming)

Corporate Development Director and lid van Executive Committee van ASA International (vanaf 1 oktober 2021)

Managing Director Trade & Commodity Finance bij ABN AMRO, onderdeel van Corporate & Institutional Banking (tot 1 oktober 2021)

Nevenfuncties in 2021:

- lid Raad van Advies Ormit
- lid van de Selectie Commissie van Hotelschool Den Haag

Rune Peitersen, lid (benoeming 01-04-2020 tot 01-04-2024 met mogelijkheid tot herbenoeming)
Beeldend kunstenaar en docent aan de AKV|St. Joost Academie, Breda.

Nevenfuncties in 2021:

- bestuurslid Platform BK
- lid van de Projectencommissie Beeldende Kunst Gemeente Dordrecht

Marga Weimans, lid (benoeming 16-3-2020 tot 16-3-2024 met mogelijkheid tot herbenoeming)

Modeontwerper, eigenaar eigen label, docent/onderzoeker aan het Amsterdam Fashion Institute en docent Contextual Design aan Design Academie Eindhoven.

Nevenfunctie in 2021:

- bestuurslid Design Platform Rotterdam

Willem Bijleveld, lid en lid auditcommissie (benoeming 01-04-2021 tot 01-04-2025 met mogelijkheid tot herbenoeming)

Nevenfuncties in 2021:

- voorzitter Veluwe Board en Veluwe Alliantie
- voorzitter Stuurgroep 'Veluwe Remembers'
- voorzitter Stichting Helene Kröller-Müller Fonds
- voorzitter Raad van Toezicht Omniversum
- juryvoorzitter Vriendenloterij Museumprajs
- lid Raad van Toezicht Stichting Koninklijke Defensiemusea (tot 1 juli 2021)
- lid Raad van Toezicht Stichting Rijksmuseum Boerhaave
- lid Raad van Commissarissen Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen BV
- lid Raad van Advies Stichting Geldersch Landschap en Kasteelen
- lid Raad van Advies Stichting Frans Hals Museum
- lid Raad van Advies Stichting Nationaal Bomenmuseum Von Gimborn Arboretum

Fondsbestuur

Het bestuur vertegenwoordigt het Mondriaan Fonds en is belast met het besturen van de stichting en het beheer van en de beschikking over het vermogen. Het stelt op en herzielt zo nodig: een jaarlijkse begroting met toelichting; een beleidsplan voor een periode van vier jaar; subsidiereglementen en een adequaat planning- en controlesysteem.

Het fondsbestuur beslist over het toekennen van (financiële) bijdragen en wordt hierbij geadviseerd door experts, de adviseurs van het fonds. De bevoegdheden, taken en werkwijze van het bestuur staan beschreven in de statuten, te vinden op de website van het fonds.

Het fondsbestuur wordt vanaf 1 maart 2019 gevormd door Eelco van der Lingen. Hij vervulde in 2021 geen nevenfuncties.

Wet Normering Topinkomens

Binnen het Mondriaan Fonds zijn als topfunctionarissen aangemerkt de raad van toezichtleden en de directeur-bestuurder. De bezoldiging van deze personen valt binnen het kader dat door de Wet Normering Topinkomens en de regeling nr. 538765 (10382) van de Minister van OCW ten aanzien van bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen is voorgeschreven. Voor 2021 werd door de minister van OCW het bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen Cultuurfondsen Categorie B op € 174.000 bepaald. De bezoldiging van deze personen overstijgen het vastgestelde maximum niet.

Medewerkers

Het aantal medewerkers per 31 december 2021 bedraagt 55 (47,7 fte). In 2021 zijn 15 nieuwe medewerkers aangenomen; 7 medewerkers verlieten het fonds.

Bij de beloning volgt het Mondriaan Fonds de schalen van de CAO Rijk. Deze gelden voor een 36-urige werkweek. Het fonds heeft een 38-urige werkweek.

Per 31 december 2021 werkten bij het Mondriaan Fonds:

Rodney Aalse - medewerker huishoudelijke dienst (0,86 fte)
 Faresia Abdoelaziz - medewerker administratie (1 fte)
 Ana Arroyo Hoebens - medewerker administratie (0,84 fte)
 Mada Bakarbessy - medewerker administratie (0,84 fte)
 Lisa van Beek - medewerker administratie/archief (0,95fte)
 Mirjam Beerman - senior projectmedewerker relaties binnenland (0,84 fte)
 Linda-Ellen Boateng - medewerker administratie (0,89 fte)
 Sandra de Boer - medewerker administratief (0,74 fte)
 Stacey Carrilho - medewerker administratie (1 fte)
 Jorien Ceelen - projectmedewerker (0,84 fte)
 Bonnie Dumanaw - senior projectmedewerker (1 fte)
 Liesbeth Enzer - senior medewerker administratie (1 fte)
 Merel Feije - hoofd IT (0,84 fte)
 Liesbeth Filius - medewerker automatisering (0,84 fte)
 Bart Fuijschot - senior medewerker financiën (1 fte)
 Martien de Groot - beheerder (0,84 fte)
 Noura Habbab - projectleider Johannes Vermeer Prijs (0,53 fte)
 Lotte Hemelrijk - projectmedewerker (0,84 fte)
 Lise Hermans - medewerker administratie (1 fte)
 Zuzana Hermanova - medewerker financiën (0,84 fte)
 Sophie Heyligers - projectmedewerker (0,84 fte)
 Douke Ijsselstein - senior projectmedewerker (0,84 fte)
 Judith de Jonge - jurist (0,95 fte)
 Wouter Koelman - hoofd bureau (0,84 fte)
 Fenne Lampe - projectmedewerker (0,84 fte)
 Christine Lindo - adjunct-directeur (0,80 fte)
 Sarah Malko - bestuurssecretaris (0,84 fte)
 Betty Man - medewerker communicatie (0,84 fte)
 Rapti Miedema - hoofd bureau & administratie (0,95 fte)
 Ingrid Mokiem - medewerker receptie (1 fte)
 Carmen Muskee - medewerker communicatie/projectmedewerker (1 fte)
 Jelle Nagelkerken - senior medewerker administratie (0,84 fte)
 Sandra Nicolai - projectmedewerker/bezwaarschriften (0,84 fte)
 Kryštof Noteboom - medewerker automatisering (1 fte)
 Talitha van Ooyen - projectmedewerker (1 fte)
 Emma Parmentier - projectmedewerker (0,84 fte)
 Madelon van de Pas - hoofd communicatie (0,84 fte)
 Marineke van der Reijden - hoofd cultureel erfgoed (0,84 fte)
 Haco de Ridder - senior projectmedewerker relaties buitenland (0,95 fte)
 Florence Riel - medewerker administratie (0,74 fte)
 Lara Riga - projectmedewerker (1 fte)
 Laura van Rij - projectmedewerker 75 jaar vrijheid (0,84 fte)
 Rianne Savenije - projectmedewerker (0,32 fte)
 Pien Schaap - medewerker receptie (1 fte)
 Esther Schussler - communicatieadviseur
 Ingrid Senff - medewerker financiën (0,63 fte)

Caroline Soons - communicatieadviseur (0,63 fte)
Sjoerd Staal - projectmedewerker (1 fte)
Edgar Tepe - hoofd financiën en bedrijfsvoering (1 fte)
Marijn Veenhuijzen - projectmedewerker (1 fte)
Sebastiaan Visser - medewerker administratie (1 fte)
Minouche Wardenaar - projectmedewerker (0,84 fte)
Chala Westerman - medewerker administratie (1 fte)
Brienne Wind - medewerker communicatie (0,84 fte)
Veysel Yüce - projectmedewerker (0,84 fte)

Personeelsbeleid

In een snel veranderende samenleving is het essentieel dat het Mondriaan Fonds alert is op zijn positie als werkgever. Het fonds acht het van groot belang om kwalitatief betrokken en vakbekwame medewerkers aan de organisatie te binden en te blijven investeren in medewerkers zodat deze duurzaam inzetbaar blijven. In 2021 zijn er 14 tijdelijke contracten verlengd om optimale ondersteuning te kunnen bieden bij het uitvoeren van de coronasteunregelingen.

Het Mondriaan Fonds probeert ziekteverzuim zoveel mogelijk te voorkomen. Het ziekteverzuim was met name als gevolg van de pandemie hoger dan normaal in 2021, namelijk 10,08 %.

Het Strategisch Human Resources beleid wordt op dit moment verder uitgewerkt. In het jaar 2020 is er gestart met de herinrichting van het bestaande functionerings- en beoordelingsproces door over te gaan naar het voeren van ontwikkelgesprekken en een planningsgesprek. De ontwikkelgesprekken in de nieuwe vorm worden positief ontvangen en zorgen voor het juiste gesprek.

Het Mondriaan Fonds heeft een externe vertrouwenspersoon. Medewerkers kunnen bij deze vertrouwenspersoon terecht mochten ze vragen of klachten hebben over de organisatie. Ook kan de vertrouwenspersoon de directeur-bestuurder en de meest betrokken leidinggevende ten aanzien van het beleid op het terrein van ongewenst gedrag gevraagd en ongevraagd adviseren. Tevens is een klachtencommissie werkzaam, waarin 2 medewerkers van het fonds en een lid van de raad van toezicht zitting hebben. In 2021 is deze commissie niet geraadpleegd en werden geen klachten ingediend.

Een thuiswerkvergoeding en het faciliteren van een thuiswerkplek heeft verder uitwerking gekregen in 2021. Medewerkers hebben hier volop en naar tevredenheid gebruik van gemaakt. Gezien de ontwikkelingen en in afwachting van het beleid van de SER zullen in 2022 nog aanpassingen plaats vinden. De fiscale regelingen vanuit het ministerie van Financiën zullen worden opgevolgd.

PVT

Het Mondriaan Fonds heeft een medezeggenschapsorgaan in de vorm van een gekozen personeelsvertegenwoordiging (pvt). De pvt bestaat uit 4 medewerkers, afkomstig uit verschillende geledingen van de organisatie. Een aantal onderwerpen zijn dit jaar de revue gepasseerd onder meer thuiswerkvergoeding en het inrichten van thuiswerkplekken.

Risicobeheer Mondriaan Fonds

De risico's zijn voor zo ver mogelijk geïnventariseerd en er zijn adequate beheersmaatregelen genomen zoals veiligheidsprotocollen en een back-up procedure. Waar nodig zijn uit voorzorg afgewogen reserves gevormd. Voor de overige risico's zoals arbeidsongeschiktheid van het personeel zijn verzekeringen afgesloten.

Jaarlijks maakt het hoofd financiën een financiële risicoanalyse die met de directie en raad van toezicht wordt besproken. Ook het hoofd IT maakt een jaarlijkse analyse van de veiligheid van de IT die eveneens met de directie en raad van toezicht wordt besproken.

Daarnaast heeft het Mondriaan Fonds een actieve BHV die jaarlijks een bijscholingscursus volgt.

Administratieve Organisatie / Interne Beheersing

De organisatieprocessen zijn als gevolg van covid-19 niet in gevaar gekomen. De administratieve organisatie en interne beheersing is intact gebleven met een kleine aanpassing ten aanzien van de fysieke parafen. Het aanvraagstelsel AIMS is blijven draaien.

Adviseurs

Bij het beoordelen van de aanvragen is het advies van onafhankelijke adviseurs doorslaggevend. Zij worden geselecteerd op basis van deskundigheid en ze functioneren in commissies. Bij het samenstellen van adviescommissies wordt gestreefd naar een goede afspiegeling van de opbouw van de samenleving en rekening gehouden met de competentie interculturele sensitiviteit. Daarbij wordt waar mogelijk gelet op leeftijd, gender en de geografische spreiding van woon- en werkplaats. In 2020 werd naast de klassieke promotiekanalen ook een sociale mediacampagne ingezet om nieuwe adviseurs aan te trekken. Er waren ruim 440 reacties op de oproepen gekomen, waarvan slechts een klein deel van de kandidaten in hoge mate voldeden aan de functievereisten. Mede gelet op de adviseurs die kunnen worden herbenoemd is voor de werving in 2021 gekozen om de oproepen aan te passen en met name in te zetten op nieuwe adviseurs met kennis en expertise van het veld in regio's anders dan de regio Randstad. Ook is een aparte oproep uitgeschreven voor adviseurs met kennis en expertise op het gebied van diversiteit en inclusie. Hiervoor is gekozen om kennisoverdracht op dit gebied aan zowel het fondsbureau en andere commissieleden te realiseren, zodat de alle adviseurs in de commissie in staat zijn om enigszins consistent te kunnen adviseren over de Code Diversiteit & Inclusie en het toenemend aantal projecten op onderwerpen binnen deze thematiek. Komend jaar zal met deze adviseurs gewerkt worden aan de consistente beoordeling van de toepassing van de codes.

De aangepaste wervingscampagne leverde 76 sollicitaties op. De selectiecommissie heeft met 27 kandidaten gesprekken gevoerd en uiteindelijk 21 kandidaten uitgekozen voor benoeming. Van de huidige adviseurs zijn 20 niet voor herbenoeming aan het bestuur van het Mondriaan Fonds voorgedragen; dit in verband met het bereiken van het einde van de benoemingstermijn. Er zijn 35 adviseurs voorgedragen voor herbenoeming voor de periode van maximaal 1 jaar. Zeven adviseurs zijn vaste voorzitters. Achttien adviseurs zitten nog in de eerste benoemingstermijn van 2 jaar en behoeven niet herbenoemd te worden. Van de nieuwe adviseurs zijn 21 voorgedragen voor benoeming voor de periode van 2 jaar.

Zie hieronder een overzicht met de commissieleden van het Mondriaan Fonds op 31 december 2021.

Voorzitters

Dyonna Benett

Femke Haijtema

Jorrit Kelder

Kees Zandvliet

Marisa Monsanto

Peter van der Es

Robert Jan Verhagen

Poule van adviseurs

Agnes Vugts	Emiel van der Pol	Michael Tedja
Agnes Winter	Esther Schreuder	Michel Hommel
Alex van Stipriaan	Eva Kleeman	Mila Ernst
Aline Thomassen	Florian Weigl	Milos Trakilovic
Andrea Stultiens	Frits Loomeijer	Monika Dahlberg
Anne Ruygt	Guus Sluiter	Najah Aouaki
Annemarie van Eekeren	Ilias Zian	Otto Snoek
Antonio Jose Guzman	Inge Pollet	Quinsy Gario
Ardjuna Candotti	Jan Robert Leegte	Radna Rumping
Arminda Franken-Ruiz	Jasper van Es	Raul Balai
Arno van der Hoeven	Judith Leysner	Richard Kofi
Awoiska van der Molen	Judith Spijksma	Riemer Knoop
Barbara Visser	Julius Thissen	Roomyla Choenni
Bas Hendriks	Koen Delaere	Sands Murray-Wassink
Bastiaan Steffens	Lizzy van Leeuwen	Sasha Dees
Benoît Mater	Luuk Nouwen	Sidi El Karchi
Brenda Tempelaar	Maaïke Schoorel	Stephanie Noach
Bülent Evren	Maarten Kentgens	Stijn van Genuchten
Carlijn Diesfeldt	Marc Wingens	Thomas Bakker
Colin Huizing	Marco Streefkerk	Tirzo Martha
Davida de Hond	Margriet Schavemaker	Youri Appelo
Denise Campbell	Marianne Eekhout	Yuki Kho
Dineke Stam	Marja Bloem	
Elise 't Hart	Marleen Hartjes	
Ellen ter Gast	Maziar Afrassiabi	

Selectiecommissie

Amal Alhaag
David Bade
Mirjam Pragt
Steven ten Thije
Katja Weitering (voorzitter)

Financiën

Exploitatieresultaat

Activiteitenlasten

Het bedrag aan verleende bijdragen in het verslagjaar is € 61.475.001. Dit is aanmerkelijk hoger dan in reguliere jaren en wordt veroorzaakt door de covid-19 maatregelen in 2021. De overige activiteiten zoals de Prix de Rome en *Prospects* bedragen € 1.389.447. Aan programma's en projecten, waarvoor aparte projectsubsidies zijn ontvangen, is € 3.789.390 besteed. De totale activiteitenlasten komen hiermee op € 66.653.838. Hiervan wordt € 1.903.533 verrekend met de bestemmingsreserves. Er is voor € 1.303.584 nieuwe bestemmingsreserves gevormd.

Apparaatskosten

Onder apparaatskosten wordt verstaan alle uitgaven voor personeel en materieel die nodig zijn om de organisatie te doen functioneren.

In 2020 is € 5.207.423 aan apparaatskosten uitgegeven. Hiervan is € 139.948 aan de programma's en projecten doorberekend.

Het jaar 2021 is afgesloten met een negatief resultaat van € 365.739 Dit komt overeen met de mutaties in de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het bestemmingsfonds.

Financiële positie

Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2021 € 10.292.393, bestaande uit:

Algemene reserve € 2.973.304

Bestemmingsreserve € 6.770.788

Bestemmingsfonds OCW € 548.301

Met de vaststelling vierjaarlijkse instellingssubsidie 2017-2020 (ref. 1124409/30921105) heeft het ministerie van OCW de versterking van de algemene reservering tot € 2.973.304 goedgekeurd.

Eind 2021 zijn voor kosten die doorlopen na 2021 twee bestemmingsreserves van de RAOCCC-subsidies gevormd.

Met de vaststelling vierjaarlijkse instellingssubsidie 2017-2020 (ref. 1124409/30921105) heeft het ministerie van OCW toestemming gegeven € 314.092 van het bestemmingsfonds OCW in te zetten voor de verbouwing van het pand aan de Brouwersgracht. Daarnaast is het bestemmingsfonds toegenomen door lagere vaststellingen.

Meer weten over de jaarcijfers? Bekijk [hier](#) onze jaarrekening.

Colofon

Tekst: Mondriaan Fonds

Beeld: aanvragers, tenzij anders vermeld

Ontwerp: **Das Buro**

Techniek: **F19 Digital Reporting**

©Mondriaan Fonds, maart 2022

Aan de inhoud van deze tekst kunnen geen rechten worden ontleend. Het Mondriaan Fonds heeft zich ingespannen aan alle auteursrechtelijke verplichtingen te voldoen. Voor zover iemand echter meent alsnog rechthebbende te zijn, kan deze zich tot het Mondriaan Fonds wenden. Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij en CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.

©c/o Pictoright Amsterdam 2022